

Západ

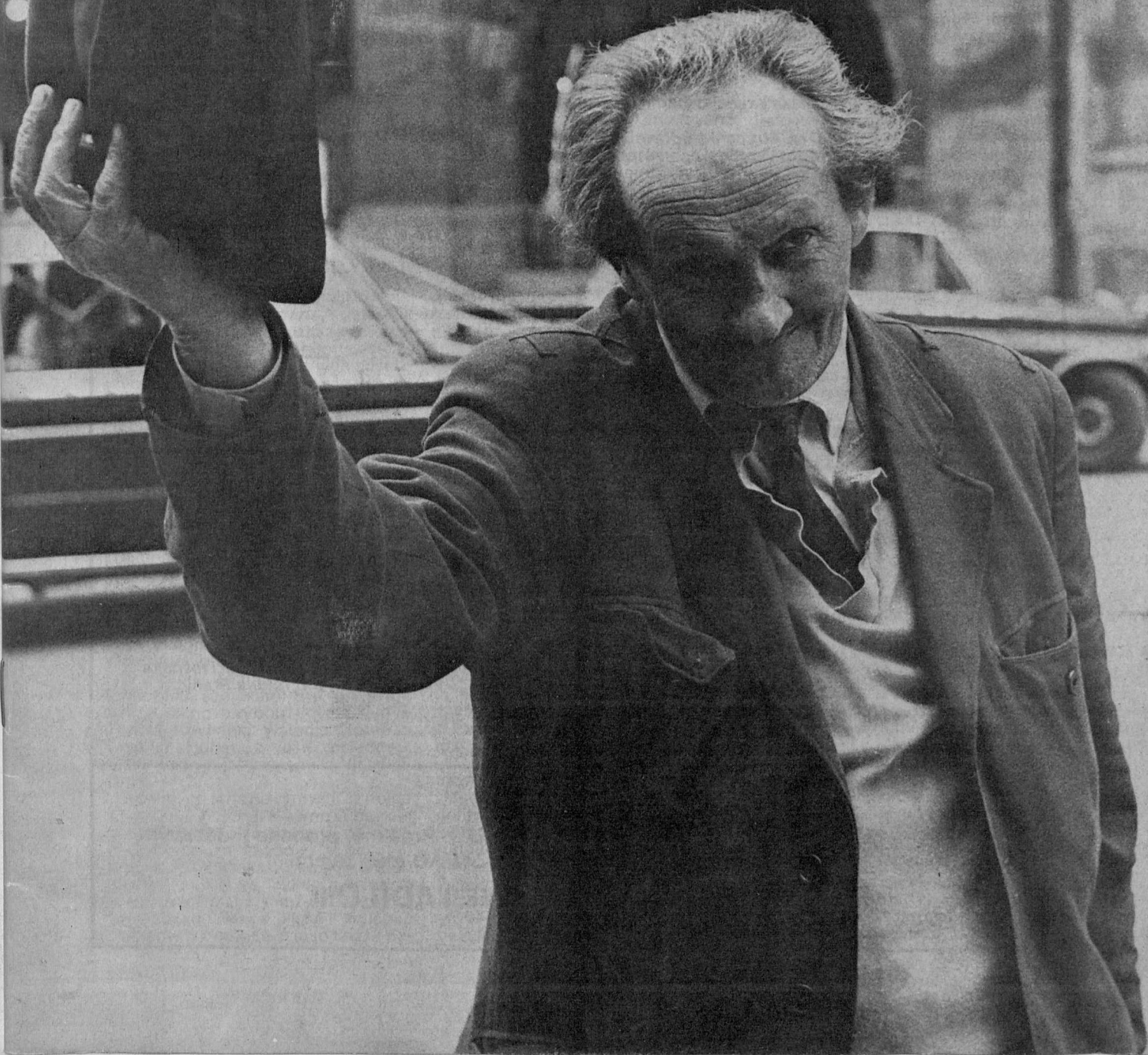
Ročník 8.

Číslo 6.

Prosinec 1986

Časopis pro Čechy a Slováky

Cena \$3.25

Západ

Časopis pro Čechy a Slováky

Západ, bi-monthly for Czechs and Slovaks, published by the **Collegium Bohemicum** in Canada
Second Class Mail Registration Number 4890
ISSN 0226-3068

Vydává: Collegium Bohemicum jako dvouměsíčník
Redakční rada: Eva Límanová, Stanislav Reiniš, Josef Škvorecký, Miloš Šuchma, Václav Táborský, Jan Uhde, Ota Ulč

Redaktor: Miloš Šuchma
Administrátorka: Milada Reinišová
Grafická úprava: Věra Držmišková, Ctirad Smolík
Sazba: Prague Typesetting, Inc.
Tiskne: Prague Typesetting, Inc.

Adresa redakce: Západ, Box 9021, Terminal P.O., Ottawa, Ont., Canada, K1G 3T8
Články nemusí vyjadřovat názory redakce.
Nevyžádané rukopisy se nevracejí.
Redakce si vyhrazuje právo na zkrácení a úpravu příspěvků.
Redakční uzávěrka vždy 1. února, dubna, června, srpna, října a prosince.

Adresa administrace: Západ, Box 322, Waterloo, Ont., Canada, N2J 4A4
Předplatné, příspěvky na tiskový fond, inzerci a změny adres zasílejte na adresu administrace.

Předplatné

1 rok:		2 roky:	
Can: \$18.00	Kanada	Can: \$33.00	
US: \$18.00	USA	US: \$33.00	
US: \$21.00	ostatní země (letecky) nebo ekvivalent v cizí měně	US: \$39.00	

Československo vzhledem k devizovým a poštovním předpisům zdarma.
Cena jednotlivého čísla \$3.25.

Odběratelé v USA a v Kanadě mohou platit osobním šekem. V ostatních zemích bankovním příkazem nebo mezinárodní poštovní poukázkou (patrně nejvýhodnější pro evropské předplatitele).

Předplatné v Evropě lze poukázat na poštovní účet číslo 98601-202 u poštovního šekového úřadu 2000 Hamburg, BRD. Bankovní směrové číslo 200 100 20.
Předplatné lze rovněž poukázat přímo na bankovní konto Západu do Bank of Montreal, 239 Weber St. N., Waterloo, Ont., Canada, N2J 4H5 (TSA No. 5037-246).

Ročník 8.

Číslo 6.

Prosinec 1986

Obsah

Československo

Fašismus s gorbačovskou tváří (Vladimíra Burke) 1

Svět

Český rozhovor v čínském rozhlase (Ota Ulč) 6

Do ciziny jezdíme tanky (Stanislav Reiniš) 8

Trivialita či netrivialita faktů (Ota Ulč) 10

Nevitání přistěhovalci (Miloš Ondrášek) 12

Úvaha

Alternativa pro střední a východní Evropu (Marek J. Celiňský) 14

Interview

Tak jsem přišel za vámi ... 16

Film

Festival festivalů (Václav Táborský) 19

Divadlo

Polívka (se) vaří (Jiří Sýkora) 20

Fórum

Americké začátky 21

Fejeton

I paměť prochází žaludkem (Arnošt Wagner) 24

Literatura

Rudé dny (Iva Hercíková) 25

Tatrousa a spol. (Jan Křesadlo) 27

Konec učitele Vorlíčka (Jiří Křížek) 27

Neděle na Pobřeží otroků (Jiří Ritter) 29

Vůně náhod, kupé a zázračna (Karel Foustka) 30

Dopisy

32

Na obálce fotografie Vlastimila Třešňáka
"Vesele do nového roku z Prahy"

Do každého čísla vkládáme propagační kartu ZÁPADU. Prosíme, předejte ji dál svým známým, o nichž si myslíte, že by o ZÁPAD měli zájem.

ZÁPAD DO VŠECH SVĚTADÍLŮ!!!

Vladimíra Burke

Fašismus s gorbačovskou tvář

Západ byl, pokud vím, první exilový časopis, který se zabýval, a to velmi zevrubně, aférou, jež se začala na počátku osmdesátých let vytvářet kolem Jazzové sekce Českého svazu hudebníků. Přinesl o tom tehdy čtyři obsáhlé statě: redakční článek "Zpráva Jazzové sekce" (roč. 5, č. 4, str. 16), redakční článek "Aféra Jazzové sekce pokračuje" (roč. 5, č. 5, str. 1), a dva moje články, "Aféra vrcholí" (roč. 5, č. 4, str. 1) a "Aféra — myslí si oni — končí" (roč. 6, č. 5, str. 1). Od té doby uplynuly dva roky, naplněné všemožným šikanováním vedoucích činitelů Sekce, výslechy, pokutami, zabavováním písemností atd., prostě pozornostmi, jimiž režim oblažuje občany, kteří si k němu kladně neupravili poměr, třebaže nežijí v exilu. Průběžně se při tom vyhrožovalo zatčením, ale to nepřicházelo. Až přišel signál z Moskvy, kde dnes vládne údajně "úplně jiný" pan Gorbačov, poznamenaný ďáblovým znamínkem na oplešatělé palici; prý — říkají zlé jazyky v Moskvě — ve tvaru Afganistánu. Pan Gorbačov dal rozkaz k zatčení amerického "špióna" Daniloffa, jasně na oplátku za zatčení různých sovětských profesionálů z KGB, vystupujících v komedii zvané OSN jako "delegáti" a "pracovníci sekretariátu". Tim prokázal, co jsem si už dávno myslela: že se od svých předchůdců à la Brežněv nebo ten — jak se jmenoval? — co přišel po rybím obličejí zvaném Andropov, obdařených značně šerednými vizážemi a značně nefornými manželkami, liší jen tím, že má lepšího krejčího a hezčí a vkusněji ustrojenou choť (je ovšem profesorkou marx-leninismu).

Takže pán s čertovým znamením na lysině dal v Moskvě znamení, a čeští malofašisti, v poslušnosti jako vždy první, přestali vyhrožovat zatčením a zatklí. Za mřížemi v době, kdy tohle píšu, sedí Karel Srp, předseda Sekce, členové výboru Josef Skalník, Tomáš Křivánek, Vladimír Kouřil a Čestmír Huňát, a ještě pokladník Miloš Drda a jeho synovec Vlastimil Drda.

Nevím, co si na ně vymyslí, až dojde k soudu — dojde-li k němu vůbec. Je docela možné, že zavřené po čase mlčky propustí, anebo že je odsoudí přesně na tolik měsíců, kolik je budou dle gumových čs. zákonů držet ve vyšetřovací vazbě, čímž docílí svého: funkcionáři Sekce získají nálepku trestaných zločinců, a jako takoví ne-

budou samozřejmě moci zastávat veřejné funkce. Nevím tedy, co si na ně nakonec vymyslí: zatím si vymysleli "nepovolenou hospodářskou činnost", onen strašlivý zločin na hospodářsky značně nečinném socialismu, za nějž se ve státech kanibalštějšího marx-leninismu, např. v SSSR, někdy i stříli. Zločinu se obvinění dopustili výhradně vydáváním knih pro členy Sekce: knih, mezi nimiž nebylo škváru, ale zato hodně děl, o jejichž literární nebo kulturní hodnotě mohou pochybovat pouze reálnesocialistické gorily: Hrabalův román *Obsluhoval jsem anglického krále*, historie dadaismu od Ludvíka Kundery, kniha o E. F. Burianovi, jejíž autor se na tohle komunistického kumštýře neřídil předepsanými brýlemi stranovlády, kniha Ludmily Vrkočové *Hudba terezijského ghetta* (tady asi vadil sionismus — je to o židáckých), historie českého rock'n'rollu, slovník světového rocku atd., atd. — požehnaně dlouhá řádka knih, proti nimž si postavte díla vydávaná oficiálně, např. poezii soudruha pátera Josefa Jelena, o níž nás v *Západě* informoval pan Škvorecký ("Po starotech se slovníkem", roč. 8, č. 4, str. 25). Zdá se, že obvinění je neudržitelné i dle čs. zákonů džungle (dobrovolný funkcionář společenské organizace se nemůže dopouštět "nedovolené hospodářské činnosti"), a nikdo jim zcela přirozeně nevěří, nejméně fízlové, policajti, fašisti v ministerstvu kultury, a vůbec nejmíň jim bude věřit případný soudce. Přesto — dojde-li k soudu — zločince zcela jistě odsoudí.

Podívejme se tedy na to, co se stalo od posledního článku v *Západu*. Vyslovila jsem tehdy názor, že aféra Jazzové sekce je nejvýznamnější politickou událostí, k níž v ČSSR došlo od invaze, a nedávná zatčení jen potvrdila, že jsem nepřeháněla.

Většina lidí na Západě, pokud se o Československo vysloveně nezajímají, zná jen jméno Charta 77 a snad ví, že principem chartistů bylo požadovat od čs. vlády, aby respektovala vlastní zákony. Někteří radikální disidenti se proto o Chartě posměšně vyjadřovali jako o "loajální opozici jejího rudého veličenstva", jenže Husáková junta zcela správně okamžitě postřehla nebezpečí: odvolávat se na Ústavu, jež zaručuje široký sortiment práv a svobod, v zemi, kde je tuhá cenzura a policajti mají moc prakticky ničím ne-

omezenou, to by mohlo občany přivádět na nevhodné myšlenky. Takže husákokracie rázně jednala, v plném souhlase s právním učením velkého Lenina, a proto v rozporu s čs. ústavou, a zacházela s chartisty jako s blázný, se zločinci a se zrádci.

Jenomže Charta 77 nebyla nikdy masové hnutí: protože to byla organizace provokativně "ústavní", dali na ni nálepku "podvratná", a připojit se k "podvratné" organizaci, to je v české kolonii o ústa. Charta taky měla vliv především na intelektuály, její otcové-zakladatelé byli muži a ženy středního věku, mnozí z nich veteráni dlouhých válek s partají a jejími policejními orangutany. Její manifest podepsalo jenom něco přes tisíc lidí.

Jazzová sekce byla zcela jiná káva. Založili ji, s oficiálním požehnáním, mladiství jazzoví nadšenci v roce 1970, jimž povolili členský *numerus clausus* ve výši 3000 členů (dnes, kdy je Sekce oficiálně zakázána, nerespektuje se už tohle omezení a členů je prý na 7000). Původní členstvo vstoupilo do Sekce ne proto, aby provokovalo husákokracii, ani proto, že by jim někdo nařídil vstoupit: stali se členy proto, že se jim líbily zvuky, které vlada tolerovala pouze z historického donucení a nerada.

Na začátku Sekce jenom organizovala přednášky, jazzové koncerty a festivaly: v té činnosti však byla příliš úspěšná, což na ni upozornilo rozelené dědky establišmentu. To zákonitě vedlo k stále častějším srážkám se všemožnými "odpovědnými" misty, k zákazům, šikanování a výslechům na policii, a konečně, na podzim 1984, k rozpuštění Českého svazu hudebníků, jehož byla Jazzová sekce jednou ze sekcí. V průběhu těchto dlouhých historie byla Sekce donucena trávit víc a víc času bojem o existenci, a měla míň a míň času a možností pracovat pro větší slávu jazzu. V české kolonii neslýchaný statečný postoj jejich vedoucích funkcionářů do řad členstva přivábil umělce z jiných oborů, výtvarníky, spisovatele a dokonce i vědce, takže Sekce nakonec rozšířila svou publikační činnost z vydávání děl zabývajících se výrazně jazzem na publikování obecně muzikologických studií, výtvarných monografií, studií o estetice divadla a výtvarnictví a dokonce i děl krásné literatury. Všechny ty tituly spojovalo jedno: oficiální znormalizovaná nakladatelství od nich dávala ruce pryč.

Jedna okolnost byla — z hlediska stranovlády — důležitá a nebezpečná: kdežto cyklostylovaná "nelegální" prohlášení Charty zasahovala jen poměrně malý okruh čtenářů, "legální" (pouze pro členy) publikace Jaz-

zové sekce byly tištěny a každou přečetlo dle odhadu až 100.000 čtenářů, převážně mladých. Podle zpráv stačilo, aby se ve škole vyskytl jediný majitel takové knihy: do měsíce knihu znala celá škola.

V tom, jak Charta 77 apelovala na vládu, aby respektovala vlastní ústavu, byl — mezi námi děvčaty — jasný element švejkárny. Stejně jako dobrý voják věděl, že "nadšení", s nímž podání Jeho Veličenstva císaře údajně pospíchají do řezí první světové války, je čistě fiktivní, tak věděli i chartisté, že česká ústava rovněž patří do oblasti fikcí. Jenomže tohle ani císař, ani čs. papalášstvo nemohli přirozeně připustit. Charta tedy jednala na základě tohoto *tacitu concensu* obapolného předstírání. Když pak stranovláda rozpustila hudebnické obory, zvolila Sekce pro svou taktiku právě tenhle *tacitus concensus*.

Nejdřív najali odvážného advokáta, jenž z nikým nečtených právních dokumentů bezprávné čs. kolonie vyhrabal překvapující informaci, že platnost zákona z r. 1969, podle něhož byla rozpuštěna hudebnická organizace, je výslovně omezena na "krizové období", přičemž toto "krizové období" oficiálně skončilo v r. 1970, kdy husákovská zničila předinvazní umělecké svazy: zákon z r. 1969 byl "odhlasován" výslovně proto, aby tento masakr společenských organizací měl "legální" podklad. Advokát proto argumentoval, že vrchnost neměla právní podklad pro akci proti hudebnické organizaci a veškeré zákazy a příkazy v tomto směru nejsou právně závazné. Brzo po tomto rozkladu zdemolovali advokátův vůz "neznámí chuligáni". Na rozdíl od Filadelfie nebo New Yorku, v Praze populární zločinci napadají vždycky ty správné lidi.

Sekce se tedy ohradila proti "nezákonnému pronásledování" a podala žalobu na čs. stát k Ústavnímu soudu. Tenhle soud existuje ovšem pouze *de iure: de facto* má ještě o něco nehmotnější existenci než Čs. socialistická nebo Čs. lidová strana. Prostě, je to jen slovo na papíře. Byl ustaven po invazi, s posláním mít konečné slovo ve sporech o porušování ústavy; protože však si nikdy žádný občan na taková porušení nestěžoval, Ústavní soud zůstal totálně v říši nehmotných jevů. Není divu, že na svou žalobu Sekce nikdy nedostala odpověď. Zato však dostala odpověď od policie. V září 1984 policajti provedli domovní prohlídky v bytech Karla Srpa, Josky Skalníka a Vladimíra Kouřila, při nichž byla zabavena všemožná *corpora delicti*, některá docela zajímavá: kopie gratulace, již Sekce zaslala Michailu Gorbačovovi u příležitosti proboxování se do křesla bossa sovětské Mafie (tzv. presidium ÚV); stvrzenku na příjem většího obnosu, sebraného

mezi členstvem a věnovaného na Mezinárodní fond solidarity s vývojovými zeměmi; a taky úplný seznam členů a různé jiné dokumenty. Vlastním smyslem těchto konfiskací bylo, nechat v propadlišti zmizet jakoukoliv dokumentaci, jež by svědčila o občanské loajalitě Sekce, aby jí Sekce v případném soudním procesu nemohla použít.

Jenže už předtím si Sekce opatřila velmi viditelný a hmatatelný důkaz přímé vzorné loajality. Na trávníku před domkem, v němž měla kancelář, vystavěli členové kamenný pomník a okolo vysázeli "stromy míru". Monument nese desku s nápisem *Na paměť čtyřicátého výročí konce Druhé světové války a založení organizace Spojených národů, zřídila Jazzová sekce*. Pak Sekce poslala zprávu o postavení pomníku, i s fotografiemi, do New Yorku a obdržela oficiální poděkování ze sekretariátu OSN. Později Sekce požádala americké spisovatele Kurta Vonneguta ml. a Johna Updika, kteří byli na návštěvě v Praze, aby zasadili po jednom "mírovém stromu", a oba Američané vyhověli. Za tuto iniciativu, nenařízenou shora, dostala Sekce pokutu ve výši 500 Kčs s oficiálním zdůvodněním, že si nevyžádala stavební povolení.

Nato, využívajíc dobrodiní ústavního práva, napsala Sekce otevřený dopis ministru kultury. V něm ministry obžalovala, že neprovedl usnesení Helsinských dohod, že nenaslouchá "kritice zdola" (což je v komunistické teologii přirozeně smrtelný hřích), že nařídil konfiskaci antifašistické knihy o nacistických koncentracích, kterou Sekce vydala, a její vyřazení z veřejných knihoven, což představuje zakázanou profašistickou činnost, a že se dopustil ještě několika dalších zločinů a přečinů (přirozeně se všech dopustil, což je předpokládána a běžná papalášská praxe). Vzhledem k tomu všemu Sekce ministra požádala, aby rezignoval.

Na jedné straně byla tahle epištola legální: Ústava zaručuje všem občanům právo kritizovat veřejné činitele veřejně. Na druhé straně mohl být dopis vykládán jako kriminální delikt: v zákoně je totiž klauzule o "urážce veřejných činitelů", a téhle klauzule čs. justice často používá. Ministr se však rozhodl, že se nebude pokládat za uražena, a místo toho brzo došlo k obnoveným pokusům usvědčit Sekci z neplacení daní. K tomu obvinění bylo tehdy poprvé připojeno obvinění z "nedovolené hospodářské činnosti".

Jenže než došlo k soudní žalobě, ukázalo se, že věc má háček — *de facto* několik háčků. Pokud se Sekce zabývala výtvarnou činností, byla politicky navýsost opatrná. Příklad za všechny: v r. 1981 nařídilo ministerstvo kultury Památníku české litera-

tury, aby připravil barnumskou audiovizuální výstavu, kterou si objednalo město Kostnice na uctění památky Mistra Jana Husa, jenž tam byl v r. 1415 upálen. Byrokratická oblomovština zavinila, že Památník dostal příkaz příliš pozdě a jeho pracovníkům připadalo nemožné připravit věc vlastními silami v termínu. Jenomže dle čs. zákonů má státní instituce právo subkontraktovat společenskou organizaci, jakou Jazzová sekce nesporně byla. Protože Sekce měla ve svých řadách množství výtvarníků a muzikantů, přijala subkontrakt, vyrobila výstavu před stanovenou lhůtou a účtovala si pouze třetinu ceny, jakou by účtoval národní podnik. Žaloba by tedy měla znít spíše na "nedovolenou hospodářskou schopnost" než "činnost". Sekce tehdy dokonce dostala děkovný dopis za to, že papalášstvu vytrhla trn z paty. Dopis je patrně v propadlišti.

Při jiné příležitosti zapoměla jakási okresní organizace na jakési výročí vřele milovaného Lenína, zděšeně se obrátila na Jazzovou sekci, a ta obratem ruky dodala příslušnou bustoslávu, jež svědčila o neobyčejné politické zralosti a lásce k SSSR onoho krajského výboru leninistů. Lze v české kolonii trestat za poctu Lenínovi? Nelze, pokud ovšem nemá někdo právní obratnost oněch psychiatrických expertů, co vystavili dobrému vojákovi osvědčení duševní abnormality, jež mezi jiným obsahovalo následující pasáž (překládám z anglického překladu: moje maminka nemá Švejka ráda, tak si ho s sebou do exilu nevezala): *Švejke se vyjadřoval zvoláním jako "Ať žije císař František Josef I.!", kterýžto výrok zcela postačuje, aby Josef Švejk byl diagnostikován jako imbecil*.

Sekce dále kráčela po téhle stezce politického aktivismu a podepsala dohodu s národním výborem Praha 4, že pro ně vyrobí ještě jednu výstavu nazvanou *Květen 1945: Osvobození Prahy Rudou armádou*. Pro ten účel se Sekci podařilo najít neznámé dokumentární fotografie, které získala od svých členů, jejich rodiče bývali fotoamatéry, a vyhrabat z archivů pražského rozhlasu zvukové záznamy hlášení z kritických květnových dnů, kdy generál Eisenhower, dodržující tajné dohody, zastavil Pattonovy rychle jedoucí Shermany pár kilometrů před Prahou, aby tak Sovětům umožnil reklamovat osvobození hlavního města pro sebe. Karel Srp se dokonce spojil se sovětským velvyslancem a požádal jeho pracovníky, aby Sekci pomohli s identifikací sovětských důstojníků na amatérských fotkách. Přes všechnu tu dobrou vůli a příkladně mirotvůrnou aktivitu byla výstava nakonec zakázána. Na to odpověděla Sekce protiútokem: poslala Národnímu shromáždě-

1. ŘADA ZLEVA: O. HRAB, J. SKALNÍKOVÁ, J. SKALNÍK, J. VLČEK, P. CIBULKA. 2. ŘADA ZLEVA: V. KOUŘIL, A. ABONYI, T. KRIVÁNEK, K. SRP.

ní návrh na doplněk *Zákona na ochranu míru* (což je přirozeně ústavou zaručené právo každého občana), který by zněl: *Osoby, zneužívající své úřední pravomoci k potlačování protifašistické propagandy nebo akcí směřujících k obraně míru, budou pohánány k odpovědnosti.* I tato iniciativa zůstala bez výsledku.

Přišel říjen 1985, a s ním zasedání Evropského kulturního fóra v Budapešti. Karlu Srpovi a několika dalším se podařilo překročit maďarské hranice a zúčastnit se jednání. Stali se brzy středem pozornosti. Vedoucí britské delegace St. John-Stevas dal na program otázku policejní razie v Srpově bytě, při níž chlupatí zkonfiskovali také oficiální korespondenci mezi Sekcí a Mezinárodní jazzovou federací, členskou organizací UNESCO, již je Sekce členem, a odmítli korespondenci Sekci vrátit. Jasně v rozporu s Helsinským ujednáním. Koloniální české delegaci vytekly nervy a herečka J. Švorcová — moje máti se na ni pamatuje: prý rozkošně hrála traktoristky-úřednice — obvinila nejmenované západní země, že se tam na veřejnosti "opět objevují hákové kříže a lze slyšet Horst Wessel Lied". Efekt jejího vystoupení zničila však nejen klasická logická chyba, již se soužka dopustila (najdete si ji v *Aristotelově Logice*), ale hlavně to, že soudruh, sedící vedle ní, byl odhalen jako osoba, jež na pokyn ministra nařídila vyřadit z veřejných knihoven ony židácké knihy vydané Sekcí, jako Klavdivovu reportáž *Poslední z transportu* a Vrkočové *Hudba terezínského ghet-*

ta. Nato Srp nabídl, že jeho organizace zřídí ve svých úřadovnách v Praze Středisko pro dokumentaci Evropského kulturního fóra.

Brzo po návratu z Budapešti si ho pozvali na policii, kde ho obvinili z "nežádoucí soukromé aktivity, již lze pokládat na nezákonnou, protože ve svých důsledcích může vést k poškozování státních zájmů v cizině". Poté napařili jemu i Skalníkovi pokutu ve výši 3000 Kčs za to, že "pokračují v činnosti už neexistující Jazzové sekce." Když se na 17. sjezdu strany v dubnu 1986 slovenský ministr kultury Válek dostal pod palbu západních žurnalistů, kteří se ho dotazovali na Sekci, zvolal prý zoufale: "Co byste dělali vy, kdyby vám někdo dlužil milión na daních?"

Dobrá otázka. Ať už by berní úřad v USA v takovém případě udělal cokoliv, sotva by to byla pokuta ve výši 3000 dolarů.

* * *

V Budapešti došlo k jedné politováníhodné věci: Jaroslav Seifert nejdřív podepsal a pak odvolal svůj podpis na dopise, ježž budapešťskému Fóru poslala skupina pražských disidentů. Na tom přirozeně nebylo nic divného: Seifert v té době už umíral, a měl dvě děti, jejichž, řekněme, "společenské postavení" po jeho smrti záleželo do značné míry na tom, jak se bude chovat, dokud je vůbec schopen se nějak chovat. (Nakonec se zachoval skvěle — ale o tom je snad zatím lip mlčet.) Srpa a jeho přátele taky změna básnickova mínění nijak nezarazila ani nepohoršila. Měli v ruce další trumf, a

ten brzo zveřejnili, k zlosti a bezmocnému vzteku literárního establišmentu kolonie zvané Československo. Už v srpnu 1985 si totiž všimli, že básnickovu řeč při udělení Nobelovy ceny nikdo v básnickově vlasti nezveřejnil. Navštívili tedy básníka v nemocnici a požádali ho o svolení, zda smějí řeč vydat, pouze pro své členy, v edici *Dokumenty*. Básník svolil. Pak Sekce opakovala žert, jehož se dopustila už jednou, v souvislosti s Hrabalovým *Obsluhoval jsem anglického krále*: otiskli faksimile básnickova svolení přímo v brožuře, a to zní: *S radostí souhlasím se zveřejněním*. Podepsán *Jaroslav Seifert, 6. srpna 1985*. V době kdy tohle píšu, tři čtvrtě roku po Seifertově smrti, je vydání jeho řeči v edici *Dokumenty* jediným vydáním v básnickově rodné zemi.

Ať už tenhle další příklad "nežádoucí soukromé aktivity" udělal stranovládě sebevětší ostudu, zbledla před tím, co následovalo. Jiná sekce Svazu hudebníků, Sekce pro mladou hudbu, krácejíc ve stopách Jazzové sekce, počala rovněž vyvíjet "soukromou aktivitu". Komunistickou Habeš postihl díky tamní stranovládě, zlý hladomor. Státy celého světa — s výjimkou socialistického tábora míru, jenž dodal zbraně — dodaly potraviny, aby pomohly hladovějícím poddaným soudruha Mengisty. Sekce mladé hudby navázala spojení s habešským vyslanectvím v Praze a nabídla, že uspořádá sbírku. Vyslanectví jejich iniciativu uvítalo. Bulletin Sekce otiskl dlouhý článek o hladomoru a nabídl ke koupi odznáčky se symbolem

chleba, z jejichž výtěžku by pak zakoupil chleba pro hladovějící Habešany. Ohlásil také výrobu a prodej kazety, na níž by nejslavnější čeští rockoví a folkoví zpěváci nazpívali písně ve prospěch bratrské Habeše — a to ještě před podobnými akcemi, k nimž pak skutečně došlo ve Spojených státech.

Jenomže v ČSSR k ničemu takového nadošlo. České ministerstvo zahraničí si pozvalo na kobereček prvního tajemníka habešského vyslanectví a vyzvalo ho, aby jim vydal veškerou korespondenci se Sekcí. Potom mu zakázali jakékoliv další styky podobného rázu a odmítli jeho námitku, že Sekce mladé hudby byla zatím jedinou českou organizací, která pro jeho vlast vůbec něco udělala. Taky ho varovali, že tohle všechno je přísně tajdův a že o tom nesmí informovat Sekci. Tomuto diplomatovi nutno přičíst ke cti, že "oficiálně" žádné tajdův nevyzradil; jenom "privátně" sekci oznámil, že má zakázáno s ní dále jednat, načež jí "osobně" popřál mnoho štěstí.

Štěstí nebo neštěstí, mluvčího Sekce Ladislava Zajíčka tajně varovali, že bude-li nadále pokračovat v akci *Pomoc Habeši*, obžalují ho z "nedovolené činnosti", a dostal, spolu s několika ostatními funkcionáři, pokutu: on sám 2000 Kčs, Miloš Lauerman 1500 Kčs a Božena Divišová 1000 Kčs. Všichni se rozhodli, že výhrůžky budou ignorovat, protože "ve srovnání se smrtí tolika dětí v Africe, výhrůžky českých byrokratů se zdají nedůležité".

To vše byl ovšem zneklidňující vývoj. Sekce mladé hudby byla první organizovaná skupina mladých lidí, kteří začali rozvíjet činnost zřetelně dle vzoru Jazzové sekce místo aby napodobovali superposlušnou *Schutz Staffel* mládeže.

Jenže brzo nato měly následovat události, jež papalášstvo zneklidnilo ještě víc.

Od 8. prosince 1981, prvního výročí vraždy Johna Lennona, shromažďovaly se skupinky mladých lidí každoročně na Kampě, aby se tam poklonili památce světce své generace. Vystavěli tam také pomníček a zeď za ním pokryli nápisy vzývajícími jeho památku. V noci nato policie pokaždé pomníček i nápisy odstranila, což se vyvinulo v nekonečnou hru: ve dne mladí lidé nápisy obnovovali, v noci je policajti mazávali vápnem. První výročí skončilo srážkou s policií, a to rovněž založilo tradici stoupajícího pendrekového násilí, ačkoliv (protože?) shromáždění se odbyvala v duchu Lennonovy písně "Dejte míru šancí!", jež se stala jakousi hymnou českých lennonistů. Potom přišel 8. prosinec 1985, a ctitelé Lennona se poprvé neomezili jen na poklidný zpěv nad svíčkami u Lennonovy zdi na

Kampě. Někdo tam zvolal: "Jde se k Husovi!" a dav vykročil na mírový pochod přes Karlův most na Staroměstské náměstí, jemuž dominuje veliká socha mučedníka Pravdy. Jak dav, zpívající a provolávající hesla, procházel ulicemi, připojovali se k němu kolemjdoucí, takže nakonec vzrostl asi na 1000 lidí. U Husova pomníku dlouho nezůstal: pochodoval dál křivolakými uličkami středověké Prahy na Václavské náměstí a odtud kolem Národního divadla k řece, přes most na Malou Stranu a vzhůru Nerudovkou k branám Hradčanského paláce. Lidé jdoucí ten večer z Národního si patrně vzpomněli na jiný takový pochod mladých Prahou, který tenkrát vedli studenti, z něhož rovněž zaznívala hesla a nakonec skončil násilím a krveprolitím u bran královského hradu. K tomuhle pochodu došlo v únoru 1948.

Pochod lennonistů v roce 1985 byl velmi spořádaný: pochodující se zastavovali, aby mohla projet auta, a respektovali dopravní signály. Problém nebyl nespolečné chování, ale charakter písní a sloganů, jež zněly Prahou. Všechny byly sice o míru, a byly mezi nimi nevinné písně jako zmíněná "Dejte míru šanci!", čs. národní hymny a tradiční peacenický popěvek "Řekni, kde ty růže jsou". Jenže ctitelé Lennona zpívali také klasickou píseň undergroundu od Jaromíra Nohavici, "Pochod těch, co se vyhýbají vojenské službě" (překládám z angličtiny), a co bylo ještě horší, populární baladu z roku 1968 od exulanta Karla Kryla "Bratříčku, zavírej vrátka!" — píseň sice velmi anti-militaristickou, naneštěstí však odsuzující válečnou akci zvanou "Bratrská pomoc".

Podobně jako písně i hesla pokryla celou škálu od přijatelných ("Kdy bude konečně mír, Johne?") přes pochybná ("Chceme svobodu, chceme mír!" nebo "Květy, ne zbraně!") k vyloženě závadným, ba zločinným: "Válka je vůlí!" (zločinná proto, že je to citát z písně populární mezi mládeží za Dubčeka), "Žádná řízená střela není střela míru!", "Zrušte armádu" a "Pryč s SS20!" — což, pokud nevíte, jsou sovětské mírové střely umístěné v Čechách a namířené na německé anti-americké mírotvůrce. Konečně mladí lidé také volali: "Pryč s rudou buržoazií!" — heslo velezrádně napadající diktaturu buržoazního proletariátu.

Před branami Hradčan se shromáždila policie v plné síle. Pochodující se zastavili a jejich mluvčí přečetl improvizované prohlášení: "Protestujeme proti umístění řízených střel kdekoli v Evropě!" Když jim chlupatí nařídili, aby šli domů a přenechali starost o mír k tomu povoláním odborníkům z ministerstva národní obrany, pochodující se disciplinovaně otočili a vydali se na cestu Nerudovkou zpát-

ky, přičemž do školního sešitu sbírali podpisy pod protiraketové prohlášení. Chovali se v duchu míru dokonce i k policajtům a požádali velitele přepadových oddílů, aby i on se jim zapsal do sešitu. Ten si sešit sice vzal, ale pak nadiktoval text prohlášení i jména podepsaných do mikrofону, a vrátil sešit, aby se mohli podepsat další. Na Kampě se dav počal rozcházet. Zbyla jen asi čtyřicetiletá skupinka zatvrzelých lennonistů, policie jim zadarmo vyhotovila fotografické portréty a vzala s sebou mladíka, jenž četl prohlášení a jenž ale nesl sešit, aby mu v Bartolomějské poskytla přístřeší. V noci pak opět odstranili chlupatí pomníček, zamalovali hesla a hlídokvali tam až do svítání.

Aféra tím však zdaleka neskončila. Skupina účastníků požádala Jazzovou sekci — jakožto organizaci zkušenu v jednání s úřady — o radu, jak dát každoroční tryzně za Johna Lennona právní základ. Ze schůzky vzešla žádost na ministerstvo vnitra o povolení založit organizaci *Mládež pro mír* (měla se původně jmenovat *Společnost Johna Lennona*, ale to experti z Jazzové sekce lennonistům rozmluvili). Následovalo — dle čs. zákonů džungle zcela zákonitě — předvolání na ministerstvo, kde byl na lennonisty vznesen požadavek, aby žádost vzali zpět. Ti odmítli a fízlové je vyhodili s paměťhodnými slovy: "Ode dneška budete ostře sledováni!" Dle některých zpráv skupina pak napsala stížnost prezidentu Husákovi (dle ústavy právo každého občana), ale pan prezident zatím neodpověděl. Řekla bych, že většinu času je zaneprázdněn s lahví. Aspoň to tvrdí mé kamarádky z Prahy.

Celý ten byrokratický *danse macabre* měl jeden smutný následek: ouřady Sekci prakticky vytlačily z Jazzové scény. S výjimkou několika nedávných knih, z nichž ani jedna není o jazzu — poslední má symbolický titul *Dada* — omezovala se činnost Sekce na úsilí přežít. A teď je zavřeli.

Skončila tedy tato malá česká tragikomédie porážkou? Vůbec ne. Paradoxně, jestliže vezmeme v úvahu *původní* cíle Jazzové sekce, Sekce triumfálně zvítězila. Jazzu se od roku 1948 v Československu nikdy tak dobře nedařilo, jako letos. Papalášci se překonávají v důkazech, že v Česku nikdo nic nemá proti jazzu jako takovému. Ze stranovláda je pouze proti politickému zneužívání jazzu, jakého se měla dopustit Jazzová sekce. Je to samozřejmě klasický stalinský kruh: nejprve se hází klacky pod nohy lidem, kteří se věnují nějaké činnosti, jež je papalášům proti srsti. Šikany nutí nadsence zaujmout čím dál političtější stanovisko. Papalášům je současně čím dál jasnější, že předmět

naděneckého zájmu zničit nemo-
hou. Zničí tedy nadšence, pokusí se
je nahradit poslušnějšími a předmět
jejich nadšení začnou sami podporo-
vat, aby zahladili stopy svých svinstev.
Stará stalinská písnička, kterou dobře
znají spisovatelé, výtvarníci i muzi-
kanti.

Stranovláda tedy nařídila zrušit
všechna omezení, překážky, byokra-
tické šikany, a každá jazzová činnost
— s výjimkou činnosti Jazzové sekce
— se oficiálně pokládá nejen za ne-
škodnou, ale dokonce za záslužnou a
málem marxistickou. Země lenínovců
zní kansaskými riffy. Populární pře-
rovský jazzový festival, zakázaný po
desetileté existenci v rámci jedné z
z prvních povinných opatření proti
"západní dekadenci", se letos opět
směl pořádat. Karlovarský Meziná-
rodní festival amatérského jazzu se
těší neomezené vládní podpoře, stej-
ně jako jeho organizátor, Českoslo-
venská jazzová společnost, zřízená
v roce 1983 jakožto papalášský pokus
vyšachovat z jazzového dění Jazzov-
vou sekci a nahradit tu neposlušnou
organizaci poslušným spolkem, zří-
zeným na pokyn "shora". A Jazzová
společnost byla prozatím skutečně
velmi poslušná — dostala totiž rozkaz
hrát co možná nejvíc co možná nej-
divočejšího jazzu. Počet krajských
nebo okresních jazzových festivalů
dosáhl letos v létě čísla dvacet jedna
— což je v Čechách rekord všech dob.
Za celou tou činností jsou ovšem čet-
ní soupeřníci Jazzové sekce, mnozí
z nich její členové, někteří dokonce
aktivisté. Jsou mezi nimi i velební jaz-
zoví veteráni mnoha potyček s partaj-
ní hudební estetikou, ale taky mnozí
studenti konzervatoře, kteří raději
hrají Brubecka než Chačaturjana.
Všichni jsou z politického hlediska
nespolehliví, protože nakažení jaz-
zem. A všichni jsou si plně vědomi, že
tuto *aurea aetas* jazzu umožnily oběti
zatvrzelých bojovníků Sekce. Oficiál-
ně se od nich ovšem distancují; nikoli
aktivně, ale tím, že o celé historii ne-
mluví a nechlubí se svou spoluúčastí
na zločinech zatčených kriminálních.
Nedávno jeden veleznamý český jaz-
zman, bývalý aktivista Sekce, řekl:
"Držím klukům palce, aby je nic zlého
nepotrefilo. Jenže já musím hrát pro
veřejnost. Když se mám rozhodnout
mezi hraním a psaním dopisů minist-
rovi, zdá se mi, že v téhle chvíli má
větší smysl hrát." Jsem si jista, že jeho
slova vyjadřují nejisté pocity nejen
jeho jediného.

Sekce je tedy za mřížemi, a i když
veřejně je obviněna z absurdního zlo-
činu nedovoleného podnikání, v ku-
loárech jí kladou za vinu, že se odchý-
lila od svého původního a úředně
schváleného poslání a čím dál víc in-
filtrovala pole činnosti, jež jsou mo-
nopolem jiných schválených organi-
zací. Je ovšem veřejným tajemstvím,

že nebýt neustálého pronásledování
jazzu a jazzu příbuzné hudby, jako
bylo např. nakonec ztroskotavší taže-
ní proti rocku v letech 1982-84 (viz
Západ, čísla zmíněná na začátku to-
hoto článku), Sekce by se nikdy ne-
byla stala vydavatelem nevydatelných
kniha a mluvčím umlčených. Byl to
právě boj za přežití milované muziky,
jenž vedl představitele Sekce dále a
dále od úzkého pole synkop do širších
prostorů umělecké svobody a nako-
nec k obecným a univerzálním problé-
mům lidských práv.

Její dlouholeté přežívání není tak
nevysvětlitelné, jak se může zdát těm,
kdož si myslí, že totalitní režimy, jak-
koli jsou neschopné v mnoha jiných
ohledech, dovedou pořád dávat ne-
pohodlným lidem roubík do úst stejně
snadno, jako za starých zlatých časů
moskevského škrtiče Stalina. Ani sta-
linisté si už nemohou dovolit zneprá-
telit si masy mladých lidí a jejich
kulturní elitu. Krom toho Šedá zóna,
absolutní, i když mlčící, většina oby-
vatelstva, jež se neskládá ani z pro-
establišmentových fanatiků, ani z di-
sidentů vybavených odvahou zku-
šebního pilota, tyto mlčící masy vy-
tvářejí všudypřítomnou základnu pro
podporu jedinců, kteří evidentně pad-
nou za obět partajním chvostosko-
kům, jež do jejich teplých místeček
protlačily sovětské tanky: fakt, který
se nám v exilu už možná trochu vytra-
til z povědomí, ale na něj se v Česko-
slovensku nezapomnělo. Tahle Šedá
zóna — to mi aspoň tvrdí důvěryhodní
svědci — zahrnuje dokonce i pár
mladších důstojníků ministerstva
vnitřní, z nichž někteří se dali v soukro-
mí slyšet, že akce Jazzové sekce byly
legální a nikoli "společensky nebez-
pečné" a že její vůdčí představitelé
jsou, defakto, hrdinové.

Na jaře 1986 uvedlo Národní divad-
lo nové nastudování Brechtova *Gali-
leo Galileiho*. Galileiho notoricky
známý výrok, jenž uzavírá třináctý
výstup hry, výrok, který přivedl Orso-
na Wellese k přesvědčení, že *Galileo*
je hra protistalinská (Brecht sám to
popřel), je v tomto nastudování údaj-
ně silně oslaben. (To by nasvědčova-
lo tomu, že Welles má pravdu.) Výrok
zní: *Unglücklich das Land, das Helden
nötigt hat. — Běda zemi, která potře-
buje hrdiny.* □

Služba čtenářům

**35letá žena s dítětem hledá muže me-
zi 30 až 40 lety, který má smysl pro
humor, umění a přírodu. Zn.: "Mont-
real".**

**Atraktivní, inteligentní, v Austrálii
žijící Češka (174 cm) by ráda navázala
kontakt se 40-50letým vzdělaným
mužem. Foto vítáno. Zn.: "Západní
Evropa nebo USA".**

PRAŽSKÉ UZENÁŘSTVÍ

638 Queen St. West, TORONTO,
ONT., M6J 1E4

Tel.: (419) 364-1787

**Politická, hospodářská a duchovní
budoucnost světa je ohniskem spe-
kulativních debat ve vědeckých ústa-
vech i vládách, na pracovištích i
v hospodách, v totalitním i demokra-
tickém tisku.**

**Polemická kniha Pavla Steigera
"Zápas o duši" nehledá odpovědi na
budoucí politicko-státní a hospodář-
ské rozčlenění Evropy, Ruska, Blízké-
ho východu, severní Afriky a zbytku
světa ani u intelektuálů, ani u politiků,
ani u lidu, ani u piva, ani v Rudém prá-
vu, ani v New York Times, ale v bibli,
u starozákonných a novozákonných
proroků. Více než tři tisíce biblických
proctví je již dnes přesně vyplněnou
historií. Jsou zbývající proctví
přesně vyplněnou budoucností?**

**Objednejte si tuto nekonvenční
knihu na adrese:**

**Zápas o duši
1647 Hummer Court
Leadville, CO 80461
U.S.A.**

**Cena \$7 nebo dobrovolný příspě-
věk.**

Oprava:

Omlouváme se za nemilé nedo-
patření, které změnilo smysl dopisu
Karly Hartlové. Věta "Ne všem však
odpovídají na dopisy" nepatří za
zmínku o StB, ale až na samý konec
článku. Redakce

Ota Ulč

Český rozhovor v čínském rozhlase

Nic, naprosto nic se nezdá být v Číně zařiditelné, viditelné přímočaře — tedy normálně, jak se rozumí na Západě (a stále méně tak se rozumí na příklad v Československu). Mínil-li koupit cibuli, jdu koupit cibuli a ne k telefonu započít komplikovanou komunikační strategii služeb a protisluzeb.

V Číně bez GUANXI — onoho strejčkování a kontaktů — se nedala sehnati ani postel v hotelu. Natož entré do RADIO BEIJING, centra krátkovlnné zahraniční propagandy.

V roce 1968, když se podnik ještě jmenoval RADIO PEKING, v českém jazyce vysílali výzvy dělníkům a rolníkům, aby se chopili zbraní, stáhli se do pralesů a zahájili partyzánský boj proti Dubčekově zrádcovské klíci. Tak vyzýváno před bratrským vstupem. Po vstupu láli internacionalistům, též zajímavé.

Linii změnili, také poskytli zaměstnání dr. Karlu Kovandovi, jednomu ze studentských vůdců v oné pomýlené době. V Pekingu pobyl několik let, místo i zkušenost si pochvaloval, nicméně natrvalo pak přesídlil do Kalifornie, kde se věnuje budování kapitalismu.

Návštěvníci Pekingu napřed zpravidla spěchají do obrovitého Zakázaného města — tam se smí. Jak se ale dostat do oné rozhlasové budovy,

masivního, mnohaposchod'ového objektu, stalinského výtvaru padesátých let? Inu, ony guanxi — konexe.

Přijela k nám na univerzitu dívka z anglického oddělení rozhlasu, moc se nám zalíbila, skamarádili jsme se, a ona má přítelkyni, jež je šéfkou celého asijského oddělení, a ta je z fukienské provincie, jako je i má manželka, takže když jsme dorazili do hlavního města, šéfka se objala s tou mojí jako se znovunalezenou sestrou, hnedky švitoříce v rodném dialektu. A vyrozuměn jsem byl o možnosti vstupu do prostor a setkání s personálem českého (nikoliv, zdá se, že československého) oddělení.

Tedy vstup asi jako do kachlíkárny na Letné, s touž kontrolní bedlivostí. Přihlásit se u zbrojnošů a zbrojnošek ve vrátnici, telefonování, papírků vypisování, čekání. Pak vyzvednutí a odvedení do recepčního salónu s vysokánským stropem. Koridory omšelejší než v BBC v Londýně, než ve VOA ve Washingtonu, naprostá ovšem nepodoba s kasárenskými prostorami oné míru nepřející štvavé vysílačky v Mnichově.

Ano, pokrokově, pokrokově se třeba nutno vyjadřovat, však zcela poprvé v životě se ocitám ve výrobě komunistické propagandy. Co to tedy asi mají za československý personál?

„Jé, to jsem moc ráda, že jste mohl přijít, posad'te se prosím, já jsem Světla,“ představila se perfektní češtinou, současnou pražštinou, velmi usměvavá, leč poněkud ostýchavá slečna Wang Chung-kuang.

Ostýchavostí naprosto netrpěla šéfka Libuše čili Lü Jang-džu. Poněkud starší, podsaditější, nesla tašku jakoby právě šla z nákupu, kdo ví, kde co měli, jenže nešla, vracela se z noční směny a omlouvala se, že se trochu zpozdila.

Nevyhnutelnost oťukávání. Tohle jsou třeba nyní poněkud utlumené, leč v kořenech svých stále skálopevné, bláznivé maoistky, jenž ponoukaly český lid chopit se sudlic a samopalů, aby podetnul renegátské lidské tváře.

Světla s Libuší si mě ošacovávaly s nemenší bedlivostí: tenhle český chlapík nám dal čínskou vizitku s americkou adresou, jeho čínská manželka se hned vedle na druhém kanapi převěle baví s naší obršéfku. Jsem zrádce či cosi znormalizovaného?

Inu, oťukávat se budeme. Kolik je jich na českém oddělení, ptám se a čekám odpověď o deseti Kovandech. Nemají ani jednoho, prosím. Poslední zbylá Češka odjela k tatínkovi do Vídně.

„Je nás třináct, z toho šest hlasatelů — samí Číňané,“ řekla Libuše a přikývla, když jsem zmáčkli knoflík na magnetofonu.

Bez problému s naším zapeklitým „ř“, jejich čeština je řeč přirozená, autentická. Při velmi bedlivém zaplouchání se dal postřehnout nedostatečný důraz na první slabice. Nadřizená Libuše se občas dopustila chybičky, na rozdíl od podřizené, naprosto perfektní Světly.

Světla studovala v Praze dva roky v šedesátých letech. Kdy že tam byla naposledy?

Prý teď v květnu, pravily mi v červenci 1986. Též stihly Pražské jaro — to hudební, nikoliv politické. Všichni členové oddělení navštívili Československo víc než jednou.

„Bud' jako tlumočnice nebo tlumočníky,“ dodala Libuše.

„Tlumočníci,“ opravuji a hnedky vylepšuji dojem: „Jsem nadšená, jak jste se tuhle perverzně komplikovanou řeč naučily! Ovšem, čínština je ještě komplikovanější.“

Obě: „Ano, ano.“

Ulč: „Co bylo pro vás nejtěžší na české řeči? Iota a ypsilon? Co třeba

ULČ A TŘI ČESKY: LIBUŠE LÚOVÁ, PRISCILLA ULČOVÁ, SVĚTLA WANGOVÁ

"s" a "z" — sestoupit, zestoupit? Vzpomněl či vzpoměl?"

Světa: "To není problém. My se učíme česky podle psané formy."

Čili k řeči přístup nikoliv akustický, ale vizuální. Ovšem, když jsou schopny absorbovat ony tisíce komplikovaných čínských ideogramů, proč by si nemohly všítit těch pár našich obtížností.

Libuše, párkrát se prohřešivši s předložkami: "Problém máme se "se" a "si"."

U: Z toho si nic nedělejte, to my taky. Ale poslyšte, jak jste se vůbec dostaly k této řeči?"

L: "Já jsem si to sama vybrala — na střední škole."

U: "Ale proč?"

L: "Poněvadž jsem si myslela, že Československo je průmyslové, vyvinuté."

U: "To teda bylo. Bylo."

S: "Já chtěla studovat nějaký cizí jazyk a vláda to rozhodla."

U: "Světa tedy mohla být Maďarka a teď je z ní Češka. Na co bylo nejhorší si zvyknout — jídlo, počasí, lidi?"

S: "Pocasí je dobré, je mírné, i když moc prší. Lidi na nás byli hodní. Pokládali nás za Vietnamky. Ale v pozdějších letech nám dávali nepříjemné, nepřátelské otázky . . ."

U: "Ono to muselo být těžké, vlastně nemožné obhajovat tu vaši kulturní revoluci." (Ha, první šláp na politický led.)

S: "Já jim říkala, že politice nerozumím, nebo že se v tom nevyznám."

U: "Správně jste jim řekla. A co jídlo? Knedlíky, brambory s takovou hloubou omáčkou?"

L: "Brambory nejsou nejhorší, ale nesmí to být pořád. Málo rýží."

S: "A kyselá víno se hodně pije v Československu."

Obě si pak pochvalovaly, že neměly problém sehnat čínské koření. Což možná vysvětluje, proč v zemi schopné se zásobit exotickými substancemi, domácí české koření pak k máni již nebývá.

"A co sejry?" zeptal jsem se, vědom si tradičního čínského nezájmu, ba nelásky k veškerým mléčným výrobkům.

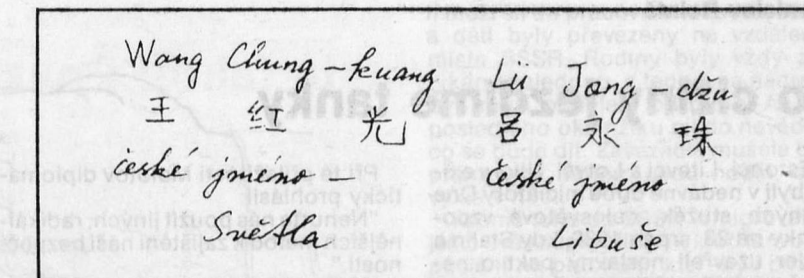
"To je to nejhorší!" spustily a otráslaly se odporem, když jsem se jim zmiňoval o olomouckých syrečcích, o romadouru, o sýru hubeném taveném. Nenajdete ve světě sýry jako v Madetě!

"Navštívila jsem v Praze oddělení pro vás — emigranty," vyřešila smrdutou tematiku mě prokouknuvší Libuše.

"Však v Americe žije několik miliónů Čechů a Slováků, nebo aspoň lidí toho původu," přehnal jsem, rozmělniv tak zločin v množství davů.

"Milióny!" divily se.

"V našem městě skoro každý čtvrtý

RUČNĚ PSANÉ NAVŠTIVENKY

je slovenského původu. Jejich dědečkové zejména přišli, když byla bída, nezaměstnanost . . ."

Libuše si začala pochvalovat ekonomické změny na Slovensku: "Životní úroveň už je skoro stejně vysoká jako v českých zemích."

"To zařídil Husák," souhlasil jsem. "Kdybyste musely natrvalo žít v Československu, které místo byste si vybraly?"

Světa vybrala Prahu nebo Karlovy Vary, Libuše by nejraději do Bratislavy: "Mám tam hodně přátelů a přátel. Pardon, při-tel-ky-ní. Jedna, co mluví dobře čínsky — Anna, Anna . . . ona je nyní strašně tlustá."

U: "Slovensky jste se ale, doufám, neučily."

S: "Nie."

L: "Žádala jsem ve vašem rozhlasu o operu Libuše, abychom ji mohly vysílat. Vysíláme na vlně třicet dva a dvacet pět metrů. Moc dopisů ale od posluchačů nedostáváme."

Když už se tedy zmínila o "mém" rozhlasu, zasvěceně jsem se zeptal: "Je tam Zelenka stále šéfem?"

"Ne. Ten je televizní. Vloni byl v Peking, v Šanghaji, Hanchow, též Xiamen."

Vida, sdělovací titan dopochodoval až na rodný mě manželky břeh.

"Zástupce šéfa zahraničního rozhlasu — Hora, byl též v Číně jako novinář," dodala Světa.

Do košaticí se československé tematiky jsem se ponořil nejen já, ale i tyto dvě asijské soudružky. Nevnímali jsme čínské švitoření pár metrů od nás, a když nám byl servírován čaj, Libuše zcela spontánně, automaticky česky řekla "Děkuju pěkně".

Později mi jak manželka tak náš kluk tvrdili, zapřísahali se, že když nás pozorovali na onech českých táčkách, že prý obě — Libuše i Světa — vypadaly naprosto česky. Pouze že když pak zas přisedlaly do své mateřštiny, jejich orientální rysy se jim vrátily do tváře.

Já to tedy nepozoroval, ale po hodinové plynulé debatě přece jen mi bylo poněkud podivně, ba cítil jsem se jaksi zaskočen, téměř zrazen, že tak bravurně, přirozeně začaly chrlit ony mně nepochopitelné zvuky.

A jak že se nám v Číně líbí.

Pravil jsem po pravdě, že pokrok tedy vidět je. Před čtyřmi roky tady

převládala nálada pohřební — tak jsme to cítili. Ted' už je veseleji, ledacos se mění.

"Změny v myšlení, to je nejdůležitější," řekla Libuše.

"A moc bych doporučoval změny ve vašem systému rozhodování. Přece se nedá racionálně modernizovat, když na každý krok je třeba pět povolení. Ať je to v socialismu nebo kapitalismu — čím vás budou víc kontrolovat, tím se toho miň pořádně udělá," příliš jsem se rozjel, dodatečně uvědomil a zaklapl zobák.

"Byla jsem nedávno v Rumunsku," vypomohla Libuše.

"Nejblbější režim v Evropě, tedy spolu s Albánií," nedalo mi.

"Ano, ano," souhlasila.

Dozvěděl jsem se, že teď v Peking, mají pět studentů z Prahy. Spolupráce se zlepšuje: Tatra, pneumatiky, patnáct pivovarů se buduje. "I ve Foochow. Bude tam pracovat čtyři Češi," ujistila Libuše.

"To je správná spolupráce!" Zdál se mi to též být správný okamžik vytasit se s odloženou otázkou: "Dostáváte české knihy, časopisy?"

L: "Každý rok objednáváme. Máme Rudé právo, Hospodářské noviny a ještě další — Sto plus jedna, Zajímavosti ze světa."

U: "Že bych já vám mohl něco posílat v české řeči . . ."

L: "Sto plus jedna často píše o Číně."

Dovtipil jsem se: dosud nejsou v Číně natolik zmodernizováni, odmaizováni, aby směli přijímat tiskoviny jen tak poštou ze zahraničí. Leč přijímat by dály tady z ručky do ručky mohly. Otevřel jsem aktovku, přivezl jsem totiž přes Pacifik pár ideologických jeďů. Daroval jsem jim Salivarovou a Škvoreckého. Rovněž jsem měl s sebou Taussigovu Jedinečnou svätú, ale tu jsem si přece jen netroufl: ne kvůli slovenskému textu, ale Stalinovi na obálce.

Přijaly s potěšením a ujištěním, že milerády si počtou a dále půjčí v oddělení spolupracovníkům.

Do oddělení nás ale na inspekci nevzaly. Uvedly nás do studia, v němž se promlouvalo uigursky. Západoněmecká aparatura a prostora malá. Připomínala studio v BBC, jenže tam během vysílání servírují šampaňské;

Do ciziny jezdíme tanky

Estonci, Litevci a Lotyšši, žijící v exilu, byli v nedávné době iniciátory Dne černých stužek, celosvětové vzpomínky na 23. srpen 1939, kdy Stalin a Hitler uzavřeli neslavný pakt o neútočení. Hitler si tímto paktem vytvořil bezpečné zázemí na dobu téměř dvou let, během kterých dobyl Evropu. Stalin si uvolnil ruce k útoku na šest sousedních evropských zemí, Finsko, Estonsko, Lotyšsko, Litvu, Polsko a Rumunsko. Územní zisky na úkor těchto zemí si podrželi Sověti dodnes.

Historie zastrašování, nátlaku, lži a výhrůžek, kterých tehdy Sověti použili proti šesti východoevropským zemím, je poučná i dnes. Také si myslím, že československé školství posledních čtyřiceti let podává historická fakta poněkud zkresleně, a několik malých lekcí dějepisu tedy nemůže nikomu škodit.

Dvě socialistické velmoci, Německo a Sovětský svaz, se tehdy dohodly, že baltické země patří do zájmové sféry Sovětského svazu a že Němci nebudou zasahovat do toho, co SSSR v této oblasti dělá. A tak, vědom si své beztrestnosti, začal 15. září 1939, dva týdny po ratifikaci německo-sovětského paktu, sovětský ministr zahraničí Molotov opatrně a slušně vyjednávat s baltickou zemí nejmíc vzdálenou od Německa — s Estonskem. Nejprve Estonsku nabídl rozšíření obchodu mezi oběma zeměmi a požádal o umožnění tranzitu sovětského exportu skrz Estonsko. Jednání měla rychlý spád, ale byl v nich háček. Když 24. září přijel estonský ministr zahraničí Karl Selter do Moskvy navrženou smlouvu podepsat, Molotov mu okamžitě nabídl i smlouvu o vzájemné vojenské pomoci, na základě které by Sovětský svaz měl v Estonsku námořní a letecké základny a asi 25.000 vojáků.

krásná, jinde patrně neznámá tradice.

Svou vizitku jsem jim dal už při představování. Děvčata se marně šacovala, v kapsách nic: že je mají v kanceláři, tam kam jsem nebyl pozván. Světla tedy generálie sdělila na papír. Libuše předala dary — kabely, dva lněné vaky s firmou rozhlasu, plus zapichovací odznáčky, patrně nevytýlitelný zlozvyk všech variant socialistů.

Doprovodily nás k bráně.

"Sakra, už zase prší," zabručel jsem.

"Vždyť jen mžít," konejšila mě lingvisticky senzitivní Světla.

Při té příležitosti Molotov diplomaticky prohlásil:

"Nenuťte nás použít jiných, radikálnějších metod k zajištění naší bezpečnosti."

Už 26. září se sešla estonská vláda a projednala návrh, který nebylo možné odmítnout. Sověti dobře věděli, že Estonci nemohou očekávat od nikoho pomoc. S Němci byli Sověti spojenci, a Anglie a Francie měly svých starostí dost, protože v té době nad Němci zrovna nevitězily.

Selter tedy znovu odjel do Moskvy a podmínky přijal. Smlouva byla podepsána ihned. Molotov a Stalin ujišťovali Estonce ze všech sil, že se nebudou dotýkat vnitřních estonských záležitostí. Molotov to ovšem trochu zkazil, protože při té příležitosti chválil přítomnost sovětských vojsk v Mongolsku, která se prý také nevměšují do mongolských záležitostí. To, jak každý už tehdy věděl, byla absurdita.

Za týden přišlo na řadu Lotyšsko. Ministr zahraničí Lotyšska Munters vyslechl opět řeči o nevměšování, o příkladu Mongolska a o vzájemných přátelských vztazích už od dob Petra Velikého, a podepsal smlouvu bez odmluvy. Smlouvání o počtu vojáků na lotyšském území mělo charakter asiatského handrkování a trvalo mnoho hodin. Nakonec to Munters usmlouval z 50.000 na 25.000 vojáků.

S Litvou to bylo podobné. Litva v té době neměla společné hranice se SSSR, a tak k ní Sověti byli slušnější, napařili jí jen 20.000 vojáků.

Smlouva byla podepsána 5. října 1939, a její preambule byla plná velkých slov o "uznání nezávislé politické existence a nevměšování do vnitřních záležitostí druhé smluvní strany".

Jak se dalo čekat, tato smlouva byla pouhým začátkem. Po nějakou dobu se Sověti ve všech třech zemích chovali slušně. Co jim také zbývalo, válčili v té době proti Finsku a Finové jim tak zvané zatápěli.

Už v květnu 1940 si však Molotov postěžoval lotyšskému velvyslanci v Moskvě, že se z posádky v Lotyšsku ztratili dva vojáci a cože je s nimi. Už aby se to vickrát nestalo. Za tři dny nato obvinila moskevská Pravda estonskou inteligenci z "loajálního postoje vůči Anglii" a z nenávisti vůči Německu, a že estonské univerzity rozšiřují probritskou propagandu.

Ze zmizení dvou vojáků v Lotyšsku se stal mezinárodní incident. Litevci nabídli společné vyšetřování, co se vlastně stalo, ale Sověti tuto spolupráci odmítli, že si vše vyšetří sami. Litevci chtěli také poslat na vyjedná-

vání do Moskvy zahraničního ministra Urbšyse. To Sověti nechtěli, a pozvali si do Moskvy lotyšského ministerského předsedu.

Ministerský předseda Merkys tam ihned odjel, a byl obviněn, že se jeho ministerstvo vnitra nestará o bezpečnost sovětských posádek. Lotyšsko tedy odvolalo ministra vnitra a šéfa policie, ale to nestačilo. Sověti dali ultimátum, ve kterém žádali, aby ministr vnitra byl postaven před soud, aby byla sestavena vláda přátelská Sovětskému svazu, a aby sovětské jednotky měly volný přístup na lotyšské území.

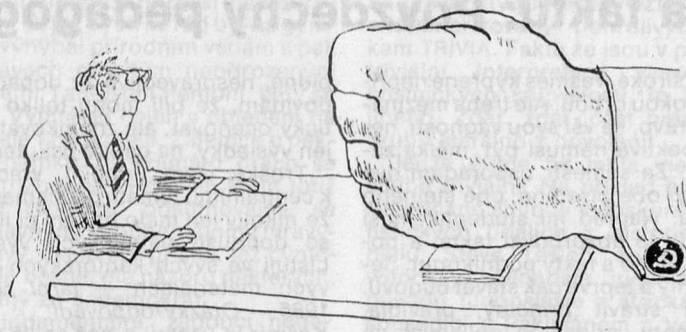
Lotyšsko ultimátum přijalo 15. června 1939, a do země se začala valit sovětská vojska. Prezident Smetona a členové vlády unikli do Německa, ale občané byli klidní, protože ani tisk ani rozhlas o sovětské invazi nic neřekl. Lotyšský velvyslanec v Berlíně Skirpa si šel stěžovat panu Woermannovi na nacistické ministerstvo zahraničí, ale dostalo se mu vyhýbavých odpovědí, i když propukl v pláč.

S oběma ostatními zeměmi se Stalin už tak nemazlil. 14. června sestřelila sovětská letadla komerční letadlo letící z Estonska do Finska. Letadlo spadlo do Finského zálivu, a posádka a všichni cestující zahynuli. Stejný den napadli Sověti pohraniční posádku na litevské hranici, zabili dva litevské pohraničníky a jednu ženu, zranili jinou ženu a dítě, a unesli deset pohraničnicků a civilistů.

Na základě těchto incidentů Sověti prohlásili, že Lotyšsko a Estonsko jsou hrozbou míru, a vydali oběma zemím ultimátum, že se musí vytvořit okamžitě vláda přijatelná pro SSSR, a že musí být zaručen volný přístup sovětským vojskům. Obě vlády podmínky okamžitě přijaly, dokonce před termínem ultimáta. K mobilizaci ani k obraně nedošlo, protože v zemi už byla sovětská vojska.

TASS samozřejmě popřel, že všechny tři země budou posovětštěny. Proces posovětštění měl tento průběh:

Brzy po začátku okupace byla "zvolena" loutková shromáždění, která požádala o přičlenění do SSSR. To se v baltických státech stalo v červenci 1940. V té době byl v těchto zemích jeden voják nebo agent NKGB na deset obyvatel. Při volbách byla samozřejmě jednotná kandidátka, účast na volbách byla povinná, hlasovalo se manifestačně bez plenty. TASS pak ohlásil, že voleb se zúčastnilo přes 99% voličů. Teprve po pozdější okupaci těchto zemí Němci bylo zjištěno, že se voleb zúčastnilo jen asi 16-18% voličů. Novou administrativu státu vytvořili členové komunistických stran, ale těch se Sověti brzy zbavili, a dovezli ze SSSR tisíce soudců, tajných, železničářů, ekonomů a ředitelů továren. Někteří dokonce uměli jazyk země, a tak začali okamžitě pracovat.

JSME PŘIPRAVENI JEDNAT

JAN KRISTOFORI

Došlo ke znárodnění, a ze země se vyvezly zásoby obilí, dříví, uhlí, oceli, textilu, léků a surovin. Počet úrazů a nehod v továrnách vzrostl, protože ruští odborníci nerozuměli strojům a provozu. Majitelé větších zemědělských usedlostí zmizeli, a pokusy o vzpuru rolníků byly tvrdě potlačeny.

Samozřejmě, že ze země zmizeli i političtí vůdci, aby se se zbytkem obyvatelstva dalo snadněji manipulovat. Zmizeli členové politických stran, odboráři, úředníci, policisté, členové městských rad, advokáti, kněží atd. Byli posláni do táborů smrti na severu SSSR. Někteří šli před "soud" a byli okamžitě zastřeleni.

Příprava deportací trvala nejméně pět měsíců. Tolik času bylo zřejmě třeba, než byla NKGB schopna sehnat místní spolupracovníky a vypracovat seznamy. Proto nebyly deportace ještě dávno ukončeny, když Němci tyto země okupovali po začátku německo-sovětské války.

Ve srovnání s touto situací v baltic-

kých zemích začaly deportace z oblastí Polska obsazených Sověty v září 1939 o něco dříve, a Sověti stačili proto odvézt asi 10% obyvatelstva. Nakonec byli deportováni i členové nové, prosovětské policie a administrativy.

Generál Ivan Serov, který pak přežil mnohé režimy a sloužil ještě Chruščevovi, vydal v té době rozkaz, z něhož citujeme:

"Deportace protisovětských elementů z baltických republik má velký politický význam. Musí se bránit panice a nepořádku, nesmí se povolit demonstrace těch, kteří mají být deportováni, ani těch, kteří je podporují a mají nepřátelský vztah k naší sovětské administrativě."

Protože tyto úkoly byly příliš rozsáhlé a pravidelní pracovníci NKGB je nemohli zvládnout, pomáhali i členové místních komunistických stran. Ti však dostali instrukce až těsně před akcí. Serov jim asi příliš nedůvěřoval.

Deportovaly se celé rodiny. Dospě-

lí muži šli do pracovních táborů, ženy a děti byly převezeny na vzdálená místa SSSR. Rodiny byly vždy zatýkány najednou, a teprve na nádraží byli muži odděleni od rodin. Až do posledního okamžiku nikdo nevěděl, co se bude dít. Zavazadla musela být připravena během dvou hodin, obvykle v noci.

Kromě toho do SSSR "emigrovaly" ještě dvě skupiny lidí: Ti, kteří tam byli posláni na práci a ti, kteří byli odvedeni do Rudé armády. "Branci" byli zařazeni většinou do pracovních praporů.

Není divu, že po přepadení SSSR nacistickým Německem došlo v baltických státech k povstání ještě dlouho před příchodem Němců. Deportacemi a likvidací obyvatelstva byli nejvíc postiženi Estonci, protože jsou nejdál od dnešní západní hranice SSSR.

Naproti tomu Finové, kteří nepustili sovětské posádky na své území, a bránili se s úspěchem po dlouhou dobu, měli jiný osud, a dodnes se jim podařilo ubránit svou samostatnost, i když s určitými omezeními.

Sověti tehdy použili výhodné politické situace, kdy za bezmocnými baltickými státy nestála žádná velmoc, k bezohledné anexi. Tyto dávné události jsou dnes poučením pro ty, kdo ještě demonstují proti účasti jejich země v NATO. Země, která si myslí, že může žít z milosti Sovětského svazu, se brzy stane bezmocnou obětí invaze.

To by měl každý vědět.

□

INDEX

- vydává v západoněmeckém Kolíně nad Rýnem knihy v Československu zakázané již patnáct let. Z nedávné produkce nabízíme mj.:
- M. Šimečka: **Kruhová obrana**, 19,-- DM
Polit. eseje z dnešního Československa.
- M. Šimečka (jun.): **Žabí rok**, 20,-- DM
Novely ze života mladé generace. Slovensky.
- V. Fischl: **Jeruzalémské povídky**, 18,-- DM
Poslední kniha autora Hovorů s J. Masarykem.
- J. Klofáč: **Sociální struktura Československa**, 18,-- DM
Sociologická práce pražského profesora
- J. Firt: **Záznamy**, 17,50 DM
Druhý díl vzpomínek někdejšího ředitele čs. redakce Svobodné Evropy
- K. Michal: **Bubáci pro všední den**, 18,-- DM
Nejúspěšnější kniha nedávno zesnulého populárního autora.
- L. Martinek: **Představení**, 18,-- DM
Novela ze zákulisí pražských malých divadel
- J. Pelc: **... a bude hůř**, 28,-- DM
V poslední době nejvíce diskutovaná kniha v exilu i doma od autora nejmladší literární generace
- H. Nováková: **Nevína**, 17,-- DM
Detektivka z Československa padesátých let
- K. Goliath-Gorovský: **Zápisky ze stalin. koncentráků**, 18,-- DM
Autor prožil v sovětských táborech sedmáct let života.

INDEX

- G. Konrad: **Spoluvník**, 20,-- DM
Román maďarského spisovatele, který vychází v mnoha jazycích, nikoliv však ve východní Evropě.
- J. Krejčí: **Miroslav Tyrš**, 17,-- DM
filozof, pedagog a estetik českého tělocviku
- J. Zamjatin: **MY**, 18,-- DM
Sci-fi napsaná ruským emigrantem již před válkou a předbíhající Orwella.
- Novinky letošního podzimu:**
- C. Miłosz: **Hymnus o perle**, 13,-- DM
Poezie polského nositele Nobelovy ceny za literaturu.
- J. Putik: **Muž s břitvou**, 25,-- DM
Dlouhý román o podivinském holiči a českých dějinách.
- V. Třešňák: **Bermudský trojúhelník**, 18,-- DM
- L. Vaculík: **Milí spolužáci** (První dva díly autorových deníků)
1. Kniha indiánská, 17,-- DM
2. Kniha dělnická, 23,-- DM

Napište si o katalog — vydali jsme již více jak 130 titulů!

INDEX, Postfach 41 05 11, D-5000 Koeln 41

Trivialita či netrivialita faktů: Povzdechy pedagoga

Občas si vzpomenu na poddůstojníka z povolání, co se snažil nám, černým baronům, v padesátých letech vštěpovat do reakčních mozko-vice principy vědeckého socialismu.

"Kdo tady z vás umí číst?" uvedl se kolektivu kulaků, vyhozených vysokoškolačů, kněží. Nikdo se nehlásil, až pak jeden dobrák přece jen zvedl ruku a politruk pravil: "Mně to s tím čtením tak moc nejde, tak vy to přečtete a já vám to pak vyložím."

Na opačném břehu Atlantiku, tak- též v roli pedagogické, pozorují — musím pozorovat — a potýkat se s averzí ke konkrétnu. Jde o dost vše- obecný stav mysli a myšlení: nedo- statek zábran vynášet rozsudky na nejzapeklitější socio-ekonomicko- politická témata a zároveň velmi značná nechuť seznamovat se, obtě- žovat se s fakty, na nichž by rozsudky měly být a jediné mohou být vystavě- ny. Hned se mele o odzbrojování, o SALT II, S.D.I., o Africe, neokolonia- lismu, vše opentleno několikerým či jen jedním klišé, kolozubým argu- mentem, placatou frázi. "Sovětský svaz, ovšem, chápeme jeho zbrojení, jeho fobie, však v historii tolikrát ze- mě vystavena útoku zvenčí," zní histo- ricky nakřáplé sdělení.

Tady je vhodné opáčit historicky akurátní informaci o množství agre- sivních akcí, jichž se tato ubližovaná země dopustila v sousedství.

Argument o množství sovětských ztrát za druhé světové války a jen si to porovnejte s Američany! Jenže kdyby Američané užili sovětské metody vál- čení, tak se mohli vymátlit úplně. Na příklad nepoužívali metody likvidace minového pole pochodem trestního praporu, takto též likvidovaného. Nikoliv také bolševické pochody a krátkodobé běhy proti kulometným hnízdům. Snad nejhůř dobytelné jsou ostrovy, ostrůvky, k nimž nutno do- pochodovat mělkou vodou, kilometr od korálového útesu. Tak se dělo v Pacifiku, kde japonští obránci če- kali a zpravidla se nevzdávali.

Předmětem utkvání faktů s frázi bychom se mohli uondávat ad infini- tum či spíše ad naše absurdum.

Cím ráznější zastánce pokroko- vých, ba revolučních názorů, tím menší tolerance k názorům jiných a tím větší averze k faktům: fakta jsou protivná, reakční a nemá se před nimi poklonkovat, jak doporučoval histo- rický malikán Antonín Novotný. Však proto nejsem vítán v oněch diskus- ních kruzích, kde každý souhlasí s každým, na příklad o Jižní Africe, již mají zanicení debatéri obtíže najít na mapě.

Učím ony tak zvané politické vědy

— pole široké, vesměs kypřené nepří- liš hlubokou orbou. Ale třeba meziná- rodní právo, se vši svou vágností, ne- ní, respektive nemusí být, mělká zá- ležitost. Za semestr uspořádám dvě zkoušky, obě písemné, obě stejného formátu. Napřed mi studentík musí dokázat, že absorboval fakta, a po- tom, že ví, co s fakty podniknout. Se- hnát cihly a teprve pak stavět budovu. Napřed strávit principy, pravidla, precedenty, a pak je aplikovat na realitu.

"Krabové lezou či plavou?" zněla má otázka. *Who cares?* Zejména Ja- ponci a Sověti. Jestliže tito koryšové jsou plavby schopní (japonské to tvrzení), nejsou součástí tzv. conti- nental shelf, patří otevřeným mořím, lovit je může kdokoliv a pobřežní So- větský svaz na ně nemá vlastnický monopol. Tedy žák nejen aby znal příslušnou mezinárodní smlouvu z roku 1958 (cihla), ale aby si na ni vzpomněl při budování odpovědi, co a jak s těmi kraby.

Nedávno na schůzi našeho oddě- lení se kolega zmínil o studentovi, ani hloupém, ani lenivém, jenž nicméně vyjádřil domněnku, že druhá světová válka se konala v devatenáctém sto- letí. Kolega se studenta zeptal, kolik že absolvoval kursů historie. Prý pouze jeden — kurs zvaný "Dějiny budouc- nosti".* Inu, cihly chybí, ač jsou jimi sklady přeplněny. Zápisy čitelných, inteligentně uspořádaných rukověti k máni, je možno dozvědět se o čem- koliv.

Takže i našemu profesorskému shromáždění jsem se zmínil o dýzlá- kovi u černých baronů, a jak já vyža- duji, aby studenti absolvovali onen základní stavební *orientation quizz*:

1. vyznat se ve světové mapě — předpoklad pozdějšího vyznání se v mezinárodním právu;

2. sledovat mezinárodní počiny — znalost, získatelná četbou denního, či aspoň týdenního tisku.

Studenti jsou čtverého druhu: 1. in- teligentní a pilní; 2. hloupí a líní; 3. chytrí a líní; 4. natvrdlí pilňáčkové. Kategorie jsem vyjmenoval v pořadí rostoucí obtížnosti se známkováním. Kategorie první a druhá — s tím pro- blém není: jedničky a pětky. Přísluš- níci kategorie třetí jsou zpravidla lé- čitelní jedním pořádným pololetním šokem. Tryzeň je s kategorií čtvrtou, slyšet, *over and over*, jak hodně, tvrdě, důkladně dotyčný pracoval a takhle

* To, prosím, není výmysl. Jde o kurs, učený dost známým, značně pokrokovým učencem W. W. W. Dotyčný například tvrdí, že třetí světová válka je nevyhnutelná. Způsobena bude celosvětovou ekonomickou strukturou, organizovanou kapi- talisticky. Jako by socialistického světa nebylo.

bídně, nespravedlivě že dopadl. Od- povídám, že pili mohu toliko teore- ticky oceňovat, ale známkovat mohu jen výsledky, na papíře uskutečněné.

Trošku jsem odbočil, vracím se k centrálnímu tématu poznamenáním, že nikoliv jen málo nadaní či líní žáci se dopouští patetických výsledků. Listuji ve svých kantorských kádro- vých materiálech — *jarní semestr 1985 — Otázky/odpovědi*:

Kašmír je území, o něž se již mnoho let sváří tyto země: Izrael s Egyptem, Sovětský svaz s Polskem, Kambodža se Sýrií.

V této době desetitisíce lidí v jiho- východní Asii utíká odkud kam: z Etiopie do Sudánu, z Kuby do Miami.

"Sandinistas" — tak se jmenuje re- voluční skupina, jež se v r. 1979 do- stala k moci v: Sudánu, Íránu, Polsku.

Helmuth Kohl je: "Chancellor of USSR", "A Nazi war criminal", "lea- der of Hungry" — takto přesně psáno.

Zdaleka největší, nejmohutnější řeka na světě: Ganges, Thames, Seine. (Před rokem jeden řekoznalec přisoudil Rýn do Egypta k pyrami- dům).

Podzimní semestr 1985 — otázky/ odpovědi:

Zanzibar je součástí země této: Brazílie, Austrálie, Libanonu.

Ho Chi Minh City se dřív jmenovalo: Peking, Pol Pot, Hongkong, Tokyo, Hiroshyma.

Evropské země s dlouholetou tradi- cíí neutrality: Amsterdam, Laos, New Zealand.

Též jsem se dozvěděl — od židov- ské dívky — že ministerským předsed- dou Izraele je Mr. Arafat.

Spěchám s ujištěním, že neučím na pomocné škole pro mentálně poško- zenou, fatálně natvrdlou mládež. Na- opak, o naší State University of New York at Binghamton se v poslední době píše mimořádně lichotivě (na př. v *New York Times*, 19. listopadu 1985, tedy zrovna v době citovaných zkušebních klenotů) jako o jedné z nekválnějších institucí v zemi, a přitom naše školní poplatky jsou jen desetina toho, co se vyžaduje u sou- kromých, těch nejprestižnějších škol. A že z Binghamtonu se lze dostat na studia práv či medicíny se stejně vy- sokou pravděpodobností úspěchu.*

Na rozdíl od struktury evropského

* Jsme též škola značně pokroková. Sál ve Stu- dentském centru byl nedávno přejmenován na Nelson Mandela Hall (ač, jak jsem si ověřil, ně- kteří z podpůrců přejmenování si pletli jména Mandela a Mengele), máme cílou organizaci homosexuálů a lesbičánek, též hodně ochraňu- jeme environment a veškeré ženy. "Býti ženou znamená očekávat fyzický a sexuální terorismus od mužů," prohlásily feministky 6. prosince 1985 na protestním jamboree.

vzdělávání, student v Americe není přivázan k předepsanému počtu a druhu předmětů, a může si mezi kursy vybírat. Ó, jak bych se rád byl na gymnáziu vyhýbal přírodním vědám a pak na právech mnohým nepřírozeným pavědám! Tam jsem nemohl, tady se může. Vybírá se nejen s ohledem na obor, ale i na učitele. Zájemce o pěknou známku za pramálo práce se u mě rozhodně nezapíše. Mám totiž pověst rýpavého přistěhovalce, se starodávnými kontinentálními mravnemravami. Jsem prý přísná, též cynická, i zlá bestie, dle názoru některých. A známý že nedemokrat.

K fundamentální, žádoucí nedemokratičnosti univerzity se přiznávám a pravil jsem žákům víc než jednou: "Jsem tady placen, poněvadž něco vím. Vy jste tady a platíte, poněvadž nevíte a miníte se dozvědět. A že tohle je elitářský postoj? To doufám, že je. Já si na něj potrpím. Když jdu do Metropolitní opery, tak tam jdu poslouchat ne vás, nebo sebe sama, ale Pavarottiho — ano, to je elitářství."

Takže jak je možné, že zájemci o vědění jsou, dovedou být tak nevědomí?

Poněvadž zvyk je železná košile, poněvadž trénink, zacházení s fakty, zvyklost na fakta jim chybí. Tuhle hanebnou košilku si na univerzity přinesou ze všech škol nižších. V r. 1983 významní pedagogové vypracovali zkušební program k mezinárodnímu použití a porovnání. Zúčastnili se žáci z osmi zemí — Austrálie, Kanady, Anglie, Francie, Japonska, Švédska, Švýcarska a USA. Americký tým reprezentovaly dvě školy z texaského Dallasu, hodnocené jako národní průměr.

A americký průměr prohrál na celé čáře. Švédové zvítězili v přírodních vědách a v zeměpisu, Japonci v matematice.

Co se tedy děje v těchto Spojených státech, jež od r. 1945 získaly asi 150 Nobelových cen? Jestliže tady v mnohém upadáme, rozhodně tomu tak není v medicíně, biologii, fyzice, zemědělství: telefonní service je též nadále vynikající.

Nejde vlastně o úpadek globální? V Maďarsku přece nedávno uspořádali — ba troufli si i zveřejnit — anketu o tom, jak se lid vyzná ve fundamentálních otázkách socialismu. Výsledky prázalostné, ani mládež příliš nevěděla, kdo že to byl Marx, že prý snad zelinář v sousedství.

Mnozí ze studentů, kteří se nevyznají na mapě a jen přetěžko mohou přečíst noviny se schopností jakékoliv konkrétně si zapamatovat, ale dovedou dokonale absorbovat učebnice s požadovaným předepsaným textem. Neandrtálové v jednom oboru září v oboru druhém. Určitě ví víc o kompjútrech, než já budu schopen pochopit za zbytek svého života.

Ale k oněm faktům, stavebním jednotkám k budování vědomostí, mají na univerzity přinesený vztah, dobře charakterizovaný pohrdlivým slůvkem TRIVIA. Fakta že jsou v podstatě triviální. Interpretace, vysvětlování kosmických souvislostí, to je něco jiného. Zdar, zdar, čest práci, sou-druhu staršino z povolání!

Jenže přijde na fakta, ne vše je stejně triviální. Na příklad přemnoží Američané si libují v obskurních statistických údajích z historie baseballu. Steve Tesich, známý hollywoodský scénarista jugoslávského původu (Jugoslávie = africká země, sousedící s Pakistánem a Venezuelou) napsal zajímavý esej (v *New York Times Magazine*, 11. května 1986) o "facts freaks", o trendu opojování se, omamování se fakty, o propadání přeinformovanosti.

Tak jak to vlastně je, po všech těch lamentacích? Což lze mít obě — neznalost a přezalost?

Ano, ale s vysvětlením. Tesich se zabývá onou tendencí chrlit mini-údaje za účelem *kamufláže podstaty*, jejího tajemí nebo i nezájmu o podstatu. Čili na otázku "Jak se ti vede?" se odpoví přehledem důležitých telefonátů, které tázaný uskutečnil za poslední měsíc. "A co paní manželka?" A dozvíme se o jejich aerobických cvičeních. Kdežto naše studentstvo (a někdejší poddůstojník z povolání) kamuflují *neznalost podstaty* plytkými komentáři.

A do třetice všeho ilustračního uvedu příklad z *jarního semestru 1986*, z kursu o východoevropských politických systémech. Jestliže si lze splést domáckou Mississippi s Amazonkou, tím veselejší výsledky zazáří na vzdálenějších adresách.

Ve třídě se původně sešlo studentů asi sedmdesát, do finíse jich vydrželo padesát, nejlip v závěrečné zkoušce obstál nedávny polský přistěhovalc Witoslav Adamski a naprostý nepolák Chinghaeng Cho. Ostatní podílníky v tomto komunálním cvičení plným jménem uvádět nebudu, podařily se jim i tyto soudy:

Neslovanské země ve východní Evropě: Polsko, SSSR.

Když vypukla druhá světová válka, tamtéž monarchie byly: Polsko, Československo.

Hlavním městem Albánie je Sofia, Todor, Prag, Belgrad.

Hlavním tajemníkem dělnické (komunistické) strany v Polsku je Gierreck, Gomulka, Lech (též Walt) Wale-sa, Pildinski, Pidlowski, Poderotsky (k paměti notně zkomoleného pianisty, předpokládám), též Tito.

Klement Gottwald: český vůdce, obět čistky v padesátých letech, český vůdce po Dubčekovi, nacistá zabítý českým undergroundem.

V druhé části zkoušky, kde z cihel vznikají, tedy vznikat by měla, ona pohledná, stabilní stavení, lepší stu-

dentka Eileen B. jako hlavní hřích Pražského jara ze sovětského hlediska identifikovala "mimořádně velkou politickou apatii československé veřejnosti", takže "v dubnu 1968 Sověti zasáhli, další experimenty zastavili a Novotného nahradili Kádárem."

Dennis W.: V r. 1968 Sovětský svaz uskutečnil invazi Polska, s výsledkem, že "Poland somewhat rejected this invasion and was distressed".

Jeffrey H. vysvětlil historické kořeny národnostních rozdílek v Jugoslávii takto: že Srbové žili pod Turky, kdežto Chorvati trpěli pod jařmem otomanské říše.

Nejvíce se mi ale líbila odpověď Jamese D., vypořádávající se s otázkou o rumunské úchylice od Sovětského svazu: že totiž vůdce rumunské republiky, jménem Musaryk [sic!], se odchýlil od sovětské metody čistek a místo střílení do týla výsledky taktéž smrtelné docloval defenestracemi.

In dubio pro reo čili *benefit of doubt*, jenže jak dalece a široce lze roztáhnout polehčující předpoklad, že studentík to vlastně zná a jen se popletl ve spěchu a potu tvoření?

Nicholas P. napsal, že v r. 1945 východoevropské země "in search for identity", tedy za účelem seberealizace, se obrátily ke Stalinovi a obejmuly ho. Což je v podstatě táž verze, zdůrazňovaná pokrokovými americkými historiky.

Na onu otázku o Gottwaldovi jeden student napsal, že to byl sovětský politik. — Ano, tedy vlastně byl.

Kdosi mi tvrdil, že Československo bylo spojencem Třetí říše. — Vlastně ano, z části. Nikoliv malé části.

Ale ať jsme sebebenevolentnější, nemůžeme přikývnout tvrzení o sovětském nahrazení Novotného Kádárem. Skoda, že se to nestalo, země by teď asi vypadala jinak. Jak by vypadala? Zajímavé to písemné cvičení pro přemýšlivé politikology. Ale co s tatičkem Masarykem, jak svrhuje opoziční předáky, jak právě vymrštil Stříbrného, řítí se z hradního okna, smrtelně se rozplácne v příkopu. Ke zpracování takovýchto super-revizionistických scénářů abychom spíš požádali ex-Rumuna Ionesca. Snad náš Havel, pan Václav na Hrádečku, by měl zájem. Či jiní i méně stateční. Však by se mohli vymlouvat na Sovětský svaz, vzor nás všech, jak tam přeci dovedou pravidelně zacloumat s historickými zjištěními. Což tedy samo o sobě je zjištění nikoliv triviální. □

Služba čtenářům

Hezká pražanka, rozvedená, 165 cm, 62 kg, by se ráda seznámila se vzdělaným krajanem, 50-60 let. Zn.: "Sama na světě".

Nevítaní přistěhovalci

Často jsem jezdil přes náměstí do Chřibské, vede tudy silnice z Varnsdorfu do Děčína, pokaždé jsem hledal na desku vsazenou tam na paměť Tadeáše Haenkeho. Byl jednak prvním vzduchoplavcem, který se vzněsil nad Stromovkou, a prvním návštěvníkem Austrálie z českých zemí; připlul tam v roce 1793 a sbíral při východním pobřeží květeny pro pražskou botanickou zahradu. Při obhlížení pamětní desky mne tehdy nikdy ani nenapadlo, že Austrálie se stane mým domovem. Let balónem nad Stromovkou by mi nepřipadal absurdnější.

Od přistání kapitána Cooka v roce 1770 se k protinožcům hrnula všelijaká čeládka — lidská i nelidská, vojáci, trestanci, dozorcí, ovce, krávy a sem tam nějaký býk. Přistěhovalci museli být nějak naživu, v případě nouze ulovili a upekli klokana, potravu domorodců se jim ale vůbec nezamlouvala, zvláště ponravky, housenky, chlupatí motýli a rozličné bobule. Papoušci byli tuzí i pro domorodce. Máme o tom zprávu, dr. Jan Lhotský vydal v roce 1835 spis o objevitelské cestě australským vnitrozemím.

Pastevní a klimatické podmínky páteho světadílů se velmi lišily od těch, na které byli zvyklí evropští přistěhovalci, desítky let trvalo, než přišli na vyhovující způsob, jak úspěšně pěstovat domácí skot. Vlna a maso, hovězí i skopové, se staly pak pilíři australského vývozu a základem blahobyti celé země.

Do Austrálie bylo dopraveno během dvou století kolonizace mnoho druhů potenciálně užitkových zvířat, některé druhy se neosvědčily a jiné se staly spíše metlou než užitkem. Před sto lety si kolem deseti králíků přivezl farmář, který chtěl nedělní odpoledne trávit tak, jak byl zvyklý někde v Irsku. Lov na králíky se ale časem stal úkolem správních úřadů a vědeckých ústavů. Králíci neměli přirozeného nepřítele, životní podmínky byly pro ně ideální a rozmnožili se tak, že zaplavili celý světadíl a působí značné škody v zemědělské a živočišné výrobě. Prozatím se ale králík směje pod vousy a pastí, oka, plamenomety, dynamit, jed či zatopení nor na něj neplatí, snad jedině myxomatóza poněkud snižuje miliónovou populaci. Blechy a komáři se uměle infikují virozou a vypouštějí v oblastech králíčího zamoření, nakažený hlodavec ale uhynie zdlouhavě a bolestně.

Jiným nevítaným přistěhovalcem je bývol bahenní. Pěstuje se spolu s bývolem říčním k všeobecnému užitku nejen v celé Asii, ale také v Egyptě, Itálii, Řecku i v Latinské Americe, viděl jsem je kdysi v Bulharsku zapražené do sněžného pluhu! Před 150 lety koloniální správa dovezla z Timoru na severní pobřeží Austrálie necelých padesát bývolů. Bylo tam v naprosté izolaci umístěno několik strážníků a pořádkových vojenských posádek, generalita se celkem logicky domnívala, že bývolí mléko a maso přijde za tamních obtížných

podmínek vhod. Britové však nemínili ani na březích Arafurského moře měnit návyky a bývolů znechuceně pustili do buše. Tam brzo zdívočeli, v rodině měli odedávna divoké bratrance jako zebra evropského, bývola kaferského či bizona amerického, na severoaustralských pláních našli více než příznivé podmínky, nikdo je nepronásledoval, denní teploty kolem 34 stupňů Celsia po celý rok, během monzunového údobí tam ročně naprší vždy kolem 1500 mm a ze všeho se jen paří při průměrné 80% vzdušné vlhkosti. Takže se vešle pářili a dnes je jich v Severním teritoriu na tři sta tisíc. Jsou tam organizovaní nikoliv do stranických skupin či uličních výborů, ale do malých stád, rodina se drží při sobě a krávy a telata jsou odděleny od býků téměř po celý rok, jak podle vstřícného připařovacího plánu! Bývol bahenní je semiakvatické zvíře, může se pásť i na vegetaci, která roste pod vodou. Nemá potní žlázy a v tom pařáku se ochlazuje v močálech, bahni si jak v Piešťanech. Nerad se vzdaluje od míst, kde má vodu a pastvu, zřídí je jako rozhněvaná pěst dělnické třídy, zůstane tam jen rozdupaný trus (píšu pro slušný časopis, tak se musím slušně vyjadřovat). A to není všechno, ten bývolinec působí zmatky, živí se na něm nežádoucí plankton a ten přitahuje nežádoucí ryby, také mění salinitu půdy, to vše narušuje eko-systém. Bývol k úplné spokojenosti ještě potřebuje strom; drbe se o něj, až jej zničí. Řídka srst bývolů je plná klíšťat a jiných cizopasníků, což zdůvodňuje mírnou deforestaci a dokonce i vandalismus páchaný na kulturním dědictví. Australští praobyvatelé žijí v této oblasti více než třicet tisíc let a k jejich tradicím, dnes již vymizelému umění patřilo, že přírodními hlinkami kreslili na skalní stěny to, co bylo v jejich životě důležité — zvířata, lovecké scény, mytologické postavy, symboly plodnosti. A co můžete čekat od bývolů, celý den si bahni a pak si jdou dřít hřbety o skály ozdobené tisíciletými malbami, takže byli prohlášeni za nepřátele umění. A to není všechno. Pláně, kde nyní bývolí žijí, jsou každoročně zachvacovány požáry potřebnými ve vegetačním procesu některých rostlin. Přezývají vyhledávají hořlavé trávy a jejich vypasení pak otvírá cestu požárům do dešťových pralesů, které nemají takovou regenerační schopnost jako savana, nehledě již k tomu, že tam zahyne při požáru mnoho zvířat a hmyzu. Díkybohu Austrálie je prostá slintavky a kulhavky, moru skotu a vztekliny. Bývolí populace však představuje nekontrolovatelný rezervoár nákazy, pokud by vypukla. Austrálie je rozdělena na dva tábory, jeden žádá úplnou likvidaci bývolů, druhý tvrdí, že území je obrovské, škody zanedba-

BÝVOLI BAHENNÍ

KRESBY NA SKÁLE V ANBANGANGU

telné, že býval jako atraktivní zvíře přitahuje turisty. Někteří býci mají rozpětí rohů až dva metry, jsou nedůtkliví a je bezpečnější se jim vyhnout, což platí pro motoristy, pokud nepěstují turistiku v obrněném autě.

Podnikavci již sto let uvažují, jak tyto tony živé hmoty využít k prospěchu společnosti a zejména vlastní kapsy. Severní teritorium je odlehlá oblast (tři tisíce kilometrů vzdálená od Sydney či Melbourne), komunikační síť nevyvinutá a celá oblast je s výjimkou Darwinu řídko obydlená. Původně se zužitkovávala pouze bůvolí kůže a později, aby maso nepřišlo tak úplně nazmar, zaledovalo se a posílalo do velkých měst jako krmivo pro psy. Před desíti lety se zlepšila doprava, jatečnická a chladírenská technologie, bůvoli se začali odchytávat, porážet a vykostěné maso vyvážet ve zmrazeném stavu do některých západoevropských států. Přísné veterinárně-zdravotnické předpisy nařizují, že bývol se musí na jatka dopravit živý, zdravý a bez příznaků stresu a po omráčení se vykrví a zpracuje jako domácí skot. Z Austrálie se dnes vyváží ročně kolem 3500 tun bůvolího masa, Australané mu stále nepřišli na chuť. Ta je poněkud výraznější než u hovězího masa, maso je poněkud tmavší a vláknitější, bifteky ze svičkové jsou ale jedna báseň, pokud jsou vyzrálé a správně kulinařsky připraveny. Odchyt zdivočelých bůvolů (ze zoologického hlediska nejde o bůvolky divoké, protože pocházejí z původně domácích zvířat) je namáhavá a náročná akce, vyžaduje vhodné zařízení, zkušenost, pevné nervy a cit pro terén i zvíře. Pilot vrtulníku vysílá stádo, snese se nad něj a ve velmi nízkém letu nažene prchající zvířata k dvou třem vozidlům přízřiv-

sobeným k této činnosti. Auta pak stádečko "převezmou" od vrtulníku a usměrní je do plůtkovitého trychtýře ústícího do pevné ohrady. Část úspěchu spočívá v tom, jak rychle honáci zavřou vrata; někdy se tak podaří odchytit kolem třiceti zvířat, někdy jen jedno-dvě. Ve velmi bažinatém terénu se místo terénních vozidel používá plavidlo vznášející se těsně nad hladinou. Vozidla mohou být opatřena hydraulicky ovládaným ramenem, které může paralelně cválající zvíře uchopit, takový manévr vyžaduje zkušenou a obratnou posádku, do lasa se bůvoli nechytají, to je doména afrických lovců velké zvěře. Australská veterinární služba odchyt, převoz a porážku bůvolů přísně kontroluje, aby nedocházelo ke krutostem, zbytečným ztrátám a k porušování hygienických opatření.

Seržant Brumby si držel před stětinami několik koní, které potřeboval k výkonu služby v australském vnitrozemí. Proti své vůli byl přeložen do města, ze zlosti a zklamání koně pustil do lesa, kde se během let stali nevídanými obyvateli a rozběhli jak mohli; dnes se jim říká "brumbies" k rozlišení od těch, kteří spořádaně sem a tam přecházejí za ohradami spřáteleni s člověkem. Odchyt zdivočelých koní je výhradou stoprocentních mužů a žen, vybraná zvířata se vrátí do chovů, většinou se ale porazí. Pro Brity je koňský guláš či hříběcí svičková tabu jako vepřové pro muslimy, co sní v salámu, neví žádný z nich. Zmražená konina se vyváží do Evropy, pokud se neocitne v psích konzervách.

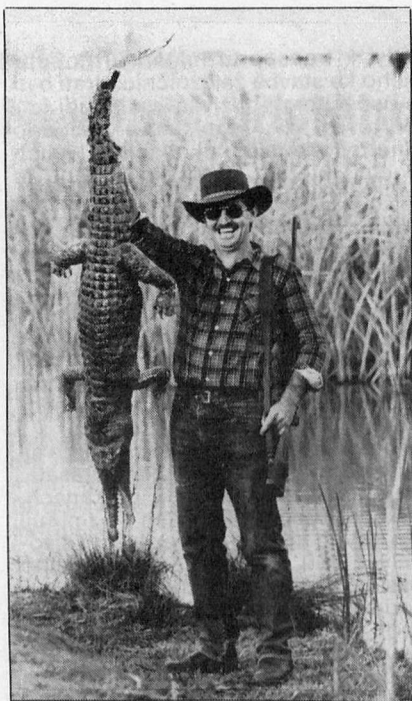
V těžce přístupných oblastech Austrálie narazíme na stáda oslů, co s nimi, neví dosud nikdo. Také zdivočelé kozy působí problémy, klíčové slovo je v tomto případě eroze a nikoliv Eros. Když se v minulém století začaly budovat v Austrálii železnice, silnice vhodné k nákladní dopravě v některých oblastech ještě neexisto-

valy, k transportu materiálu potřebného ke stavbě železničních tratí byli s úspěchem používáni velbloudi importovaní z Afghánistánu. Jednoho dne byl ale jejich úkol splněn, jejich vodiči, kterým se říkalo Afgáni, je jednoduše pustili z otěží a dnes se stáda velbloudů prohání po středo- a západoaustralských pouštích. Když má nějaký šejk nedostatek korábů pouště, tak si je nechá poslat z Austrálie, může si to dovést. S krajanem, který by byl dromedářím handlěm, jsem se kupodivu ještě nesetkal, zato ale s jedním, který obchodoval s koráby poněkud jiného druhu — s ledoborci.

Australskou buš také překrývají zdivočelá, nikoliv divoká, prasata. O jelení zvěři, vrabcích, potkanech, liškách, psech a kočkách se zmiňuji jen abych nikoho neurazil. Od zdivočelých psů odlišujeme australského psa dingo, i když vlastně nepatří k původní zvěřině tohoto kontinentu. Přivedli si ho před více než třicet lety první přistěhovalci, australská praobyvatelé, kteří se snad přeplavili z dnešního indonéského archipelágu, byl tehdy bližší, pokud obě pevniny nebyly vůbec spojeny. Australská domorodci nepotřebovali psa k pasení, žádný dobytek neměli, ani k hlídání, pojem osobního majetku jim byl cizí, nebo k ostraze hranic, ty v Austrálii neexistují ani nyní, také se nepožívali, i když v době nouze snědli leccos. Domorodci chovali psa dingo jen proto, aby je za chladných nocí zahřival. Byl to tedy pes zahřívací.

Obliba kabelek z krokodýlí kůže se pohřchu objevila ve značném poklesu obou druhů krokodýlů, kteří jsou v Austrálii domovem; pro zvědavé do- dávám, že jde o krokodýla sladkovodního a cejlonského. Jeden z těchto lidožroutů se dostal, nikdo neví jak, tisíc kilometrů od severního pobřeží do města v poušti, kde se usadil v ka-

ŠTASTNÝ LOVEC

nalizační stoce. My Češi máme k těmto obludám pradivnou afinitu, Jan z Hasenburka přivezl ze svých cest do neznámých zemí krokodýla do Budyňe, kde mumifikován visel na obecním úřadě; Brněnský drak visí na radnici v Brně dodnes, ten ovšem byl skolen odvážným řeznickým tovaryšem u Bosonoh, požíral tam drůbež a jiné. Takže se ani nedivme, že zmíněného migrujícího krokodýla jednorázově zdolal odvážlivec, také původem z moravské vísky. Upozorňuji laskavě čtenáře, že nejde o mne, byť jsem téhož původu.

□

Úvaha

Marek J. Celiński

Alternativa pro střední a východní Evropu

Navzdory smutné realitě současné východoevropské situace se političtí exulanti ze zemí východní a střední Evropy logicky musí zabývat otázkami perspektiv jejich boje za osvobození ze sovětské nadvlády a systému útlaku. Dá se něco dělat, je vůbec možné tuto situaci změnit?

A jaké jsou hlavní podmínky toho, aby ve střední a východní Evropě došlo k podstatným změnám k lepšímu?

Často se vymlouváme na Jaltské dohody, které prý rozdělily Evropu na dvě sféry vlivu. Jaltské dohody však nejsou právně ani morálně závazné. Stalin stejně nesplnil, co slíbil, tj. svobodné volby v zemích, které Sověti na konci druhé světové války obsadili. Mnohem důležitější než existence Jaltské dohody je jaltská mentalita, uznání rozdělení Evropy na dvě sféry vlivu, které jsou více či méně v rovnováze.

V minulosti vypukly některé války v Evropě proto, že neexistovala rovnováha mezi zeměmi, které se rychle rozvíjely, a zeměmi, které se pro svou ekonomickou zaostalost mohly stát snadnou obětí evropských mocností.

Často poukazujeme na bezpráví, porušování lidských práv a použití hrubé síly k potlačení touhy lidí našich zemí po vnitřní svobodě a národní suverenitě. V politice a historii však bohužel existují i silnější faktory

než právo národů na spravedlnost, suverenitu a demokracii.

Čtyřicet poválečných let ukázalo, že mít pravdu prostě nestačí. Dokonce se ukázalo, že současný evropský systém, i když je pro nás nespravedlivý, nemusí být úplně špatný. V Evropě je mír, stále ještě trvá nejdelší mírové období v tomto století. Je tomu tak proto, že v Evropě existuje rovnováha sil. Už tam nezbyly malé ryby, které by mohli žraloci polykat. Když jeden obr stojí tváří v tvář druhému, dá si pozor.

S hlediska tohoto názoru byl každý pokus o porušení rovnováhy mezi NATO a Varšavským paktem považován za hrozbu s možnými nepředvídatelnými následky. Podle této logiky se v době vyhlášení stanného práva v Polsku Jaruzelski prohlašoval za "zachránce míru", protože prý zabránil tomu, aby se Polsko stalo opět příčinou války v Evropě.

Dalším důkazem jaltské mentality je potvrzení statu quo v Evropě obsažené v Helsinských dohodách, i když je jejich část, týkající se lidských práv, soustavně porušována, nikdo vážně nevažuje o tom, že by svůj podpis na nich odvolal.

Jaltská mentalita je tedy naživu.

Co to pro nás znamená?

Pokud v Evropě nebude existovat žádná lepší alternativa než současná rovnováha sil, není naděje, že by tam došlo ke změnám. Lidé v západní Evropě nechtějí návrat k balkanizované, rozdělené střední a východní Evropě, kde se malé země mezi sebou hádaly a mocnosti je manipulovaly podle libosti.

Existuje taková lepší alternativa? V minulosti neexistovalo nic, co by bylo přijatelné pro naše národy i pro ostatní svět. Příčinou byl nedostatek spolupráce, úzký nacionalismus a předsudky. Existoval také strach z Němců a jejich znovusjednocení. Tyto překážky pozvolna mizí, i když jsou často uměle udržovány naživu.

Existuje však jedna překážka: nepodařilo se nám dosud dát západním zemím najevo, že náš boj má význam i pro ně. Západní národy považují naše snahy za příliš úzké, regionální, a myslí si, že pro ně nemá význam cokoli pro nás obětovat. To je postoj, který můžeme změnit. Náš boj za demokratizaci, osvobození východní a střední Evropy i za lidská práva přece snižuje nebezpečí totalitarismu a sovětského útoku na všechny západní země.

□

**V této sezóně radosti a dobré vůle
vítáme tuto příležitost přát všem
naším zákazníkům — příznivcům — krajanům**

VESELÉ VÁNOCE
a hodně zdraví a spokojenosti
v novém roce 1987.

Bata

BATA Footwear
Division of Bata Industries Ltd.
Batawa, Ontario

Totalitární síly jsou mnohem nebezpečnějšími než síly demokracie. Totalitní systém snadno manipuluje své poddané, a příčiny vnitřních problémů se vždy najdou ve skutečném nebo imaginárním zevním nepříteli. Totalitní systém existující vedle demokracie však také není v lehké situaci. Demokratická společnost je vždy pro něj nebezpečím, protože lidé mohou rozeznat rozdíly mezi oběma systémy a žádat zlepšení životní úrovně a demokratizaci. Tuto hrozbu by si západní země měly uvědomit. Na druhé straně i částečné ústupky demokracii v totalitním systému umožňují hlasům rozumu, aby je bylo slyšet.

S tohoto hlediska naše snahy přispívají ke snížení napětí ve světě nebo aspoň v Evropě.

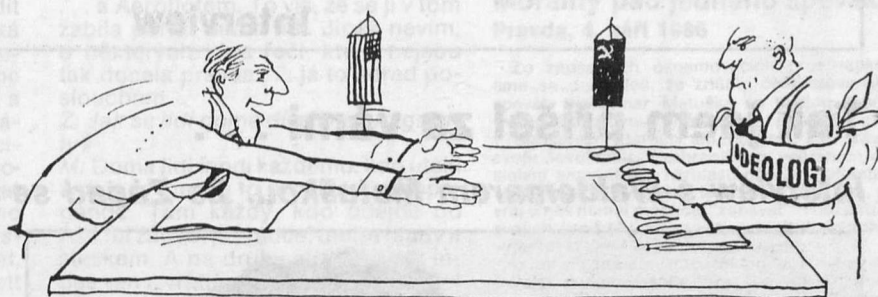
Toto hledisko sdílí i ruští disidenti. Vladimír Bukovský prohlásil nedávno v Montrealu, že je v zájmu Rusů dát svobodu národům východní a střední Evropy, neboť jejich potlačování je hlavní příčinou toho, že se sovětský systém nevyvíjí směrem k liberalizaci a demokratizaci.

Lhostejný nebo negativní vztah světa ke střední a východní Evropě se může v krátké době změnit, a to z několika důvodů:

Jedním z nich je socialismem a odporem k němu vynucené vytváření společné mentality obyvatel východní a střední Evropy. Všichni velmi dobře rozumí, oč v jejich systému jde, a snadno se domluví. Naše národy si dnes uvědomují svoji společnou minulost, společné utrpení a společnou existenci mezi Ruskem a Německem, mezi Finskem a Řeckem. Nedávná historie také ukázala, že národní pokusy získat částečnou svobodu, uskutečněné postupně v minulosti Maďary, Čechoslováky a Poláky, nezměnily natrvalo politickou strukturu jejich zemí. Tyto země však dohromady reprezentují sto devadesát tři miliónů obyvatel, zatímco etnických Rusů je pouze sto třicet sedm miliónů. Mohou tedy jednoho dne vystupovat jako jednotná významná síla. I v exilu můžeme vystupovat jako jednotná síla. Sovětský svaz tomuto uvědomování našich národů svou politikou i ekonomickou integrací nevědomky napomáhá.

Tyto myšlenky našly poprvé svoje literární vyjádření v nedávné eseji Milana Kundery, který nazval naši poválečnou historii "tragédií střední Evropy".

Každý z nás v exilu může přispět svými znalostmi a sdílením osobní zkušenosti k tomuto cíli sjednocení zájmů a akcí našich národů. Určité kroky se už udělaly. Jedním z nich je zřízení Montrealského institutu pro studium východoevropských záležitostí. Založili jej univerzitní profesori z Montrealu a Quebecu. Tento institut brzy zahájí svou výzkumnou činnost i veřejné přednášky. Profesor

KRESBA JAN KRISTOFORI

Kawczak již také organizuje pobočku tohoto Institutu v Ontariu.

Jinou významnou iniciativou je organizace Dne černých stužek. Dne 23. srpna 1939 podepsali ministři zahraničí nacistického Německa a bolševického Ruska, Ribbentrop a Molotov, neslavný sovětsko-německý pakt. To byl den, kdy začalo pozdější rozdělení Evropy, protože SSSR se nikdy nevzdal území, která získal na základě tohoto paktu s nacisty. Byl to začátek šíření barbarství do zemí, které tradičně vždy patřily do okruhu západní civilizace.

Mezinárodní výbor pro Den černých stužek chce spojit všechny porobené národy, ukázat jejich solidaritu i důležitost jejich odporu proti systému, ve kterém jsou nuceny žít. Prakticky to znamená v tento den nosit černou smuteční stužku. Výbor doufá, že jej budou podporovat Spojené národy, Evropský parlament, Rada církví i Vatikán, poslanci a politikové různých politických stran i další organizace.

Den černých stužek je manifestační akcí pro veřejnost. Nás však čeká i mnoho každodenní práce, vytváření společných hledisek na politické události a jejich sdělování veřejnosti.

Zhodnocení současné politické situace v Evropě i ve světě také ukazuje, že se střední a východní Evropa asi brzy dostane do středu pozornosti.

I když dosud rovnováha sil v Evropě zhruba funguje, nespokojenost s ní roste. Hluboké a bolestivé rozdělení Evropy samozřejmě ovlivňuje víc Východ než Západ, protože ve východní Evropě je méně prostoru pro realizaci společné západní kultury, méně přístupu a využití úrovně nebo dokonce přístupu a využití západní technologie a organizace výroby, a proto i podstatně pomalejší vzestup životní úrovně nebo dokonce její sestup. Západní Evropa by zas naopak chtěla ekonomicky expandovat do nenasyčených východních trhů.

Snad se dá uvažovat i o další možnosti. Jestliže USA stáhne své jednotky z Evropy, třeba na základě omezeného rozpočtu, budou evropské státy nuceny se postarat o svoji bezpečnost samy. I to by mohlo vést ke snahám evropského západu podpořit vývoj východoevropských náro-

dů směrem k liberalizaci, k postupné demokratizaci, a konečně k vytvoření silného státního celku mezi západní Evropou a etnickým Ruskem. Tato možnost není tak utopická, jak se na první pohled zdá, zvláště uvědomíme-li si zaostalost SSSR v moderní technologii. Tato zaostalost a tím způsobené opožďování ekonomie i vojenská zranitelnost může sovětské vůdce přinutit k ústupkům, jaké by ještě před několika lety nebo i nyní byly nemožné.

V budoucnosti se východní a střední Evropa stane nejen sociologickou jednotkou, ale i hospodářskou a geopolitickou realitou. K tomuto cíli můžeme a musíme nyní přistupovat společně, abychom přesvědčili svět o možnosti alternativního řešení, které by nahradilo současnou rovnováhu strachu.

(Přeložil S. Reiniš)

□

Až přijedete do Kitcheneru, navštivte krajanskou

RESTAURACI METRO

164 Victoria Street North,
Kitchener, Ontario, Tel.: (519) 743-2720

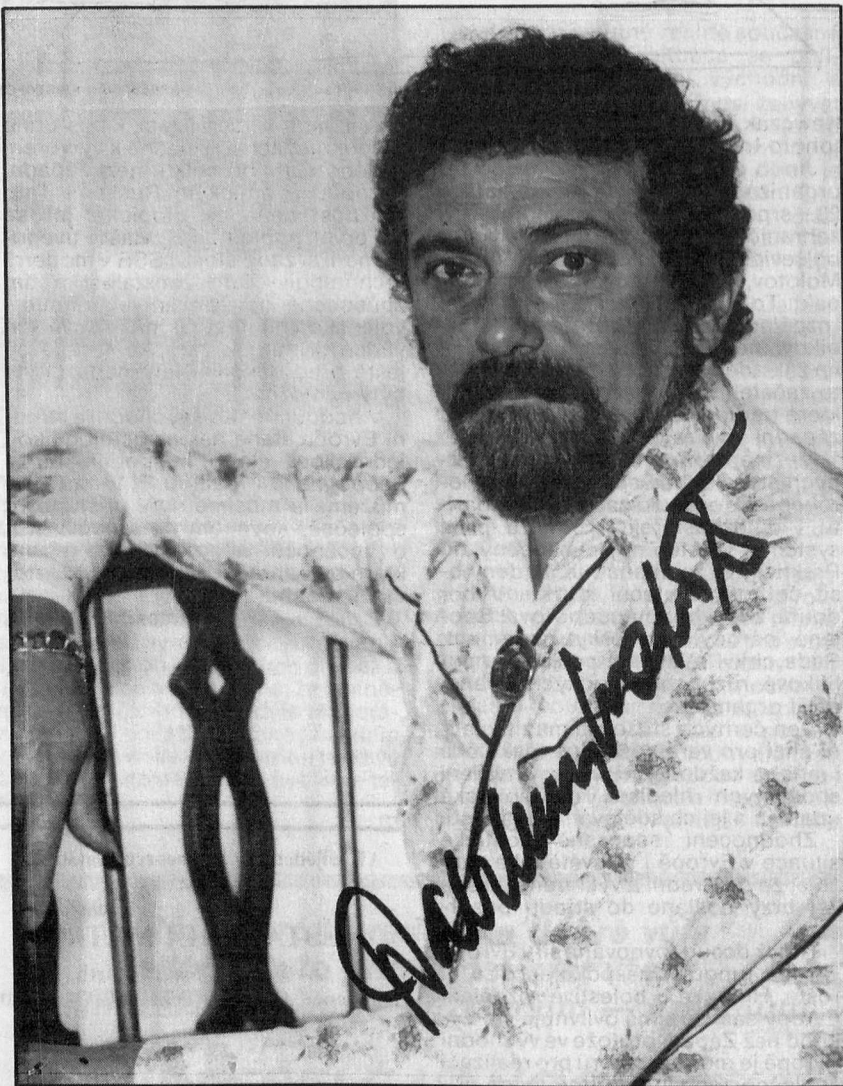

Deset druhů řízků a další jídla.
Otevřeno sedm dní v týdnu.

Interview

Tak jsem přišel za vámi . . .

Interview s Waldemarem Matuškou. Za Západ se ptala Zdena Salivarová.

Západ: Proč jsi odešel? Bylo by bláhové se domnívat, že tě vedly ekonomické důvody. Opustil jsi pomalu čtvrt století trvající popularitu, slávu, hmotné statky, svoje publikum. Nebude ti to všechno chybět? Lidi v Československu tě milovali. Od těch nejmenších po stařenky v nejzapadlejších vesnicích. Tři, čtyři generace věrných posluchačů. Teď, s největší pravděpodobností, stáhnou z trhu tvoje desky, vymažou nahrávky v rozhlasu, vygumují jméno Waldemar Matuška z historie populární hudby, z divadla, filmu, televize. Nazvou tě zrád-

cem, protože tvůj odchod za svobodu nebudou umět jinak interpretovat. Co byla poslední kapka do tvého poháru hořkosti?

Matuška: Já jsem opustil všechno, co jsem získal a celkem mě to nemrzí. Já na věcech moc nelpěl. A většina přátel mě za moje rozhodnutí neodsuzuje. My jsme nikdy neodsuzovali nikoho, kdo odešel. My jsme těm lidem naopak drželi palce a nikdy jsme nevěřili tomu, co se říkalo v novinách, že ti lidé, co odcházejí, jsou nemorální a takový ty výrazy . . . jako ten soudruh, co můj odchod nazval v *Rudém právu*

morálním pádem. Poslední kapka do mého poháru hořkosti byl Černobyl. Já jsem propadl zoufalství nad tím zatajováním . . . v novinách se psalo, že se nic nestalo, že to zabilo jenom dva lidi a že žádná radioaktivita nebyla zjištěna, že je všechno v pořádku a za tři dny nato stálo v novinách, že radioaktivita klesla o pět procent. Nikoho nevarovali, nic o dětech, které to mohou odnést nejvíc, naopak, a to jim nikdy neodpustím, poslali děti na pionýrský tábor zrovna tam, kde to bylo nejzamořenější. Další kapka bylo udání, které na mě poslal někdo z Budějovic nejen na StB, ale pro jistotu ještě na ministerstvo kultury a já nevím kam ještě, že jsem na jevišti řekl vtip o esenbácích, že jsem se nedržel scénáře. V tom scénáři stejně nic pořádného nebylo, tak čeho jsem se měl držet. Lidi vždycky na něco čekali, na něco, co neuslyší v rádiu ani v televizi, ale já jsem se začal bát. Člověk nikdy neví, kdo ho udá a každé představení mohlo pro mě znamenat konec.

Z: Co hodláš v Americe dělat? Co tvoje žena? Co syn?

M: Já už s Olgou zpívám dlouho a chtěl bych v tom pokračovat. Naše rozhodnutí odejít bylo společné a společně chceme zase pracovat. Už mám pár kontaktů, něco v Nashvillu, chci taky natočit desku a prostě jezdit. Náš kluk už tady chodí do školy. To byl pro nás šok, když dostal zadarmo učebnice a všelijaké pomůcky, moc se mu ve škole líbí. Nic není tak, jak se doma říká . . . A taky ty řeči o nemožnosti najít práci . . . Já už dneska vím, že kdo opravdu práci chce, že ji najde.

Z: Slyšeli jsme tady, že když po znornalizování situace začalo Československo vysílat umělce do SSSR, že tys byl jedním z mála, kdo tam nejel. Jak se ti podařilo prostě nejít?

M: Dal jsem se zavřít do nemocnice. Ale nebylo to jednoduché. Netrhly se telefony, pořád se někdo ptal na můj zdravotní stav a Olina odpovídala "chatrný", jak to vždycky byla zvyklá psát do dotazníků. Pak začali naléhat, aby mě z nemocnice propustili, ale to víš, doktoři a kumštýři . . . tak doktoři řekli, že mě propustí, ale na revers, jenomže to se nikomu nechtělo podepsat, u nás nikdy nikdo nechce nic dát písemně, tak jsem zůstal v klidu v nemocnici a odpočíval. Já tam prostě nechtěl jet za žádnou cenu. Ale pak jsem tam v roce 1973 jel, protože jsem měl pozvání do Nashvillu a za tu cenu jsme ten zájezd podstoupili, aby sou-

druzi neřikali, že nemůžeme jezdit jenom na Západ. Byla to ale veliká daň. Děly se tam úplný hrůzy, o kterých bych chtěl napsat. Pak jsme museli tu daň zaplatit ještě dvakrát a to už byly ty největší kapky do poháru. Já jsem nikdy nechtěl zpívat v cizích jazycích, ani německy ani anglicky, protože pak bych musel zpívat taky rusky. A to já nesnáším ze všeho nejvíc. Na posledním koncertě v Moskvě už to vypadalo, že budu muset, ale i tehdy jsem se tomu vyhnul. Gott tam měl padesátiminutový recitál celý v ruštině, von holt musí, a já zpíval s Evou Pilarovou Lásku nebeskou, svoje písničky, Terezu a nakonec Dobrý den, Gagarine, takovou sračku, co napsali v Brně, když se ožrali, tenkrát, jak Gagarin vyletěl. Jo, vš jak je rozdíl mezi americkým astronautem a sovětským kosmonautem? Astronaut je povolání, kosmonaut je hrdinství. Já to zpíval z not, co bych se to učil nazpaměť, že jsem tu písničku odvez. No odvez jsem ji. Někdo to sejmul na pásek a doma to odvyšilali. Tak jsem šel na koberec pro restu, hodnou nedbalostí vyčítali mi, že nikdo nemá nahrán tolik desek jako já a zakázali mi dávat peníze pro písničku — to je vždycky mezi zprávami. Desky. Já měl natočenou desku s americkými lidovými písničkama už dva roky a pořad ji nevzdávali a vymlouvali se, že jim Američani nedali práva.

Z: Dostal jsi titul zasloužilého umělce. Jak jsi k tomu přišel?

M: Titul zasloužilého umělce se dával nejdřív jen umělcům klasických žánrů. Mají ho i dobří umělci a slušní lidé. Pak, podle sovětského vzoru, kde ho dávají i za žánry lehké jako například provazolezectví, krotitelství a dokonce i zpěvákům pop muziky, začali to rozdávat i u nás. Gott dostal dokonce titul národního umělce. Zasloužilého dostal za návrat z dočasné emigrace v Německu. Prostě nevydržel v kritické chvíli a vrátil se. Já naopak. Já jsem nejdřív dostal titul a pak jsem emigroval. Jinak si ho ale jako zpěváka vážím. Je opravdu dobřej, třebaže je trošku, no... Já jsem nikdy neudělal nic, za co bych se musel stydět. Žil jsem tam a dosáhl uznání. To znamená, že je člověk kolaborant. Já jsem si vždycky říkal, ať jdou oni do háje, já jsem tady doma. Ale nakonec jsem to nevydržel a šel jsem za váma. To je zajímavý, že ačkoliv tolik lidí odchází, obyvatelstva přibývá. V Olomouci už mají obchody nápisy v azbuce. Který, to ti neřeknu, já to neumím číst.

Z: Co dělají naše staré lásky? Suchý, Havlík, Pilarka, Neckář...

M: Sešli jsme se v Semaforu, ale bylo to smutný. Mnoho lidí chybělo — Pilar, Planner, Sehnal, Přenosilka, dva jsou po smrti... Jo, Neckářovi se po dlouholetém úsilí podařilo vstoupit do KSČ. Pilarka se pořád bojí litat

... s Aeroflotem. To víš, že se jí v tom zabila parta. Sedm lidí. Jinak nevím, o některých jdou řeči, které nejsou tak docela pravda... já to nerad poslouchám.

Z: Jak se lidi doma dívají na emigranty?

M: Doma lidi fandí každému, kdo utekl a daří se mu. Je to protiklad k propagandě. Tam každý, kdo odejde od Aše na západ, je zrádce, umírá hlady a steskem. A na druhý straně, když jedeš ven a vrátíš se... Já o sobě slyšel věci... Uráželo mě, když se tady říkalo, že vozím dolary domů. Já jich tolik nevydělal, všecko jsme utratili za hotely a za benzín. A ze všeho nejvíc mě uráželo, když mě tu prohlašovali za komunistu. Většina lidí přece komunisti vůbec nejsou a nikdo tomu nevěří. Já znám jen jednoho, ale ten to nemá v hlavě v pořádku. Já jsem přijel do Ameriky koncertovat krajanům, kteří přicházeli ve stovkách na představení. Ale hodně jich nepřišlo, protože říkali, nebudeme svoje těžce vydělaný dolary cpát komunistům do chřtánu. My jsme byli šťastný, že jsme do té Ameriky mohli jet, nadýchnout se čerstvého vzduchu, do té Ameriky, kterou jsme vždycky zbožňovali, ale když jsem slyšel ty řeči, chtěl jsem se všim seknout. Protože MNE považovat za propagátora komunismu, to se spletli.

Z: *Waldo, my všichni, tví přátelé, fandové, obdivovatelé a obdivovatelky ti přejeme, aby ses co nejrychleji, bez potíží a problémů, obklopen přáteli a dobrými lidmi usadil v té krásné Americe a nejlépe ze všeho ti přejeme, abys mohl dělat práci, kterou máš rád.*

Nová deska W. Matušky

Jako dík svým krajanům za vřelé přijetí v USA a za milé povzbudivé dopisy od krajanů všech věkových vrstev ze všech končin svobodného světa, Waldemar Matuška vydává svou první LP desku v USA. Jsou na ní lidové a národní písně z Čech, Moravy a Slovenska.

Deska stojí \$9.95 plus poštovné, obal a manipulace \$2.50 (USA, Kanada) nebo \$4.50 (Evropa a ostatní svět).

Platby ve výši \$12.45 (USA, Kanada) či \$14.45 (Evropa a ostatní svět) zasílejte na: DE-MAR, P.O.Box 8596, Madeira Beach, Florida 33738, USA.

Deska Vám bude zaslána během 6-8 týdnů.

Morální pád jednoho speváka Pravda, 4. září 1986

Zo západních oznamovacích prostředků sme sa dozvedeli, že známý československý spevák Waldemar Matuška so svojou ženou Olgou Blechovou požiadali o politický azyl v Spojených štátoch amerických, kde trávili svoju dovolenku. V zahraničnom večernom vysielaní amerického rozhlasu dňa 2. septembra vysvetľoval W. Matuška tento svoj krok tým, že vraj u nás nemal možnosť "zabávať" "ľudí podľa svojich predstáv, že sa vraj nemohol slobodne vyjadrovať pred našim obecnstvom".

U našich čitateľov musí takéto "zdôvodnenie" vyvolať prinajmenšom údiv. Nie je totiž u nás veľa spevákov, ktorí sa tak často ako Matuška objavovali na verejnosti, v televízii a v rozhlase, a ktorí nakrútili toľko gramofónových platní a kaziet. Waldemar Matuška si nepochybne získal popularitu, ktorú svojim činom spochybnil.

Na otázku redaktora Hlasu Ameriky, čo bude v Spojených štátoch vo svojich 54 rokoch robiť, odpovedal, že nevie nič iné ako spievať. Nepochybujeme, že aj Waldemar Matuška bude patriť k tým, ktorí sa dožijú len veľkého sklamaní.

Václav Doležal

Kam vedou falešné sny Rudé právo, 19. srpna 1986

... Někteří emigranti se ovšem v kapitalistickém světě "uchytili". Nemluví o Pelikánovi, Kohoutovi anebo dalších až po L. Pachmana, který se "uchytil" dokonce mezi sudetáky; to je jiná historie, protože ti byli "uchyceni" už dávno. Takový S. Volný, novinář, který se kdysi vyznamenal svými tvrdými dogmatickými názory a teď pomlouvá republiku ve Svobodné Evropě, se určitě nemá špatně, americké úřady dovedou zradu dobře zaplatit.

... Tenistka Navrátilová, která nedávno hrála u nás v ženském týmu USA, emigrantka, která má však už dávno americké občanství, patří mezi světové sportovní hvězdy. ... Na Štvanici ji naši opravdoví příznivci sportu tleskali — za její sportovní výkon. My nejsme zavilí. Byli však mezi diváky také lidé, kteří provokativně oslavovali nikoliv sportovkyni, ale emigrantku. Snad si tam, u tenisového kurtu, také snili svůj sen o velkých možnostech a penězích v kapitalistickém světě?

Ale emigrantka pro nás zůstane emigrantkou, i když má na sukni vlajku jiné země. Byli i jiní, i když jich nebylo mnoho, sportovci, kteří využili středisek vrcholového sportu, hodně se naučili — a potom utekli svou dovednost prodat. V poslední době to zkusil například hokejista Musil a Pivoňka. Je zbytečné mluvit o jejich morálce, protože morálku — jako každý, kdo vidí jen zisk, peníze —, morálku nemají.

Stanislav Oborský

O trhání nohou Rudé právo, 14. srpna 1986

... Vše se hodí. Každý, kdo se pokusí — i třeba z dálky — narušit klidné budování naší republiky. I proto ostatně dodnes dávají na Západě publicitu tzv. Klubu 231 — K 231.

V druhé polovině června například byla zveřejněna informace o výroční schůzi této "organizace", o volbě staronového vedení a o novém programu. Prý tito "svědci barbarství" se zaměří na "sociální práci, spočívající v podpůrných akcích ve prospěch bývalých politických vězňů, kteří žijí v Československu v bídě, jsou nemocní či opuštěni ve stáří", na politickou práci "jednak v exilových organizacích a jednak varující svět před komunistickým nebezpečím".

... V roce 1968 se tato organizace pokoušela působit na našem území a ukázala, oč jí vlastně jde. ... Co k tomu dodat? Pánové z tzv. K 231 v úzké spolupráci se zahraničními centrálními kroky za krokem připravovali svůj den. ... Co by následovalo, kdyby se jim jejich záměr povedl, je jasné. Nemohl se však povést. Jak známo, snahy pánů a dam z tzv. K 231 byly natrvalo odloženy ad acta. A to je také tečka za takzvaným Klubem 231.

Jaroslav Kojar

SIXTY-EIGHT PUBLISHERS, CORP.

Box 695, Station 'A', Toronto, Ontario M5W 1G2, Canada

UVÁDÍ ROČNÍK 1986/87

Krásná próza

Egon Bondy: **Sklepní práce**

Nová kniha autora **Invalidních sourozenců** (Cena E.H.), tentokrát o pražském podzemí.

\$ 8.75 (7.90 - 7.10)

Iva Kotrlá: **Návštěva v ETC**

Nový objev vážné české prózy. Nábožensko-erotické povídky katolické autorky.

\$ 11.00 (9.90 - 9.00)

Jan Křesadlo: **Fuga trium**

Nový román autora **Mrchopěvců** (Cena E. H.), příběh o okupované zemi.

\$ 13.75 (12.40 - 11.20)

Blanka Kubešová: **Deník Leošky Kutheilové**

Příběh tělesně postižené holčičky, která vidí duševní postiženost světa.

\$ 7.90 (7.10 - 6.40)

Iva Procházková: **Výprava na zlatou rybičku**

Román nové české prozaičky o hledání cti a čistoty.

\$ 9.50 (8.60 - 7.70)

Lenka Procházková: **Oční kapky**

Známa autorka (sestra Ivy Procházkové, cena E. H.) píše poprvé o vztahu mladých doma a v exilu.

\$ 13.00 (11.70 - 10.60)

Bohumil Hrabal: **Proluky**

Třetí díl autobiografie zakazovaného českého spisovatele

vyprávěný z pohledu autorovy ženy.

(Prvé dva díly **Svatby v domě** a **Vita nuova** vydáme v dohledné době.)

\$ 11.75 (10.60 - 9.60)

Philip Roth: **Pražské orgie**

Překlad románu současného amerického prozaika, situovaného do dnešní Prahy.

\$ 8.50 (7.70 - 6.90)

Dominik Tatarka: **Listy do večnosti**

Erotická vyznání statečného slovenského autora.

(Cena Jaroslava Seiferta 1986)

\$ 9.25 (8.40 - 7.50)

Jan Trefulka: **Svedený a opuštěný**

Příběh bohoslovce, vyhozeného v 50. letech ze semináře, od známého autora, poctěného Cenou E. H.

\$ 8.50 (7.70 - 6.90)

Milan Uhde: **Velice tiché ave**

Soubor poinvazních her autora **Krále Vávry** a jiných významných satir.

\$ 12.75 (11.50 - 10.40)

Poezie

Ivan Blatný: **Pomocná škola v Bixley**

Nová sbírka vynikajícího básníka **Starých bydlíšť**

\$ 8.50 (7.70 - 6.90)

Čtenáři, kteří si objednájí knihy aspoň za \$ 33.30 dostanou 10% slevu (první cena v závorce); zaplatí-li předem, dostanou z ceny zlevněné o 10% dalších 10% slevu (druhá cena v závorce).

Celý ročník v hodnotě \$ 251.55 stojí při zaplacení předem \$ 204.80. Měsíčně \$ 17.01.

Objednejte dopisem, nebo si napište nakladatelství o *Katalog* zdarma.

Historie, politika, paměti, cestopisy

Jiří Kovtun: **Masarykův triumf: Příběh konce velké války**
Objevná kniha o TGM, založená na dosud neznámých amerických pramenech.

\$ 16.50 (14.90 - 13.50)

Jiří Lederer: **Touhy a iluze II.**

Druhý díl pamětí soc. dem. novináře: poinvazní léta.

\$ 11.90 (10.75 - 9.70)

H. Gordon Skilling: **Listy z Prahy**

Dopisy, které velký přítel CSR psal z Prahy své snoubence v době smrti TGM, Mnichova a počátku nacistické okupace.

\$ 8.10 (7.30 - 6.60)

Ota Ulč: **Bez Čedoku po Jižní Africe**

Knih, která vám zodpoví mnoho otázek o zemi, zápasící o život.

\$ 16.75 (15.10 - 13.60)

František Vaněček: **Stalo se v kraji zvykem**

Originální reportáž o realsocialismu z pera dubčkovského novináře.

\$ 7.90 (7.10 - 6.40)

Literární a kulturní historie a teorie

Helena Kosková: **Hledání ztracené generace**

Eseje o současných českých autorech doma i v exilu.

\$ 12.75 (11.50 - 10.40)

Antonín Měšťan: **Česká literatura 19. a 20. století**

První objektivní dějiny našeho písemnictví od doby Arne Nováka.

\$ 13.25 (12.00 - 10.80)

Zdeněk Rotrekl: **Skrytá tvář české literatury**

Portréty vězněných, většinou katolických, spisovatelů, doplňující předchozí dvě knihy.

\$ 12.75 (11.30 - 10.40)

Michal Schonberg: **Osvobozené**

Jediné objektivní dějiny Osvobozeného divadla V + W z pera přítele J. Voskovce.

\$ 16.75 (15.10 - 13.60)

Josef Škvorecký: **Franz Kafka, jazz a jiné marginálie**

Eseje o literatuře, výbor z pořadů pro Hlas Ameriky aj.

\$ 11.75 (10.60 - 9.60)

Prémie

Jaroslav Seifert: **Věvec sonetů**

Cesko-anglické (rýmované) vydání jednoho z vrcholných Mistrových děl. Čtenáři, kteří objednájí celý ročník a zaplatí-li předem, **zdarma**. Jinak \$ 10.00.

Pavel Taussig: **Blbé, ale naše**

Výbor z nejlepších autorových koláží, známých ze stránek *Západu*. Slovensko-anglicko-německé vydání.

Při objednávce celého ročníku a zaplacení předem, **zdarma**. Jinak \$10.00.

UPOZORNĚNÍ: Knihy ročníku 1986/87 budou vycházet POSTUPNĚ během roku 86/87, vždy ve skupinách 4 až 6 titulů. Pořadí vydávání určuje čtenářský zájem a platby předem. Proto NEUPOMÍNEJTE. Objednáte-li, dostanete knihy hned po vydání.

Václav Táborský

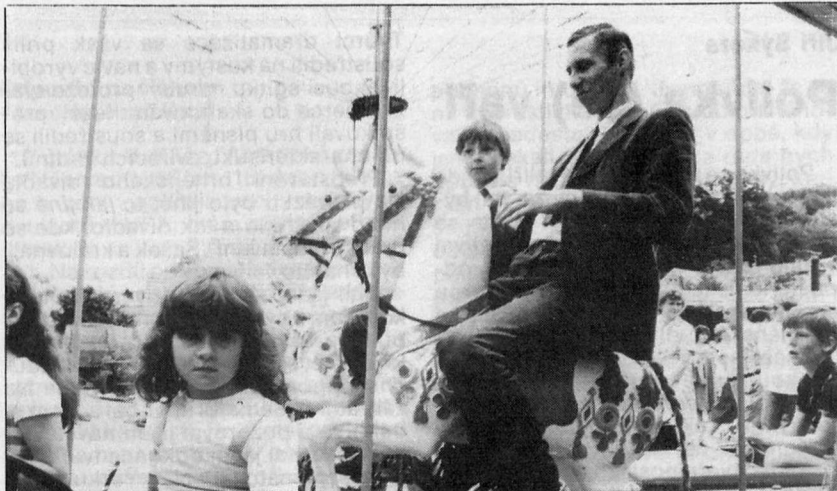
Festival festivalů

Tento pompézně znějící titul si kdysi v Torontě vymysleli, aby přetrumfli konkurenci — Světový filmový festival v Montrealu. Ono vlastně o soutěžení ani nejde: asi tak polovička filmů promítaných v soutěžní přehlídce v Quebecu se většinou znovu objeví o týden později na lidovějším festivalu v Torontě a za několik dní nato v kulturní metropoli světa, v New Yorku.

Ať jedete tam či onam, máte příležitost shlédnout to nejlepší, co se za poslední rok ve světě natočilo. Karlovy Vary letos hrdě prohlásily, že tam u nich se promítalo 33 filmů z 33 zemí. Toronto pořádá podobnou událost v grandiózním měřítku: 225 celovečerních filmů ze 45 zemí. A kromě toho tu ještě byla asi tak stovka delších dokumentárních filmů. Do toho úctyhodného čísla zapadlo asi 90 filmů z Latinské Ameriky, což byla největší přehlídka několika nových a zajímavých kinematografií v dějinách festivalů, a rekordní počet 19 nových celovečerek domácí kanadské produkce.

Mezi tou záplavou uvedených filmů byla také česká komedie Jiřího Menzla *Vesničko má středisková*, natočená podle scénáře Zdeňka Svěráka, známého "objevitele" Járy a Cimrmana. Je to rozkošná historka z prosperujícího JZD, v níž vyniká několik postav: místní idiot a nepodařený závozník (výborně zahráný maďarským hercem Bánem), skeptický i naivní místní lékař (Rudolf Hrušínský), obézní řidič nákladáku a záletná panička.

Jako ve většině Menzlových filmů jde o něco, co bych nazval současnou nostalgií. Poměry sice nejsou nejlepší, ale lidi, buďme rádi, že máme co máme, a když nic jiného, tak ať máme aspoň srandu a ať si užijeme. Když se doktor Hrušínský utrhne na chvíli z ordinace, aby si s řidičem nákladáku vypil správně chlazené pivo ze sedmého schodu (na šestém je ještě teplé, na osmém už zase přechlazené), tak si zafilozofuje: "Je tu tak krásně... Někdy ty lesy nám ještě zůstaly... pivo máme dobrý... někdy..." Jsou tu také negativní postavy. Ředitel vymyšleného podniku Dřevoplech má zájem o chalupu, kterou vlastní vesnický cvok Otík. Nativní závozník tedy dostane jednoho dne pozvánku, aby šel pracovat do Prahy. Dostal by dobrý plat a nový byt. Chalupu na vsi by musel ovšem

Z FILMU VESNIČKO MÁ STŘEDISKOVA

prodat, a tu by si už pan ředitel představil na modernější. Ale vesničané nechtějí blázna Otíka pustit. Všichni se bojí, co by se tomu blbci stalo, kdyby emigroval do té vzdálené a odcizené Prahy: "Dyť ses tady narodil, tady je tvá rodná chalupa!" Do zápletky se zamotá i ředitel družstva, který kvůli osobnímu prospěchu vymyslí trik, jak dostat Otíka do Prahy. Proto uvede svou propagační řeč slovy: "Soudruzi, nalejme si čistého vína!" To velice pobouří mladého agronoma, s nímž má starší funkcionář časté argumenty o morálce: je-li mravnější chodit za vdanou paničkou anebo balamutit lidi kvůli vlastnímu prospěchu.

Jinak ty postavičky jsou milé, ačkoliv je často litujeme kvůli jejich jednoduchému způsobu života. Pan doktor s vervou recituje staré vlastenecké básně, které už vlastně nedávají smysl. Ty mladší mají tři permanentní radosti: pít, jít a sex. Někdy přibude i čtvrtá: koukání na televizi. To je ale činnost výběrová. Když rodiče zvou dospívajícího syna, aby se s nimi podíval na západní detektivku, mladík tvrdší odmitá: "Nene, až nastavěj zrcadlo!" Pak si ještě jednou ověří, zda zrcadlo nastavili. Když dáma, která onu obyčejnou kriminální historku uváděla, konečně řekne ta očekávaná závěrečná slova, že film nemilosrdně nastavuje zrcadlo kapitalistické společnosti, syn se dostaví před obrazovku. Na ty předešlé nesmysly nebyl zvědavý.

Sovětský svaz předvedl film E. Klimova *Jdi a dívej se*, který asi tak se zpožděním půl století popisuje německá zvěrstva na Bílé Rusi, ačkoliv armáda ze země, která tuto rasisťickou podívanou připravila, provádí stejné zhovadilosti v Afghánistánu dneska.

A konečně Kanada měla veliký mezinárodní úspěch s komedií Denyse

Arcanda *Úpadek amerického impéria*. Je to film, ve kterém se hlavní postavy baví o souložení, a to od začátku filmu skoro až do konce. Čtyři pánové, kteří připravují večeři na chatě, si vyměňují zkušenosti ze svých afér, zatímco dámy si povídají o svých milencích v sauně a v tělocvičně, kde shazují přebytečné dekagramy.

Režisér a autor scénáře Denys Arcand v interviewu vysvětlil název filmu tak, že když byla hlavní část příběhu napsána, hledal ještě nějaký hlubší smysl. A tak mu napadlo přidat pseudohistorickou úvahu o tom, že kdykoliv se v dějinách lidé začali věnovat hledání rozkoši, znamenalo to předzvěst konce jejich velkého impéria. Tady veškerá logika končí. Jednak jsou hlavní postavy komedie z Quebecu, nikoliv z Ameriky, jednak experti a statistiky prozrazují, že se ve východní Evropě souložilo daleko víc a náruživěji než v severní Americe — a úpadek komunistického impéria, ač nadšeně vyhlášený, se ještě dlouho konat nebude. Imbecilní titul a filozofie filmu jsou ovšem jedinými slabina-mi této vynikající komedie.

Pokud bych mohl shrnout ta nejdůležitější pozorování z letošního torontského festivalu, pak největší předností bylo velké množství komedií z mnoha zemí: *Tampopo* z Japonska, *Muži z NSR*, *Ona to musí mít*, *Po-dle zákona* a *Modrý samet z USA*, *Můj psi život* ze Švédska a *Sexpedice* z Polska. Druhým překvapením bylo množství dobrých, laciných filmů, natočených nezávislými filmaři. To dokazuje, že dobrý film se dá natočit za málo peněz, i za půl miliónu, a ne za těch 20-40 miliónů, které ty velkoprodukce v průměru stojí. Takže přes všechny předpovědi, že film je na ústupu a v úpadku, nakonec ti pesimisté nemají pravdu.

□

Divadlo

Jiří Sýkora

Polívka (se) vaří

Polívka se vaří, maso na talíři, přijde na to, sežere to . . . Já vím, zařvali byste "Rus", jenže tentokrát byste se pěkně zmyšlili. Mezinárodní festival v americkém městě Baltimoru s odpuštěním sežral, respektive veškerou smetanu slávy zhltil Bolek Polívka z brněnského divadla Na provázku.

Začal jsem své povídání dětskou říkankou, ale ve skutečnosti by se události kolem festivalu daly nazvat dehtivkou. Tak jak to bylo:

Koncem června informoval americký tisk veřejnost, že v Baltimoru se bude konat mezinárodní divadelní festival za účasti souborů z celého světa, včetně divadelních skupin z východní Evropy. Z Británie, jak se prýlo v tisku, přijede Britské národní divadlo s dramaturgií slavného satirického románu George Orwella "Farma zvířat". Další den jsme se dozvěděli, že komunistické země proti uvedení "Farmy zvířat" protestovaly. Protestní akci vedl Sovětský svaz. Pikantní bylo, že Sověti se festivalu vůbec neúčastnili. Ještě pikantnější bylo, že výbor festivalu protestu vyhověl. "Farma zvířat" se sice nakonec hrála, ale mimo soutěž. List New York Times napsal, že Orwell se jistě někde popadá smíchy za břicho. List Washington Post konstatoval, že jde o největší divadelní skandál v severní Americe za uplynulých třicet let.

Bezprostředně potom se objevila další zpráva — že totiž československé úřady odvolaly z účasti na baltimorském festivalu brněnské divadlo Na provázku s představením Boleslava Polívky "Šašek a královna". Mluví československého zastupitelství sdělila tisku, že instrukce v tomto směru přišly z Prahy. Vedení festivalu poznamenalo, že o případu nic neví. A Bolek Polívka v rozhovoru s novináři řekl: ". . . zatím nic nevíme, uvidíme, co bude zítra . . ."

Dalšího dne se americká veřejnost dozvěděla, že československý soubor vystupovat přece jen bude. Zkrátka, byl to opravdu fajnový skandál.

Viděl jsem jak představení Britského národního divadla, dramaturgií Orwellovy "Farmy zvířat", tak představení "Šašek a královna" brněnského divadla Na provázku. Možná si někoho znepráčetím, ale "Farma zvířat" mě zklamala. Díky skandálu kolem festivalu měl britský soubor postarat se o reklamu, za kterou by jinak musel zaplatit statisíce dolarů, a tak představení bylo bohatě navštíveno.

Tvůrci dramaturgie se však příliš soustředili na kostýmy a navíc vyrobili jakousi agitku naruby, protože svázali herce do skandování hesel, prošpikovali hru písněmi a soustředili se na charakteristiku zvířecích hrdinů.

Představení brněnského divadla Na provázku bylo jiné; to *jak jiné* se hned rozkřiklo a tak divadlo, kde se hrálo představení "Šašek a královna", bylo nabitě.

Cítil jsem se už ve foyer jako tam, kde jsem kdysi býval doma. Divadelní budova, sál, uspořádání sedadel, malé jeviště, světla a snad i kvalita vzduchu připomínaly začátky divadla Na zábradlí a Semaforu. U baru jsem si dal pivo a pozoroval jsem návštěvníky. Rozeznal jsem dokonce tváře, jež jsem si pamatoval z New Yorku a Filadelfie.

Vedle stojící pán — taky pil pivo — povídá: "Moje žena je Češka. Přijeli jsme z New Yorku. Je sentimentální . . ."

Přikývl jsem souhlasně, neb i já jsem byl sentimentální.

Představení začalo. Na scéně byl prázdný trůn a pár královských a šaškovských rekvizit. Vstoupil mladý štíhlý chlápek v civilu, párkrát se ušklíbl do obecenstva a pak spustil anglicky — velmi pečlivou a opatrnou angličtinou — dlouhý monolog, jenž byl úvodem k představení. Americké publikum se bavilo jako málokdy. Byl jsem hrdy, tleskal jsem, smál jsem se a měl jsem vztek. Představení plynulo jako med, ale mne při tom napadaly všelijaké myšlenky. Přišel mi na mysl Pavel Landovský, co je v Burgtheátru ve Vídni a hraje německy, Jan Tříska, co je v Americe a hraje anglicky, připomněl jsem si další, kteří jsou roztroušeni po celém světě, ty, jimž je odepřeno používat právě ten nejdůležitější nástroj herecké profese: mateřský jazyk.

Bolek Polívka je výjimka. Hovořil sice anglicky, ale ve skutečnosti řeč nepotřeboval. Polívka je mim, herec, režisér, komik a v tom nejlepším smyslu šašek v jedné osobě a může

hrát jak v Baltimoru před americkým publikem, tak v Africe pro Zulufafry.

Pro ty, jejichž talent je na mateřštině závislý, jsou na tom, no, jinak. Kdo ale kdy tvrdil, že svět je spravedlivý? Není, to ale už jistě všichni víme. Takže vlastně co je nového . . . ?

Ročenka Reportéra

Časopis REPORTÉR vydá ještě v tomto roce samostatně prodejnou ročenku (lepenou brožuru formátu A5), o jejíž náplň se postaral Ota Ulič tématem pro čs. exil obzvláště zajímavým: MY A ONI, PŘED A ZA ATLANTIKEM: INFORMACE, ÚSUDKY, ODSUDKY. O podrobný obsah si napište na adresu: Reportér, Postfach 1737, 8048 Zurich (Schweiz/Switzerland). Odběratelé Reportéra ročenku dostanou automaticky.

Antonín Bartůnek

Colour TV
Hi-Fi
Sales, Service
144 Kennedy Rd. S.
Brampton, Ont. L6W 3G4
(416) 453-8817

HITACHI

JVC

ProdejSales

Audio — Video — Service

ČESKÉ FILMY NA VIDEOKAZETÁCH!

VIDEO EL CANADA expeduje již celou řadu českých filmů na videokazetách s Vašimi oblíbenými hrdiny filmového plátna — s Vlastou Burianem, Oldřichem Novým, V+W, Theodorem Pištěkem, Hugo Haasem, Jindřichem Plachtou, Adinou Mandlovou, Věrou Ferbasovou, Natašou Gollovou a dalšími.

VIDEO EL CANADA zkvalitňuje a rozšiřuje své služby. Informace i objednávky vyřizuje obratem. Prémie za větší počet odebraných kazet.

VIDEO EL CANADA není anonymní — můžete volat kdykoliv.

Informace a objednávky na adrese:

VIDEO EL CANADA
587 Talbot Street
London, Ontario N6A 2T2
Tel.: (519) 434-9939.

Americké začátky

Vyjádření úřadu

Ráda bych se, jako pracovnice organizace World Relief, pověřená péčí o pana Kříže, vyjádřila k jeho dopisu z června 1986. Přestože nemohu otevřeně mluvit o všech podrobnostech jeho případu, protože jsou samozřejmě důvěrné (a protože by mohly být opravdu zahanbující pro pana Kříže), ráda bych aspoň uvedla, že během prvního měsíce jejich pobytu bylo na pana Kříže a jeho ženu vynaloženo téměř 1500 dolarů. Tato suma jim měla zajistit ubytování, jídlo, základní vybavení, náklady na dopravu — a dokonce i učebnice angličtiny (my opravdu nechceme, aby se uprchlíci naučili příliš brzy nebo příliš dobře anglicky?!). Pokud se Křížovi rozhodli nalézt si matrace v popelnici a užít svých peněz jinak, to pak už byla jejich věc.

Pak Kříž si představoval Spojené státy jako zemi kovbojů a Indiánů, jak je znal z detektivek, ale ve skutečnosti je tahle země mnohem víc. Především jsou Spojené státy zemí svobody a každý, kdo přichází s velkými sny a dostatkem odhodlání, má možnost své sny uskutečnit. V žádném případě nejsou vhodným místem pro lidi, kteří čekají, že dostanou všechno hotové. Za svobodu se drazé platí a nikdy není laciná. A aby jí člověk mohl skutečně využít, musí část její ceny zaplatit obětavostí a kázní.

Jazykové nedostatky jsou samozřejmě handicapem, ale nezabránily tisícům jiných (včetně mé vlastní rodiny a mnoha čtenářů Západu) v tom, aby začali pracovat a uskutečňovat své ideály. Mnohem větším handicapem je nedostatek chuti do práce a neschopnost nést zodpovědnost za vlastní jednání. Chceme pro své klienty to nejlepší a proto s nimi odmítáme zacházet jako s nemluvnaty, rozmazlovat je a šišlat na ně: "Ach, vy naše chudinky malé!" Uprchlíci (a většina immigrantů) si dokázali poradit. Jsou dospělí. Jsou schopni rozhodovat se sami. A pokud se rozhodnou přijmout státní podporu, k tomu pak patří i povinnost si na fungování tohoto systému zvyknout. Kdyby se rozhodli jít pracovat, byli by od těch úředních procedur a pravidel osvobozeni. Pan Kříž si vybral welfare a proto musel jeho pravidla dodržovat. Dobrovolné podpůrné organizace, jakou je i WRRS, se plně věnují novým příchozím, podporují je a povzbuzují je při hledání práce. Doufám, že i pan Kříž to jednou pochopí.

*Charlotte D. Kerkmann
vedoucí oddělení WRRS*

Odpověď na článek "Americké začátky"

V článku V. Kříže "Americké začátky" (červen 1986, str. 18), který dle jeho tvrzení vyjadřuje pocity mnohých exulantů v USA, mám několik připomínek:

1. Na rozdíl od socialistického státu -kvočny jsou sponzorské organizace v Americe finančně nevýdělečné a svou podstatou dobročinné. Tvrdit o organizaci, která si novým uprchlíkem leda přiváže kámen na krk, že se svým svěfencům snaží klást balvany do cesty ke štěstí, je vnitřní protiklad a celkem nesmysl. Za poskytnutou službu ovšem sponzoři nemohou očekávat vděk svěfenců.

2. Zdá se mi pošetilé emigrovat a neznat řeč. Omluvit to lze za krizových situací jako v letech končících osmičkou. Z vlastní zkušenosti vím, že výuka cizích řečí v Čechách je celkem kvalitní. Honit bycha v cizině lze, je to ale při nesocialistickém stylu práce velmi obtížné a finanční přítěž. Opět nechápu, proč by výuka řeči měla být povinností sponzora.

3. Podobně platí o zaměstnání a bylo to mnohokrát prodiskutováno na stránkách exulantského tisku. Právo na práci (též dohled zákona nad plněním pracovní povinnosti) na Západě není.

4. Spojené státy poskytují maximální míru svobody podnikatelské, politické a náboženské. Vyžadují od příchozích iniciativu, houževnatost a schopnost přinášet oběti. Je na každém novém uprchlíku rozhodnout se, zda mu tato svoboda opravdu stojí za to.

David Tománek, USA

Jak je to s podporou

"Americké začátky" Vladimíra Kříže v červnovém Západu určitě zaujaly mnoho čtenářů a je to věru zasloužená pozornost. Už pro tu naprostou upřímnost, s níž autor oznamuje, že Amerika je úplně jiná než jsme si představovali podle indiánek a kovbojek (kdo "my" — já ne a doufám, že nikdo z lidí starších než deset let). Odřící si i nejzákladnější informace o zemi, v níž chce strávit zbytek života, to není naivita, ale prostá hloupost, navíc rozšířena na pozorování Ameriky a jejího sociálního systému ze stejné dětinského hlediska. Ale byla by to pořád jen soukromá hloupost, kdyby zrovna Západ nešel v emigrantských táborech a penzionech v Evropě na dračku a nebyl pro lidi čekající na cestu za oceán jedním z důležitých

pramenů informací. Jsem ráda, že se mi to drastické líčení osudu přistěhovalců nedostalo do ruky v době, kdy jsme čekali v Rakousku a ráda bych opravila nepravdy a polopravdy, kterých se autor dopustil. Mohu je posoudit už proto, že jsem přijela do oblasti San Franciska jen necelého půl roku dříve než Křížovi a navíc pracuji už téměř rok v jedné ze sponzorských organizací. Moje rodina i já máme neprosto jiné zkušenosti než Křížovi — ale také jsme pravděpodobně měli od začátku jiný přístup, méně jsme čekali, a věděli jsme, že musíme víc dát.

Nikdo z nás, nově přicházejících, nemůže mít přesnou představu o rozsahu a míře pomoci, jaké se mu v Americe dostane. Nemůže ji mít už proto, že pomoc se liší od organizace k organizaci, od státu ke státu, že jsou různé programy v jednotlivých měsících a může se lišit i v jednotlivých případech. První setkání s americkým nerovnostářským a individuálním přístupem čeká každého hned na začátku. Pravda je, že uprchlík má po příchodu nárok na podporu vyplácenou Státním departementem pro sociální služby (různě vysokou v jednotlivých státech, nejvyšší v Kalifornii), pokud ho nepodporuje někdo jiný a pokud nemá jiný zdroj příjmu. Podpora je určena na dobu nezbytně nutnou k tomu, aby se uprchlík mohl stát nezávislým a nárok na ni končí po osmnácti měsících. Nově příchozí může dostávat peníze, poukázky na nákup potravin a nemocenské pojištění. Tvrdit, že na cestu do školy — do které nechtěli chodit — by Křížovi museli dávat většinu peněz určených na jídlo, nemůže být pravda: na jídlo dostávali food stamps a ráda bych viděla každého, kdo by jich chtěl použít na placení v autobusu.

Podpora — populární welfare — je vázána různými podmínkami, které se žadatel dozví jednak na úřadě sociální péče, jednak u sponzorské organizace, která podle sanfranciského programu garantuje, že uprchlík bude podmínky dodržovat. Zhruba řečeno, uprchlík, který chce dostávat welfare, je povinen intenzivně hledat práci nebo se na ni připravovat a aktivně spolupracovat se svou sponzorskou organizací, která se mu rovněž snaží najít zaměstnání. Že se téměř všichni na počátku domnívají, že najdou práci na vyšší úrovni než si myslí organizace, která zná poměry a je životem poučena, považují za normální a samozřejmé. Ale pokud se někdo nestačil poučit do roka a namísto, aby se koukal uchytit, kdekoliv

a jakkoliv (každý první job je lepší než dlouhé měsíce na welfare), ztrácí čas hádáním s organizací a obtěžováním kdekoho od sociálních pracovníků až po primátorku, chová se pošetile, nedůstojně a dělá ostudu sobě i těm všem ubohým československým uprchlíkům, kterých se tolik zastává.

Je dobře vědět, že vyprávění o tom, jak jsme přijeli za svobodou a teď nás jednou k něčemu nutí a jednou v něčem omezují, něco nesmíme a něco musíme a kde vlastně je ta svoboda, je jen polopravdou. Nikdo nemusí a není nucen, pokud je samostatný a uživí se. Pokud ovšem bere podpory, musí s nimi přijmout i podmínky a dodržovat je. Nečekejte, že vás někdo bude platit, aniž by se staral, jak svého placeného času využíváte. Sponzorská organizace se může s uprchlíkem domluvit, že se bude zpočátku učit anglicky, ale ve škole, která je součástí programu a má tedy kontrolovatelnou docházku, a jen na tak dlouho, než se mu naskytne první příležitost nastoupit do práce. Pokud Křížovi mohli chodit zpočátku do školy podle svého výběru, patrně jim jejich organizace natolik věřila, že si nepotřebovala jejich docházku ve škole ověřovat. A pokud se později ukázalo, že jejich zájem o práci není tak žhavý, nedá se nic dělat a není proč jim poskytovat výjimky ze smlouvy. Welfare není stipendium, a pokud si to někdo myslí, ať na to zkusí zapomenout ještě v Evropě. Existuje spousta večerních škol, nebo si naopak můžete najít práci na večer a studovat ve dne. Američani studují při práci velmi často a pravděpodobně nevidí důvod, proč by noví příchozí nemohli dělat to samé. Zato

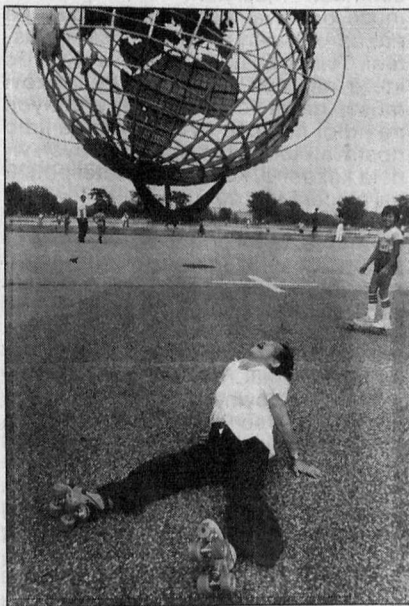

FOTO: GEORGE ERMIL
CORONA PARK, QUEENS, N.Y.C.

jsou nesmírně tolerantní k lidem, kteří zápasí s angličtinou a ochotni jim pomoci. I tak je těžké najít práci, v tom má Vladimír Kříž pravdu. Všude je těžké najít práci, zvláště tu první — ale zrovna v Kalifornii lehčí než ve většině ostatních amerických států. A taky snazší než kdykoliv během posledních let. Nezaměstnanost v San Francisku a jeho okolí byla v lednu 1984 6,4%, v lednu 1985 5,2% a v lednu 1986 jen 4,2% — to je méně než za dlouhé období předtím a kdo chce, práci najde.

Přišli jsme jako političti uprchlíci do země, která nás přijala a dala nám právo trvalého pobytu a právo na práci. Opravdu nevím, co může být pro uprchlíka důležitějšího. Statisíce lidí v táborech po celém světě čekají na takovou šanci a mnozí zemřou, protože ji nedostanou. Stížitosti zdravé dvojice kolem čtyřicítky jsou žalostně malicherné a nejsou bohužel ojedinělé. Mohla bych vyprávět roztomilou historku o rodině, pro niž měl její sponzor připravenou práci, ale jen se zmínil, už byla hlava rodiny na sociálním úřadě a žádala si o welfare. Proč má mít zdravý člověk právo odmítnout práci a nechat se živit? Ano, podpora než najdu práci — nikoliv místo práce. Každý na to jednou přijde a většinu těch Čechů a Slováků, které jsem v Kalifornii poznala, to bylo jasné hned od začátku.

Zelmira Živná

Výzva k diskusi

Když jsem četl ničemný článek pana Kříže, trochu jsem se pobavil, dost jsem zíral a proto se rozhodl neprodleně odepsat. Pan Kříž je tu tedy zhruba rok a za tu dobu stačil pěkně zapšknout. Nevím, co ho skutečně potkalo, ale čte se to jak Bezručova (a tím pádem i Cimrmanova) balada. Ať mi pan Kříž promine, ale z jeho článku jsem pochopil, že ho potkalo totéž, co každého nově příchozího. Problémy se školou a s prací. Chce-li někdo pobírat podporu, smí chodit pouze do určitých kursů a ne tam, kam by chtěl. Manželka autorova zřejmě začala chodit do jiné, samozřejmě kvalitnější školy, a ne do refugee programu, který je nácpan Vietnamci a Kambodžany, kteří neumí vůbec nic, jenže většinou utekli před smrtí, což se o nás říci nedá, a proto také nepišou paní starostové.

Autorovo volání (... apelujeme proto ... atd.) po nápravě sponzorů je nejasně adresováno. Znáám osobně několik lidí, co pracují ve sponzorských organizacích. Dělají práci, která není moc dobře placená, vděku se nedočkají a rozhodně na žádném uprchlíkovi nevydělávají. Ti, které znám, lidem pomáhají co můžou, hlavně v hledání práce. Není to lehké (v tom má pan Kříž pravdu), ale myslím, že ještě těžší je přimět lidi, aby tu práci

vzali (což ostatně pan Kříž potvrzuje také).

Pan Kříž si zkrátka přivezl černobílý pohled na společnost ze své staré vlasti. Role jsou předem určeny: nebohý a čistý jednotlivec, jenž je bezmocný proti zlovolné administrativě. Sponzoři jsou krutí vyděrači, navíc v téhle odcizené zemi mamonu téměř nekontrolovatelní ve svých choutkách. Ubožák je vydán na pospas, je rdoušen, je likvidován. Ve skutečnosti sponzoři vůbec nemají zájem někoho trápit, s kýmkoliv se dlouho párat. Na to prostě není čas ani peníze. Amerika poskytla útočiště, zachránila ty lidi před mizerií a mnohdy i smrtí, a to přece úplně stačí. Lidé se halasně dožadují svých nároků na vzdělání (a tím pádem i na podporu) a to buď proto, aby mohli bokem dělat na černo, což dělá, pane Kříž, nikoliv mizivé procento, ale drtivá většina. Těm zbylým, kteří zaníceně volají "Já jsem trpěl, tak mě pěkně vyučujte a zaplatte mi to či ono", těm ještě hučí v uších internacionála.

Pane Kříž, sponzoři vás trápí, nechtějí vás nechat v klidu studovat a brát welfare a navíc si stěžujete na Ameriku, že je lhostejná k palčivým problémům Evropy. A zatím Vy sám jste těžce lhostejný k palčivým problémům jihovýchodní Asie a Etiopie, kde lidé v totálním srabu čekají, až se naučíte nepravidelná slovesa. Zástup těch, co chtějí do Ameriky, je dlouhý, brána úzká.

To, že neumíme jazyk země, kde chceme žít, je naše chyba. Navíc jsme všichni půl roku tvrdili v Rakousku či v Itálii a to je dost dlouhá doba na zvládnutí základů angličtiny.

Žádný, ani laskavý sponzor, žádná beseda nepomůže člověku pochopit, co je svoboda. Nestačí k tomu, aby se jí naučil mít rád, aby s ní uměl bojovat, protože ona není vždycky příjemná, a aby jí nakonec našel i v sobě. Aby poznal, že i pitomá a špatně placená práce může dát člověku jakýs takýs pocit nezávislosti a ten je pořád víc, než všechny zákonné podpory. Logika svobody má své zvláštní pravdy, které zpočátku nechápou ani jinak inteligentní lidé. Každý si to prostě musí prožít sám.

Hloupé je, když ještě po roce stojí ukřivděný Čech na břehu a křičí na oceán, že mu nebyla poskytnuta řádná výuka.

Problém pana Kříže by asi mohl být pouze jeho vlastní, kdyby Západ tak hltavě nečetly stovky lidí v Traiskirchenu a jinde. Někteří váhají, mají neúplné nebo zkreslené představy o Americe a mohou říci, že mě osobně by takový článek patrně odradil. A z toho důvodu mi hnul žlučí, protože určitě pomohl k tomu, že mnozí lidé, kteří by tu mohli lecos dokázat (přínejmenším sami sobě) změnili plány a zůstali tam, kde třeba původně zůstat nechtěli. Jenomže zaslechli va-

My do toho trochu děláme

Mladý svět č. 25, květen 1986 (Z rozhovoru s inž. Edvardem Smutným, vedoucím "vývojové" skupiny čs. počítačů.)

Já se považuji za konstruktéra, protože vyvíjet není co. V mém oboru je vyvinuto vše, jak s oblibou tvrdím, na deset let dopředu. Můj fór, který říkám pionýrům: Máme náskok před kapitalistickými zeměmi deset let. Všichni se diví. Ale je to jednoduché. Zeptejte se inženýra firmy IBM, co bude dělat za deset let. Neví. A zeptejte se mně. Ukážu vám schémata, co budeme dělat. Mám možnost se připravit. Mně totiž zpoždění za nimi připadá výhodné, jen toho umět využít. My přece nepotřebujeme vše, co mají oni. Co třeba s automatem řízeným mikroprocesorem na čtrnáct druhů kávy. Když bude náš vařit dva do oběje, tak nám to stačí . . .

O jedné neobvyklosti české

Mladá fronta, 2. srpna 1986

. . . Už třetí rok chodí do redakce dopisy těch, kteří se hlavně ptají, kde je povoleno koupání bez plavek. "Jdete právě včas," přivítal nás představa MNV v Praze 4-Kunraticích Karel Zimák. "K prvnímu srpnu jsme oficiálně otevřeli tzv. Sluneční pláž u rybníka Seberák. Nudisti zde budou mít rákosovým plotem ohrazený prostor, sociální zařízení a stánek s občerstvením. Začali jsme tu proto vybírat i vstupné tři koruny. . . . Prostě jsme s legalizací nudismu na Seberáku nemohli dál čekat."

Ještě jednou k Poháru federace

Rudé právo, 30. srpna 1986

. . . Mnoho pisatelů odsoudilo tu část diváků, kteří spíše než na tenis přišli na Štvanici vyjadřovat své ne zcela sportovní emoce.

. . . Ctenářka Eva Hladká šla ještě dále: Zajímalo by mne, co to bylo za diváky, kteří přišli na nedělní finále. Vůbec mi nepřipadalo, že tu hraje Mandlíková, československá reprezentantka. Ty výkřiky nadšení, když Navrátilová vyhrávala. Mandlíková měla těžkou roli proti soupeřce i nepřízní diváků.

Amadeus v Praze nebyl?

Rudé právo, 19. srpna 1986

Ano, stala se prapodivná věc. Dvě stě let po slavné pražské světové premiéře Mozartovy "opery oper" Dona Giovanniho byl její tvůrce, Wolfgang Amadeus Mozart, vyhoštěn z Prahy. Stalo se tak v novém filmu režiséra Miloše Formana Amadeus, který se snaží na poměru Mozart-Salieri zobrazit drasticky vyhraněný kontrast průměrnosti a geniality. Jelikož se mu do tohoto záměru z vyšších uměleckých hledisek nevešla zřejmě Praha, použil v Praze natočených záběrů jako kulisy dobových vídeňských výstupů a scén a z Mozartova životního kontextu jednoduše vypustil jeho vrcholné dílo, jež je zároveň jedním z vrcholů světové operní kultury, Dona Giovanniho, věnovaného Mozartem "jeho Pražanům, kteří mu rozuměli". . . . Dílo po stránce ryze filmové jistě pozoruhodně invenční, neotřelé a technicky rutinované, se tak nutně stává — přes světové oficiální ocenění — pro znalce a ctitele Mozartova díla a milovníky Mozartovy Prahy ničím neoddiskutovatelným zklamáním, ať už jeho ryze filmovou úroveň ohodnotí odborná filmová kritika jakkoli.

Josef Pávek

rování očitého svědka. Varování, které vzbuzuje obavy u lidí nepřivykých na svobodu. A co si budeme povídat, ani naši tátové, učitelé, velitelé a mistrové, kámoši ani výčepní nás k ní moc nevychovali. Jenže bohudíky každý to má v sobě a každý to v sobě objeví, jak se jednou začne plácát v hloubce.

Pavel Šoltys

V Kanadě je k dostání nejmodernější pračka!

DODÁME VÁM JEDEN Z NEJNOVĚJŠÍCH MODELŮ ZÁPADONĚMECKÉ PRAČKY

BLOMBERG

WA 909

**Automatická pračka
na 230 voltů, 60 Hz**

- 20 programů při prání.
- Teplota vody do 95°C
- Ždimačka, která prádlo téměř vysuší
- Spořič energie a pracího prášku

VENTAX A YR TRADING INC.

166 Pippet Street, Ayr, Ont., N0B 1E0

Tel.: (519) 632-8907

Jen prvotřídní kvalita

Firma PROART pro Vás připravila doposud největší výběr české a slovenské audiovizuální tvorby:

- FILMY — předválečné, poválečné i nejnovější produkce na videokazetách
 - TELEVIZNÍ POŘADY — bohatá nabídka nejlepších pořadů Čs. televize
 - GRAMODESKY — oblíbené písničky, pochody, lidová hudba, pohádky
 - HUDEBNINY — rozpisy všech žánrů od vánočních koled až po velká aranžmá.
- Obsáhlý katalog obdržíte zdarma poštou na adrese:

PROART, Video-Music Service, Postfach 1232, 8045 Ismaning b. München, West Germany.

Rol'nicke noviny, 21. srpna 1986

ROMAN LAZAR

Arnošt Wagner

I paměť prochází žaludkem

Chtěl jsem původně psát o celosvětové České unii, ale pak mě poslala žena pro rajčata na zahrádku a tak jsem skončil u psacího stroje s čerstvým chlebem namazaným máslem, na něm připlácnutou zelenou paprikou a s talířkem plným na měsíčky přesně pokrájených rajčat, hodně posolených. Lahůdká! Paprika se nikdy nesmí přikusovat k chlebu. Musí ležet vnitřní stranou na másle, aby sousto v puse bylo dokonalé. Nesmí tam ležet dlouho, pak ztratí ten nádherný křup, na který čekám téměř jedenáct měsíců v roce, i když obchody jsou celý rok zásobeny nádhernými zelenými paprikami, ale bez chuti a vůně, jejichž zelená šťáva mi pak nechutně barví máslo a ještě dlouho mám pak zuby zelené. Papriky a rajčata byly důvodem, že jsem již počátkem exilu získal své první politické nepřátele. Dovolil jsem si kritizovat americké sterilní rajče a porovnával je s maďarským a bulharským, také našim, pokud bylo u babky na trhu k máni. Byl jsem okamžitě poslán zpět do Česka, když se mi to zde nelíbí. Ještě hůř jsem dopadl se salátovou okurkou. Po mém prohlášení, že nevoní a nechutná, získal jsem pověst agenta.

Mám od přírody výbornou chuťovou paměť spojenou s místem a časem. Každá chuť nebo vůně mi připomíná jinou hospodyňku, restauraci, konkrétní časové období nebo jenom jediný moment v mém mládí. Stačí si vzpomenout na chuť přesoleného másla v konzervě UNRA a jsem na místě; v krátkých kalhotách a s podvazkovým pásem na rohu Šoltésově a Chorvatské ulice záhy po válce, kde kluci měnili máslo za cigarety. Tak jako do smrti nezapomenu na

předválečnou pražskou housku s máslem a se šunkou, jejíž reprodukce je dnes již nemožná, tak mi bude stále znít v uších báječný chrupavý zvuk teplých housek, přesypávaných z většího koše do menšího na vozečku pekaře v Zahradnické ulici. Zvuk stříbrného domácího sádla (na statku u Doležalů), natíraného na chléb, takové to mlasknutí, když se nůž dostane ke kůrce, to je malý koncert! Těsně po válce jsem dostával do školy na "desiatu" chléb s marmeládou, zabaleny maminkou do novin a k tomu jablko, pokaždé s červem. Do hlavní přestávky prosákla marmeláda chlebem do té míry, že byl perfektní. V poledne již tak nechutnal. To byly doby, kdy i spolužačka, dcera poverenníka vnůtra, měla unrovou marmeládu ke svačině. Nejedl jsem lepší plíčka na smetaně, rajskou, koprovou, dukátové buchtičky nebo karbanátky, než ve školní družině, kde vařila teta mého spolužáka, paní Kahnová. První poznámku do žákovské knížky jsem dostal hodinu po nášupu játrové omáčky a v den, kdy zavřeli mého strejdu spolu s Husákem a Novomeským, měl jsem na oběd lečo. Ale jaké lečo! Maminka nikdy neudělala tu chybu, že by do něj dala příliš mnoho vajíček.

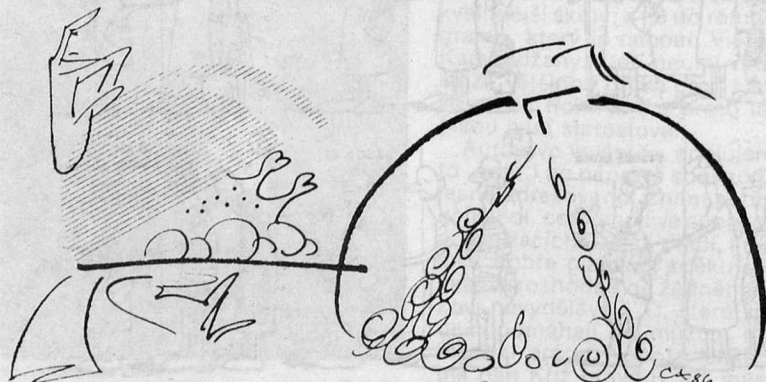
Jako student jsem v neděli chodil dopoledne na bratislavské korzo. Na cestě domů s krabičkou zákusků od Mayera — vždycky čtyři dobošky a čtyři kremšnyty — jsem téměř z každého okna cítil božskou vůni okurkového salátu, semtam promíchanou s vulgárnější vůní vajíček na tvrdo, krájených do bramborového salátu. Samozřejmě řízky! Ty mě také čekaly doma, nádherně tmavohnědé, s troš-

ku tučnými okraji se chvěly a mírně prskaly na míse, ještě vlhké od sádla (nikdy olejel!). S bráchou jsme ani nedýchali. Také to bylo riskantní, neboť do maminčiny bramborové kaše se nesmělo funět. Byla jako pěna lehoučká, díkybohu zatížená zlatou cibulkou.

Na služební cestě jsem vždycky jedl v pražské Koruně. Dršťkovou, bramborák, a pak u pultu přilepeného ke kachlíkové zdi — debrecinky. Musely se umět jíst. V záklonu, aby se debrecinka nezlomila a aby ten první nádherný výstřik šťávy šel na zed' a ne do očí. Věřím, že kdyby se denně seškrabávala mastnota ze stropů a zdi Koruny, tak se tím uživí mnoho hrdinů v románech Antonína Zápotockého.

Na svou první lásku si také vzpomínám jenom přes jídlo. První rande jsme měli pod bratislavským hradem, kde kvetly kaštiny, kolem plynových luceren létali chrousti, z domů zněla píána. Šefík také voněl. Ale zdaleka ne jako májová bryndza, kterou mi holka každý čtvrtek a v sobotu nosila na schůzku. Její matka pracovala v Západoslovenských mlékárnách. Dnes už si nepamatuji, jak se jmenovala nebo jak vypadala, ale do detailu mám v paměti její maminku. Dělal nejlepší bryndzové halušky na světě. Pocházela z Liptova, hezká blondýna a měla bradavičku na levé ruce, kterou nabírala škvařenou slaninku. Vždycky jsem se cpal do rodin svých lásek. Nikdy jsem nedal kytku své holce, ale maminky dostávaly ode mě i voňavky. Již tehdy se o mně říkalo, že za žrádlo bych zabil. Dnes to bude naopak.

Když jsem přišel v šedesátém osmém do Kanady, myslil jsem, že smutkem za dobrým jídlem umřu. Ottawa mě přijala celkem fajn, ale nebylo v ní neslané máslo, bochník papírového chleba se dal zmuchlat do hrsti a kafe mi posílali z domu. Vepřové nemělo tu správnou chuť, bůček neexistoval, hovězí zase příliš kvalitní na gulášek. Rajčata, která nikdy neviděla sluníčko, ale měla správnou barvu a rozměr, jak četa vojáků v plastiku. Lidé v "restauracích", jakýchsi to vydezinfikovaných nudlích, pojídali domácí polévku z konzerv, do ní si nalámali suchary, že tam lžice stála a k tomu popíjeli kávu, která je jednou z nejdopornějších amerických tekutin. Hlavním chodem pak byl sendvič, sendvič to horký, vata politá hnědou tekutinou s plátky krocaního masa a hodně, hodně rozmražené zeleniny. A Coca Cola k tomu popíjená s pravidelností chronometru. Co sousto, to hit. Do-

KRESBA: CTIRAD SMOLÍK

vedete si představit tu hrůzu, mít v puse zároveň kus mrkve, kus chleba, krocana a omáčky, utopené v Coca Cole? A když se dával moučník zároveň, tak se v cole topilo i sladké želé.

V lepších restauracích seděli lidé u steků. Hodiny. Takový fajnsmeck si nejdříve nakrájel steak na kousičky a pak přendal vidličku do pravé ruky, levou si dal pod bradu a jedl a vykládal. Po půlhodině bylo vše zlojovatelé, studené. Číšníkovi pak pokaždé, když mu tento doléval mléko, tvrdil, že je všechno delišis. A bylo. Dokud jsme to my emigranti nezměnili. V Ottawě v osmašedesátém byla jenom jedna evropská restaurace a nějaká čína s červenými a žlutými pokrmy. Nával Evropanů přinutil místní kulinařské zvyky ke změně. Dnes je zde přes stovku evropských a etnických restaurací a neslané máslo lze dostat v sedmi variantách. Chléb má kolem čtyřiceti různých chutí, na sorty kávy mám speciální kartotéku. Lahůdkářství téměř na úrovni Toronta nebo New Yorku.

Měl bych být spokojený, ale přesto nadávám. Škvarkové sádlo, které bylo kdysi u řezníka zadarmo (mých 126 kilo), stojí dnes přes dolar za libru. A moje manželka (polévky, omáčky, halušky), kterou jsem si vzal také z lásky — vyhlásila rodinnou dietu. Nic nad dvě stě kalorií nesmí do ledničky. Šuplíky psacího stolu mám promaštěné. Schovávám si v nich buřty a tlačenu, oplatky a bonbóny a jenom po nocích si pojídám a pěstuji svou chuťovou paměť. Po létech až to budu zase čist, vybaví se mi vůně strojního oleje z mého psacího stroje a trošku již nasmrádlá tlačenu v šuplíku.

A co se týče té České světové unie, tak to jsou hoši od Bobří řeky, stejně jako mi před léty vznik Československé federální rady připomněl akce Rychlých šípů. □

Vážení čtenáři,
jako každoročně, i letos Vám chceme poděkovat za Vaši čtenářskou přízeň a popřát příjemné prožití vánočních svátků a mnoho osobních i pracovních úspěchů do nového roku 1987!

Váš časopis Západ

Literatura

Iva Hercíková

Rudé dny

"Poslyšte, umíte krásně vyprávět, ale nemohl byste vyprávět nějak méně krásně?"

Dostojevskij: Bílé noci

Stál kousek od nich a poslouchal, co si povídají, ústa měl pootevřená dychtivostí porozumět cizí řeči a v jeho pohledu se mísila nedůvěra s touhou. Oni si ho nevšimli, byl pro ně jeden z těch místních, malý hubený chlapík v bezvarém sáčku, plném vyboulenin a rozdrbaných míst. Leninskou jarní ulicí vál studený vítr, vířil suché listí, prach a zbytky odpadků a drze pronikal i jejich teplými kabáty, které vykřikovaly do ulice, že jsou návštěvníci v tomto městě bílých nocí, dvojice turistů s mapou v ruce, teď ztracená a bezradná. Na konec května byla neobvyklá zima a žena se snažila zahřát podupáváním a poskoky. Údiv v chlapíkově tváři zesílil. Nikdy neviděl ženu, ještě k tomu tak krásně oblečenou a namalovanou, poskakovat po chodníku jako dítě. Ženy, které znal, stále spěchaly, tlačily se, strkaly, vzájemně se snažily zaujmout výhodnější pozici ve frontách na jídlo, draly se vpřed a mračily se. Tahle cizinka se tvářila vlídně, i když bezradně klopytali ulicemi a zřejmě cosi hledali. Hledali a nenacházeli, obchody bez nápisů a reklam, pokud zde vůbec obchody byly, jim v orientaci příliš nepomáhaly. Jak rád by jim byl poradil, jen vědět, co chtějí.

Muž zpozoroval naslouchajícího občanka a oslovil ho, řekl složitou větu, kde slova zněla rusky, ale byla to jen čeština s ruskými koncovkami, která chlapíka, zkrouceného ochotou, docela zmátla. Přešli k holým větám a rozvitém přísudkům a on pochopil. Ano, je tady taková prodejna, příkyvoval, ví o ní a snadno jim vysvětlí cestu, co vysvětlí, zavede je přímo na místo. Ale je to daleko, skončil smutně, budou unavení, lepší by bylo jet tramvají. Dobrá, pojedem tramvají, souhlasili a ptali se na lístky, kde je mají koupit. Mužik se nafoukl pýchou, vždyť znal už druhou věc, kterou návštěvníci neznali, žádné lístky nejsou potřeba, žádné papírky, jen peníze, peníze člověk mít musí, ty musí mít vždycky. Při pomyšlení na peníze zesmutněl. Tak rád by za své nové známé zaplatil, ale nemá, nemá ani ty tři kopejky, aby zaplatil sám za sebe.

Nastoupili do tramvaje, muž vytáhl

hrst drobných, on z nich pečlivě odpočítal devět kopejek do poškrabané kasičky, zatočil klikou a pak bouchal do schránky pěstí, dokud se neobjevil růžek první jízdenky.

"Připomněl mi anekdotu, jak v Moskvě hodíš do automatu na limonádu minci, vedle se otevře okno a bába ti ji podá," řekl muž. Jejich průvodce mu podezíravě odečítal ze rtů, snad v obavě, že vypráví cosi nehezkého či nedovoleného. Zmlkli a zírali oknem tramvaje ven. Okolí se neměnilo, všude jen tři, čtyřpatrové domy s oprýskanými fasádami, okna bez záclon, chodníky bez výloh, strohé a nevlídné. Pak vystoupili a kráčeli holou vybělenou ulicí, podivná skupinka dvou vysokých zdravých lidí, teple oblečených a přece zmrzlých, a přihrblého chlapíka v tenkém kabátku, který mráz nevnímal, ani jeho těstovitá tvář mu nezčervenala. Chlapík se zastavil a ukázal na tři schůdky, které vedly do suterénního prostoru, zde byl jejich hledaný obchod s televizory. Dva mladší prodavači uvnitř sledovali přenos baletního představení. Neodpověděli na pozdrav, nehnuli se, aby je obsloužili, jen jeden se dlouze napil piva. Návštěvníci postávali u pultu a cítili se ještě o něco víc návštěvníky. Okna prodejny byla zatřena bílou barvou. Jejich průvodce si dovnitř netroufal, nezřetelně ho viděli, jak postává na chodníku a snaží se nahlédnout dovnitř trhlinami v nátěru.

"Televizor, malenikij," řekl muž, ale ti dva nic, dál se věnovali programu. Natáhl se přes pult a z regálu si vzal malý přístroj vínové barvy s výbojnou trčící anténou. To jednoho prodavače popudilo, vyskočil, zmocnil se aparátu a schoval ho.

"Já kupuju," řekl muž. "Davaj."
"Miluju tě, když mluvíš rusky," řekla žena. Její jasný zvučný smích se nesl místnosti, ctitelé baletu zneklidněli a mužík, který je sem dovedl, vpadl dovnitř. Prosil mladíky, přemlouval je, nutil, až druhý z nich vstal, zvedl ze země bachratý televizor a postavil ho před ně. Jenže náročný turista tenhle televizor nechťel, trval na typu, který mu byl odebrán a zjevně nemínil ustoupit. Prodavač s bolestným výrazem prohlásil, že vínový televizor nehraje a vrátil se k baletnímu představení. Chtěli odejít, ale jejich společník sebral všechnu svou odvahu a znovu přesvědčoval prodavače, že jsou opravdu vážnými zájemci o televizor, nemusí být vínový, jen malý kdyby byl, docela maličký.

Koupě se kupodivu uskutečnila. Mužik vítězně vložil přístroj do krabice, krabici převázal provazem, který našel v kapse, a nesl ho jak svátost ven. Cena černobílého bakelitového

televizního přijímače převyšovala jeho měsíční plat.

"Co ti to říkal?" zeptala se žena.

"Divil se, proč to kupujem. Domnívá se, že u nás máme všechno."

"Odkud myslí, že jsme? Z Ameriky?"

Mužik zatím stál před obchodem, držel krabici a byl rozhodnut je provázet dál. Ale oni byli města sytí.

"Vracíme se do hotelu," vysvětloval muž a hrabal se v kapsách.

"Peníze ne," šeptla žena. "Urazil by se."

Nenašli nic vhodného, co by mu darovali, a tak ho z rozpaků pozvali do hotelu. Horlivě přikyvoval, že rád přijde, co by pro ně neudělal, ale když dostal číslo pokoje, zesmutněl. Teprve po chvíli z jeho koktání pochopili, že tam nesmí, žádný nepovolaný Rus nesmí do hotelů Inturistu, vrátný by je nevpuštěl ani do recepcie. Smluvili si schůzku venku, kousek od vchodu, kam milicionáři nedohlédnou, a pak stáli na ulici a nevěděli, jak se rozloučit, mužik neodcházel, a oni neuměli odmítnout jeho úpěnlivou touhu, aby jim byl ještě nějak prospěšný. Požádali ho tedy, aby je zavedl do Ermitáže. Znovu absolvovali cestu tramvají a pak pěšky přes Něvský bulvár, mužik s krabicí klusal před nimi, důležitý vedoucí výpravy, až před Zimní palác, podél jehož zdi se táhla fronta.

"Na Ermitáž je taky fronta?" zděsili se. Při první návštěvě šli dovnitř vchodem pro zahraniční výpravy, tím teď jako soukromníci nemohli. Chtěli odejít, ale nadšení v průvodcových očích je přinutilo zůstat. Jdou do obrazárny, kam je on dovedl, díky němu se budou dívat na krásné obrazy, jak to činí lidé, kteří mají všeho nazbyt, i času i peněz. Brebentil, že fronta postupuje rychle, a skutečně, ve chvílce byli uvnitř a on jim trochu neohrabané mával.

Odpoledne zůstali doma, pokud se dalo říkat domov hotelovému pokoji, ve kterém okna byla zatlučena hřebíky a u dveří na balkónu chyběla klika. Hotel byl otevřen před třemi lety, ale v koupelnách už umyvadla sotva držela, sprchy odkapávaly a záchodové mísy se sunuly po podlaze, plné prasklin. Leželi na příliš měkkých postelích a pili ze skleniček na čištění zubů arménský koňak, na který si vystáli frontu v příslušném čase.

"Chtěla bych vědět, co si ti lidé opravdu myslí. Čemu věří."

"Možná děláme chybu, když je poměřujeme naší konzumní společností."

"Vždyť je tak nepoměřujeme. Ale za tou vsí tvrdostí a hrubostí jsou zoufalí. Ne kvůli tomu, že nemají dost jídla. Nebo ne jen kvůli tomu."

"Promluvíme si večer s tím mrňouskem." Vyptávali se už taxikářů, ale ti se báli, nechtěli přijít o místo. Taxikář byl šlechtá, to znali z domova,

každý, kdo přicházel do styku s cizinci, byl šlechtá, a tady to platilo dvojnásobně. "Tohle bude dělník, ten nemá co ztratit. A je taky jiný. Slabší, měkčí. Nepovedl se jim."

Večer probrali mužovu garderobu a vyřadili vše, co dosud neměl na sobě, dvě košile, svetr, nátělník a nové sandály, ostýchali se mu dávat našpiněné věci. Žena přidala punčocháče, šátek a blůzičku a naskládala dárky do lesklé kabely s nápisem Coca Cola. Vyšli ven a hned ho uviděli, stál v bezpečné vzdálenosti a trpělivě upíral oči na vchod hotelu. Muž mu předal tašku.

"Neuražte se, prosím vás," pokládala za nutné říct žena. "Jen jsme si mysleli, že byste to mohl potřebovat." Vytáhla z tašky punčocháče a zrozpacitěla. "Nebo vaše manželka."

Zakroutil hlavou, ale nemělo to znamenat, že nemá manželku, spíš že nemůže pochopit, čím si zasloužil takové bohatství. Přehraboval se v tašce, mumlal, jací jsou úžasní — takýje, takýje — a ženin úsměv ho popletl docela. Už zapomněl, pokud to kdy věděl, že lidé na sebe mohou být vlídni. Pak mu začaly téct slzy. Muž se odvrátil, i ona toužila zmizet, ale nemohli, jako kdyby je jejich skutek k malému Leningradci připoutal.

"Půjdem se napít," rozhodla žena. "Bydlíme tady, tak si můžem pozvat hosta." Zavěsila se do mužika a proti jeho vůli ho táhla ke dveřím hotelu. Vrátný jim zastoupil cestu a dva milicionáři postoupili o krok vpřed. Ale žena necouvla. Usmála se na vrátného, řekla izvinitě a šla dál, chlapík po jejím boku šokbrtl, ale nepustila ho, prosmekla se i s ním mezi uniformnými muži, zdvořilá a roztržitá. Vrátný za nimi běžel, chytil ho za rukáv, jenže ona se své kořisti nemínila vzdát, už byla v bytě a rozhlížela se po volném místě. Český vedoucí zájezdu, který měl v sobě pár skleniček a jejího doprovodu si nevyšiml, na ni zamával od prázdného stolu. Celý týden byla pro něj tato dvojice, neochotná dodržovat stanovený program, zdrojem obav, ale teď, když už se zájezd blížil ke konci, se s nimi velkoryse smířil.

"Tak co, vy odrodilci," hlaholil, "kdepak jste se zase toulali?"

Žena vedle něj vmáčkla mužika a utěsnila ho svým tělem. Vedoucí zájezdu ochromeně zíral na otrhaného člověka, který byl navíc zcela určitě Rus.

Do bytě vstoupil vrátný, provázen dvěma milicionáři. Nejdřív promluvil k ženě, uctivě, ale když viděl, že mu nerozumí nebo nechce rozumět, změnil tón a pánovitě nařídil svému krajanovi, aby zmizel. Ten se krčil na židličce, přikován ženiným přáním a odrážen vší zkušeností, kterou měl, těžce odychoval a svíral tašku s nápisem Coca Cola. Muž, který vešel až nyní, poručil tři vodky. Barman se lenivě podíval na vrátného, na mili-

cionáře, otočil se k hostům zády a důležitě přerovnával krabičky cigaret. Vodky nenalil.

"Návštěvy v hotelu jsou zakázány," vypravil ze sebe vedoucí zájezdu. Vrátný zahlédl v hale průvodce Inturistu a vyběhl za ním. Veškerý děj se zastavil, čekalo se na pokyn vyšší moci. Ta vstoupila v podobě samotného hlavního průvodce Inturistu, s tváří optimisticky rozzářenou. Jedním gestem odeslal milicionáře, druhým objednal čtyři vodky a tři z nich přisunul před provinilou trojici.

"Přátelství mezi bratrskými národy je krásná a prospěšná věc," řekl český se silným ruským přízvukem.

"A co takhle přátelství uvnitř národa?" řekla žena.

"I krátké přátelství je přátelství," poučil ji a zdvihl sklenku k připitku. Zároveň dloubl do malého Rusa, aby vstal. Žena se s úlevou napila, zdálo se, že jejich přítel byl vzat na milost, ale v tom okamžiku spatřila, že mu Inturist stojí na noze a drtí mu ji ze všech sil tvrdou botou.

"Co to děláte?" vykřikla.

Inturist přešlápl, uvolnil mužikovu nohu a něco mu zašeptal. Ten pustil skleničku a vychrlil ze sebe několik slov, snad na rozloučenou. V očích měl hrůzu. Žena se ho snažila zadržet, ale on ji odstrčil, přitiskl si tašku s dárky na prsa a pelášil pryč, přes halu a z hotelu pryč. Ani se neohlédl.

"U meňa mnoho . . . mám mnoho přátel u vás," řekl Inturist a poklepal ženu po zádech, pochvalně i káravě zároveň. Dopil vodu a odešel, pyšný na to, jak mazaně vyřešil zapeklitou situaci. Český vedoucí zájezdu, kterému nevěnoval ani pohled, ho celý ustaraný následoval.

Muž a žena se chytili za ruce a vyšli ven, v záři nočního slunce kráčeli pohádkově krásným městem až k řece. Dlouho mlčeli.

"Co mu asi řekl?" zeptala se žena.

"Taky bych to rád věděl."

"Můžeš to pochopit?"

"To jsou dva opačné konce spirály."

Hladina Něvy odrážela v miliónech třpyticích se plošek bílou sluneční kouli, visící těsně nad obzorem.

"Jednou se jim podaří zničit i tohle," řekla žena. "Něva se přestane třpytit a bílé noci . . . co se stane s nimi?"

"Slunce je silnější. Řeku mohou zničit, ale slunce se nedá."

"Však oni něco vymyslí. Jsme v zemi, kde je možné vše."

Bylo jim smutno.

Když je druhý den inturistický autobus přivezl na Palácové náměstí, uviděli ho z okna. Stál ztracen uprostřed obrovské prostory, kterou se kdysi valil dav na Zimní palác, aby začal revoluci, a upíral toužebně oči na červené autobusy. Přikrčili se a krytí těly dalších návštěvníků se odplížili z jeho zorného pole. Byli rádi, že večer odjíždějí. □

Jan Křesadlo

Tatrousa a spol.

Když jsem byl ještě zcela malý, učil jsem se, stejně jako jiné děti, velice rychle a s gusem různé písničky, básničky a říkání. Některým slovům jsem však dobře nerozuměl a nahrazoval jsem je jinými, často pitvornými. Těmto novým slovům jsem se pak snažil dát smysl. Tak na př. počátek slovenské hymny jsem chápal tak, že jsou jakási tatrousa, podobně jako třeba horská plesa nebo koleša a že na ně blýská asi tak, jako jinak blýská na časy. Co do významu obratu "blýskati na tatrousa", tušil jsem matně, že to zřejmě značí cosi jako blýskati velmi vydatně, se značným hřmotem a vervou, tedy že jde o frázi obecného typu jako "trhat na cimprcampr", "hulákat na lesy", a pod. Toto intenzivní blýskání se mi zdálo být vyjádřeno v energických figurách basbombardónu v obvykle slýchané dechové úpravě hymny. Jistě víte, co myslím: Na př. na slova "zastavte sa, bratia", kde křídlovka dělá mimimí rérere, buráci bas: doremido, sollasisol, zkrátka na tatrousa. Teprve když jsem začal chodit do školy a viděl hymnu natištěnou viset na zdi, zjistil jsem s jistým rozčarováním, že nikoli neblýská na tatrousa, nýbrž pouze nad Tatrou, a to reflexivně, ale se "sa" místo se "se".

Jinou vlasteneckou píseň mě naučila jedna holčička. Kromě přání, aby žilo Slovensko, Čechy a Morava a později Masaryk a Praha, konstatovala píseň, že "hej, muzika, ta nám vyběhla." Nad tímto textem jsem se nijak nepozastavoval. Teprve později jsem začal nad slovy medítovat. Protože jsem věděl, že mamince někdy vyběhlo mlíko nebo těsto, pochopil jsem význam věty: "hej, muzika, ta nám vyběhla", jako něco na způsob: "naše nitro překypělo radostnou hudbou", ovšem tehdy bych to asi neuměl takto vložit do slov. Podobně jako v případě tatrous jsem byl rovněž později zklamán, zjistiť, že muzika nám vlastně vůbec nevyběhla, nýbrž pouze libě hra.

Můj nejlepší kamarád z dětství, Vašek, který už je chudák dlouho nebožtík, pocházel z českomoravské vysočiny, myslím, že se jí teď říká vrchovina. Říkal "chcu" a "čepica" a nějak souvisel s regionálním spisovatelem Kárníkem, kterého mi ukazoval na fotografii. Věděl jsem, že Praha má pitnou vodu z Káraného a nějak se mi to s tím Kárníkem popletlo, takže jsem tušil, že je snad jakýmsi vrchním úředníkem na pitnou vodu.

Vašek mi hrál pimprlové divadlo. Na scénu postavil kašpárka, poskakoval s ním do rytmu a zpíval tenkým diskantem:

Strunka, strunka, strunka,
zelená se louka,
na tý louce pastuškové
jedli kaši srnka.

Podobně jako v případě vyběhnutí muziky, jsem kaši srnka přijal původně bez reptání a bez pochyb: Začátek "strunka, strunka, strunka" přece taky nedával smysl a zřejmě byl na místě. Později ve mně však převládl apolinský princip nad dionýzským, i usnesl jsem se, že jíst kaši srnka je blbost. Zeptal jsem se znovu Vaška, ale ten trval na svém: Jedli kaši srnka. Vymyslel jsem si pak, že pastuškové zřejmě "jedli v kaši srnka", že českomoravsky se srnec asi řekne srnek, jako čepice je čepica, a že pastuškové byli nejspíš pytláci. Nicméně jsem s tímto řešením nebyl vnitřně spokojen a, přestože jsem si namlouval opak, cítil jsem zřetelně, že je za vlasy přitažené. Prostřednictvím nějaké dětské knihy, tuším, že to byl Kája Mařík, jsem se pak dověděl, že tam jednoduše jedli kaši z hrnka. Tentokrát jsem však nebyl zklamán, nýbrž se spíše zaradoval, že věci jsou zase známé a na svém místě. Racionální verze z knížky dokonce odstranila i mýtus záhadného strunka, strunka, strunka a nahradila jej hmatatelným realistickým obrazem: "s jedné strany chvojka, s druhé borověnka". Tak zdravý rozum převládl.

Podobně zkušenosti udělali v dětství zřejmě také jiní lidé. Na př. moje žena se prý kdysi domnívala, že autobiografický hrdina písně "Já do lesa nepojedu", se obává konfiskace nejen sekery, ale i pěrka. To by byla totiž značná hospodářská ztráta, neboť sekera je za dva zlaty a to pěrka za tolar. Nedovede však vysvětlit, co si představovala pod slovem pěrka, snad prý nic konkrétního, přijala prý s ženskou pasivitou existenci pěrka jako fakt.

Jiným známým případem je též zdánlivé sloveso "tosati" o významu "pokorně si přáti": Nic nežádáme, jenom tosáme, aby nás Pán Bůh miloval, miloval.

Málokdo však si asi tuto dětskou kouzelnost slov zachovává až do dospělosti. Nicméně vím o jednom takovém případě:

Jako voják jsem kdysi popíjel v nádražní restauraci, myslím, že ve Strakoncích. Seděl tam se mnou jakýsi starší civilista. Znenadání, snad pod vlivem asociace představ s vojenstvím, začal zpívat jakousi starou lidovou píseň o husarovi a jeho věrném koni. Husar nakonec padne, leží v širém poli a "vraný kůň stojí u něho, hrabe nožkou rytuj jeho." Zde se zpěvák přerušil a důrazně mi vykládal, že to není "lituje ho", že "rytuj" je staročecky hrob. Byl jsem tehdy tak nachmelen, že jsem mu věřil. Dříve bývalo spousta vojenských slov z francouzštiny a z itaštiny, překroucených po německu a nad to ještě po česku: "Rytuj" vzbuzuje představu jako "rituál" a "etuj", což potom dál může jaksí neurčitě souviset s pohřbíváním. Teprve když jsem vystřízlivěl, poznal jsem, že neznámý zpěvák si zachoval dětskou magii slov až do stáří. □

Jiří Křížek

Konec učitele Vorlíčka

Učitel pomocné měšťanské školy Josef Vorlíček byl člověk povahy záladné, vypočítavé, podlé a nízké. Svému schopnějšímu řediteli již dlouho záviděl jeho postavení a přemýšlel, jak by jej vhodně vypíchl (tenkrát se ještě neříkalo "vyjebnul") a sám se stal ředitelem pomocné měšťanské — za Protektorátu se říkalo "Zvláštní Hlavní školy" v jednom pražském předměstí. Bylo to za druhé světové války, v poměrech zakřiknutosti a masového strachu. Všichni učitelé vykonávali rozkazy shora bez odmluvy, a jen někteří se odvážili mírně oddalovat provádění pokynů a nařízení. Nikdo nevěděl, jak se válka nakonec vyvine a skončí, takže i kariéristé museli tenkrát být opatrní.

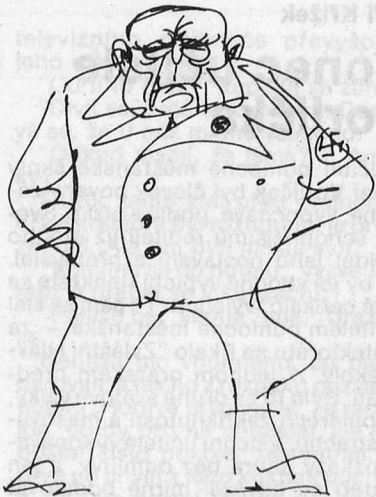
Jednoho dne se rozříklo, že všeobecně obávaný inspektor, neblaze proslulý "Herr Oberschulrat Wener", navštíví školu ve své inspektorské funkci. Od ředitele dolů všichni znerovzněli. Z toho obyčejně nekoukalo nic dobrého. U dětí s lehce sníženým intelektem zde bylo zvláštní riziko, protože ani sami učitelé nemohli předvídat odpovědi dětí za podobné situace, a zodpovědnost za to mohla vždy jen padnout na jejich hlavy.

Snaživý učitel Josef Vorlíček přemýšlel, jak by dané situace využil ve svůj prospěch, aby se zavděčil a šplnul si u nenáviděného a všemocného inspektora. Po nějaké době dostal spásný nápad. Naučí děti zpívat českou verzi Horst Wesselovy písně "Die Fahne hoch", kterou k tomu účelu vhodně přeloží. Tím dokáže pedagogickou zdatnost, jakož i kladný vztah k Říši, na rozdíl od vlašného postoje ostatních kolegů.

Jak známo, hymny Třetí Říše se směly zpívat toliko v němčině, a překládání do jiných jazyků bylo zakázáno. Bylo by to považováno za prznění originality textu a zároveň by to představovalo znevážení jejich významu. Učitel Vorlíček však lstivě dovolil, že toto omezení platí jen u škol pro děti s předpokládanou normální inteligencí. Bylo by tedy možno a omluvitelné — s ohledem na pokus přiblížit text dětem, které německému dostatečně nemohli rozumět — snad učinit výjimku a odůvodnit to co projev učitelské prozíravosti.

Píseň "Die Fahne hoch" zdála se mu proto zvláště příhodná. Porovnal melodii a počet slabik textu a začal překládat do češtiny.

Die Fahne hoch
Die Reihen dicht geschlossen
SA marschiert
mit ruhig festem Schritt

Kam 'raden die Rotfront und Reaktion erschossen marschieren im Geist in unser 'n Reihen mit

Vlajka vzhůru
Řady těsné sevřené
Pochodují
SA klidným krokem

Kam 'rádi jež rudá
válka zastřelila
pochodují
také v duchu s námi

Píseň denně s dětmi nacvičoval, a po nějaké době byl s výsledkem vcelku spokojen. Děti polotupě a někdy lehce falešně zpívaly, ale text se nabířlovaly, a o to zejména šlo.

Konečně nadešel den, kdy Herr Oberschulrat Werner navštívil školu. Pobledlý ředitel inspektora provázal od třídy ke třídě, a učitelé nechávali děti odříkávat "Das Grossdeutsche Reich ist sehr gross. Das Protektorat ist klein, aber wir haben es gern."

Když došlo na učitele Vorlíčka, tento se uctivě klaněl a lámal do pravého úhlu. Jeho výraz měl masku pitvorné úlisnosti. Poté, co nejlepší žák ze třídy bez chyby odříkal "Das Grossdeutsche Reich ist sehr gross...", předstoupil učitel Vorlíček před inspektora a osmělil se říci, že jestli Herr Oberschulrat laskavě svolí, dovolí si mu předvést, jak s dětmi nacvičil píseň "Die Fahne hoch", a to za tím účelem, aby pochopily její význam. Werner milostivě svolil. Ředitel o tom ničeho netušil, a hned předvídal možná úskalí. Nebylo mu právě do smíchu.

Zpočátku probíhalo vše bez potíží. Když však děti dospěli k místu "Kam 'rádi jež rudá válka zastřelila..." znetvořil se obličej Oberschulrata Wenera šklebem zlobné nelibosti. Přerušil další zpívání a vyzval ředitele i učitele Vorlíčka, aby jej následovali do sborovny.

Učitelův sbor i s ředitelem a Vorlíčkem stál v pozoru, rozhostilo se hrobové ticho. Werner přecházel sem a tam, a dlouho ničeho neříkal. Pak si sedl na židli, vytáhl notýsek a něco si zapisoval, o přítomné ani okem nezavadiv. Posléze, hledě stranou, řekl tiše a klidně: "Posadte se, pane řediteli". Bylo toho nanejvýše zapotřebí. Ředitelova kolena se třásla bezmála tak, jako o mnoho desetiletí později kolena generála Jaruzelského při papežově návštěvě.

"Pane řediteli", pokračoval Werner, "uděluji vám tímto přísnou inspektorskou důtku, a zároveň nařizuji vaše podmíněčné suspendování na dobu jednoho roku. Až na další setrváte ve funkci ředitele."

Pak pootočil hlavu směrem k učiteli Vorlíčkovi. "Pane Vorlíček...", všem přítomným z tohoto oslovení bylo zřejmé, že jejich dosavadní kolega je již jen pan Vorlíček. Ani jim ho nebylo v té chvíli líto. "Pane Vorlíček — vy jste úmyslně a zlovolně pozměnil obsah Horst Wessel Liedu a celou hymnu NSDAP jste tím znevažil, pošpinil a zneuctil. Die Rotfront ist keine Rudá válka, sondern Rudá fronta. A Rudá fronta, to byli bolševici, kteří na ulicích Münchenu zrádně a zločinně stříleli do pochodujících šiků Nacionálně socialistické dělnické strany Německa. Dlažba Münchenu se tenkrát zbrotila krví nejlepších synů Německa. Ich werde Sie sofort einsperren lassen."

A nevedl řeč planou. Učitel Vorlíček byl krátce na to zatčen a nikdy se nevrátil z koncentračního tábora. Byl tedy vlastně potrestán za pokus o kolaborantství, který mu nevyšel jen pro nedostatečnou znalost němčiny a historie, ale snahu měl dobrou. Ve výjimečných případech se kolaborace s okupanty nevyplácí, i když v převážné většině ano. V tomto ojedinělém případě se kolaborantu (ale jedině proto, že byl blbý), nepodařilo dožebrať, vškemrat v přízeň mocipána, a byl ztrestán rukou, kterou se psovsky, servilně a chámsky snažil líbat. Je jen logické, že každý to nedotáhne na Karla Sabinu, ba ani na Brettschneidera, aby aspoň vstoupil do světové, byť pochybné, literatury.

Již třetí generace Vorlíčků, synové i vnukové, hrdě vzpomínají na chrabrého děda, který přinesl vlasti a dělnické třídě obět nejvyšší. Padl ve službě vlasti rukou nacistického katana.

Po válce se všichni dohodli, že Vorlíček před Wernerem vlastně švejkoval, a píseň Die Fahne hoch zprznil schválně. Dostalo se mu vyznamenání in Memoriam. Český osud. □

Jiří Ritter

Neděle na Pobřeží otroků

Přiletěli jsme v noci na včerejšek přes Abidžan na Pobřeží slonoviny a teď — po neklidné první noci v neděli brzy ráno — jsme stáli v hale hotelu Tropicana a civěli na mapu Toga. Ve Švýcarsku nebyla narychlo k dostání; nedělal jsem si s ní velké starosti, protože jsem si vezl doporučující dopis od německého hraběte místnímu ministru informací. Celou včerejší sobotu jsme ji sháněli v Lomé. Ministr Lambony — sympatický a přívětivý to muž — mapu neměl. Lambony s námi zašel k ministru zahraničního obchodu, pod který tady spadá taky turistika, ale ani tomu se nepodařilo ji opatřit. Jediná dostupná mapa se tedy nacházela v hale hotelu a my se snažili naučit se ji nazpaměť. Tu k nám přistoupil mladík oděný v modrou noční košili až na zem a zeptal se nás německy, čím může sloužit. Tento dotaz se mu stal osudným.

Jmenuje se Tolisso Kosi NoNo (čti NuNu) a stal se mým průvodcem, rádcem, tlumočnickem a za krátko i přítelem na mnoha výpravách za krokodýly a jinými pozoruhodnostmi. Původním povoláním byl taxikář a v den, kdy oslovil Josefa a mne, mu bylo dvacet tři let. Přesně na ten věk taky vypadal. Mohl to být také kterýkoli jiný den, protože černí lidé národa Eve si narozeniny nepamatují a mnozí vědí jen přibližně, jak jsou staří.

Na NoNov dotaz jsme odpověděli nejdřív vyhýbavě. Jezdíte-li po světě za tak podivnými cíly, jako Josef a já, naučíte se jistě zdrženlivosti. Zeptali jsme se jenom, je-li voda v řece Mono a jsou-li v okolí hadi. NoNo napřed hady zapfel, ale když zpozoroval, že jsme se zasmušili, přiznal, že už hada viděl. Nakonec začal tvrdit, že nedařilo se plno hadů a že nás tam doveze a ostatně že mapu má doma a že nám ji půjčí. Tak jsme se vypravili směrem na východ, k řece. Nebylo to daleko, Togo je na pobřeží jen asi 50 km široké a řeka Mono tvoří jeho východní hranici. Asi v polovině cesty je veliké jezero, kde, jak jsem věděl ze starší literatury, bylo kdysi plno nilských krokodýlů. Dnes jsou tu téměř vyhubeni. Přijel jsem do Afriky, abych našel a pozoroval krokodýla čelnatého, stejný druh, jaký mám doma ve Švýcarsku za komptoárem. Ten v jezeře být nemohl; přesto jsme se tam zastavili. — Jezero Togo je z velké části jenom asi 80 cm hluboké. Tam, kde do něho na severu ústí řeka Haho, je mnohem hlubší a žije prý tam tajemné velké vodní zvíře, které lze spatřit jen asi jednou za dva roky. Není-li to jenom legenda, musí se jednat o moř-

skou krávu neboli manatiho, býložravého vodního savce, těžkého přes půl tuny. Způsobem života stojí mezi velrybami a tuleni, příbuzný je slonům a oficiálně v Togu není znám.

Barman v hotelu du Lac nám ukázal sklenici, kde měl různá drobná zvířátka naložená v kořalce. Josefa zaujal obrovský tesařík, kterého ihned poznal. Napsal na papírek jeho latinské jméno a připsal, kým a kdy byl určen a přilepil jej na sklenici. Mne zajímalo malinkaté mládě varana nilského, chycené hned za hospodou.

Na východním břehu je oblast, kam kdo vkročí, země v krátké době. Bílý zaměstnanec hotelu tvrdil, že je to proto, že tam začíná nebo končí duha. Pravda je jednodušší: oblast patří kouzelníkovi, který tam chce mít klid. Takových chráněných oblastí je v Togu hodně. Vstoupil jsem do některých z těch, kde jiní zemřeli, beze škody, ovšem na pozvání kouzelníka. Je to jen otázka taktu.

Během jízdy jsme si povídali s NoNoem. Uměl lépe německy než já francouzsky (každý umí lip francouzsky než já) a během času se naučil dokonce česky říkat: "Jirko, neseš mě, ty kluke" a nějaké citáty z Voskovce a Wericha. Západoafričani jsou bystří a inteligentní, ale chybí jim agresivita, ctižádost a cílevědomost Evropanů. Nám se jeví jako hrozně konzervativní. NoNo se mne zeptal na náboženství a převlece se zaradoval, že jsem katolík jako on. O rok později zase přišla řeč na náboženství a NoNo se mi svěřil, že už není katolík. Je teď ženatý a má dítě (nemanželské už měl předtím) a proto je zase fetišista. Staré přírodní náboženství mu připadalo pro otce rodiny vhodnější a solidnější.

Než jsme dojeli k řece, projížděli jsme vsí Anecho. U staré zdi, která vypadala jako hřbitovní, stálo několik kluků a házelo po něčem z velké dálky kameny. NoNo začal křičet "Schlange, Schlange", ale to už jsem vyskočil z auta a utíkal. Josef, který byl spíš na brouky, začal vyhrabávat z tlumoku pytel. — U zdi se plazil malý, ale neuvěřitelný hádek, zelený s modrou hlavou. NoNo řval jako pomínutý — "Mamba, mamba" a "Achtung, giftig" a zcela očividně mě měl za blba, k čemuž se později přiznal. Řval ze vzdálenosti deseti metrů "Du sterben" a ještě jiné věci francouzsky i v jazyce Eve. Hádky, který kousal jako vztekly, jsem nikdy předtím neviděl, ale mamba to nebyla. Přesto jsem se nechtěl dát uštknout a tak chvíli trvalo, než se mi podařilo to skvostné zvíře hodit do pytlíku, který mi Josef chladnokrevně přidržel. — Od té doby na mne NoNo byl hrdý. Had byl druhu *Chlorophis irregularis*, neškodná stromová užovka, ke hřbitovní zdi vůbec nepatřila.

Když jsme přijeli k řece, nebylo tam plno hadů, jak NoNo sliboval, nýbrž tam stál policajt s motocyklem a pozoroval, jak tam lidé dobývají olej z

plodů olejové palmy. Vysypou plody do člunu, nalejí na ně vodu a pak po nich šlapou a štouchají do nich, až olej vypluje na hladinu. Podařilo se mi tam udělat nejmalebnější barevnou fotografii mého života. Chodili jsme ještě chvíli po břehu, ale nic už jsme nenašli; zčásti jistě proto, že se k nám připojilo plno vesničanů. To je pro pozorovatele zvířat největší problém, zbavit se hordy dobrosrdečných zvědavců. Tak jsme přijali NoNoovu nabídku, že nás zaveze ještě kousek na sever.

To už jsme jeli po nezpevněné vozovce a cestou jsme viděli jenom známého šedivého papouška žako a mohutný zoborožec přeletěl přes cestu. To už bylo skoro roletné a vedro, asi 30° C a to je při relativní vlhkosti přes 80% horší, než když je na Saharě 40. Byli jsme v tropické Africe teprve druhý den a začali jsme cítit, že nejsme dosud aklimatizováni. V době, kdy nebylo ještě na všechno tolik léků, se západnímu pobřeží říkalo hrobka Evropanů. Je to vůbec nejromantičtější a nejobdivnější kus světa, jaký si dovedete představit. Divokých zvířat, zejména velkých, tu příliš mnoho nejjí. Dál na sever jsou i velké antilopy, sloni, pavíani a jiné opice. V neobyvaném Fazaou žijí pavíani, velké krajty písmenkové, levharti a vzácná zlatá kočka. Lví se vyskytují jenom ojedinelé dále na severu. V řece Mono žije několik rodních hrochů, později jsem je často viděl. Obyvatelé mluví o šimpanzích a gorilách, ale myslím, že mají popletenou nomenklaturu. Již asi 40 km od Lomé se vyskytují tři druhy krokodýlů: nilský (zdejší rasa zůstává malá, zřídka dorůstá přes dva metry), štítnatý a čelnatý. Jedovatých hadů je tu několik druhů, nejobávanější jsou kobry, protože se vyskytují v blízkosti vesnic. — Krokodýlové nebyli zcela vyhubeni jenom proto, že lidé se jich tady nebojí a nehubí je. Obyvatel však rychle přibývá a protože jsou čistotní a jedinou jejich koupelnou je říčka nebo potok, mají krokodýlové ve vodě čím dál tím víc mydlinek.

Mezitím jsme přijeli do vsi jménem, myslím Akloku. Vesničané zrovna odpočívali. Nám se zdálo, že sem noha Evropana dosud nevstoupila. Nebyli jsme od velkého hlavního města vzdáleni víc, než šedesát kilometrů a ani ne deset od pobřeží Atlantiku. Aklokuané bydlí stejně jako většina lidí v jižním Togu v chýších, postavených z velkých cihel nebo tvárnice, uplácených z hlíny a na slunci vypálených. Pokryté jsou palmovými listy nebo suchou trávou. Aklokuané nás přivítali přívětivě, muži se chovali důstojně a zdrženlivě, ale krásné děti a hezké holky po nás zvědavě pokukovaly a pochechtávaly se, asi tomu, jak jsme oškliví. Děti přinesly na příkaz náčelníka jakési bedýnky, abychom si mohli po evropsku sednout a dostali jsme na znamení, že jsme vítáni, na-

pít vody z tykve. Je to sympatický obřad, ale teprve později jsem se naučil správně se při něm chovat. Tehdy jsme napiti jen předstírali, neboť jsme byli plni předsudků z knížek o hygieně v tropech. První pije hostitel, po něm ostatní domácí, nejméně host host nakonec — z jedné nádoby.

NoNo hostitelům vyložil, kdo jsme. Co říkal, nevím, ale na tvářích jsme pozorovali úžas i decentní veselí. Patrně líčil, že jsme učenci, kteří sbírají hmyz, hady a ještěrky nikoli k jídlu, nýbrž k účelům ne zcela pochopitelným. Možná, že už tehdy také řekl, že přesto že jsme bílí a snad trochu praštění, chováme se slušně. Dlouho o nás rokovali. NoNo nám přeložil, že jsme vítáni, že můžeme zůstat jak dlouho chceme a že znají někoho, kdo má velkého hada a že musíme počkat, až se dozvedí víc.

Mezitím nám jeden ze sousedů ukázal několik baheních želv rodu *Pelusios*, které choval ve velké kalabase jako živou zásobu. Josef, který se vrátil do Československa, kde se taková zvířata jen tak nedostanou, si dvě menší za mírný peníz koupil. Chovali jsme je pak celou dobu ve sprše v hotelu. Jsou zajímavé tím, že dovedou krunýř zaklapnout a zavřít se v něm, ale ne tak dokonale, jako jejich americké příbuzné.

Asi za dobu, za kterou ujde želva vzdálenost mezi mořem a jezerem Togo, se NoNo zdánlivě bez jakéhokoliv popudu zvedl a pravil, že pojedeme za tím hadem.

Vozil nás napřed křížem krážem lesními cestami, až jsme zase přijeli k řece, široké asi jako Sázava. Přes ni nás za mírnou odměnu převezli dva pánové na člunech, vydlabaných z kmene stromu. Za řekou byl čerstvě vypálený les, stromy dosud doutnaly a zem byla pokryta horkým černým popelem. Šli jsme daleko a daleko a nemohli jsme si kvůli tomu popelu sednout ani lehnout. Za popelem konečně přišla savana, ale i ta v tuto roční dobu vyprahla, a na ni jediný strom. Když jsme se k němu dopotáčeli, zjistili jsme, že nejen neposkytuje stín — listy byly stočené okraji ke slunci — ale že se o něj ani nelze opřít, protože z kmene trčí obrovské trny.

Zakrátko jsme ale došli k cíli — skupině keřů a stromů, kde to bylo trochu lepší — a byl tam had. Totiž ležela tam z něho kůže, nedávno svlečená a mizela v díře pod vývratem. NoNo nám přetlumočil, že had je v díře a že tam spí: máme si ho chytit. Nevěděl jsem co říci, když jsem se rozhlédl po dobromyslných černých držičkách našich průvodců. Řekl jsem tedy jenom, že had už odešel a že spí jinde, nechci říci kde.

Cestou zpátky přes spáleniště jsem se v duchu snažil orientovat podle toho, co jsem viděl na mapě v hotelu (NoNo tu svou nikdy nenašel) a začal se mne zmocňovat neklid: opravdu, jak jsem si později ověřil, řeka byla

Mono a my jsme byli v komunistickém Beninu, kde panuje obávaný vládce Kereku s takovou přísností, že turisté, pokud vůbec dostanou víza, smějí vystoupit z autobusu jenom na dvou pevně stanovených místech.

Za útrapy jsme však přece jen byli odměněni: když jsme se zase přeplavili na togozské teritorium, přistihli jsme tlupu opic při pití: byli to kočkodani mona, moc hezcí. Byli jsme úplně uondáni a nechtěli už nic než domů do hotelu. Cestou nám však No-No — někde u Anecha — navrhl, aby-chom se šli osvěžit k jeho přítelkyni (později jsem zjistil, že má po celém Togu přítelkyně nebo bratry a bratránky, je z jednadvaceti sourozenců).

Neodolali jsme a tak jsme se octli v porodnici. Byla malá, asi jako náš obývací, avšak bezvadně čistá a byl v ní krásný chládek. Uprostřed stál kamený porodní stůl a u stěn sedělo na rovněž kamenné zemi bez jakýchkoli lůžkovin několik matek s malinkatými miminkama v náručích. Připadala mi mnohem menší než evropská, ale zvážit je nebylo čím. Porodníci vedla mladá a hezká, trochu macatá porodní bába. Předložila nám kokosové mléko i čerstvou, dosud nezralou měkkou dřev s konzistencí asi jako jablkový kompot. Další chod byla palmová kořalka: olejová palma se nařízne a vytékající miza se chytá do nádobky, když vykvasí, je to víno, které se pije jen tak, nebo se destiluje na kořalku, docela dobrou. Celý den jsme nejedli nic než dřev z kokosu, ale byl už večer, teplota klesla na pouhých 30° C, a my jsme se opravdu nejen osvěžili, ale také rozveselili. Přišli ještě nějakí sousedi a my jsme jim vykládali o životě v Evropě a pokoušeli se vysvětlit, že Josef a já jsme starí přátelé, bydlíme jenom několik set kilometrů od sebe, ale nesměli jsme se mnoho let setkat.

A tak jsme důstojně zakončili první exkurzi v tropické Africe.

Ivan Kraus

Telegramy

Dostalo se mu tak dobrého vychování, že se do společnosti nehodil.

Myšlenka byla tak nejasná, že bylo nutno napsat celou knihu.

Některé lidi si lze nejen koupit, ale dokonce i abonovat.

Ve slušném státě si cenzor ani neškrtne.

Archeologie nemá budoucnost.

Odstranili analfabetismus. Zrušili abecedu.

I liberálové vedou boje. O to, jak vyklidit pole.

Obchod se zdokonalil. Už lze vyvážet i lidi.

Karel Foustka

Vůně náhod, kupé a zázračna

Taxík zastavil před hlavním nádražím. Zaplatili jsme a vystoupili. Byl pondělní podvečer, něco před osmou hodinou. Červnové slunce stále ještě hrálo a opalovalo. Zpocený těžkými zavazadly jsem koupil u přepážky dva lístky. 1. třídu, ať je alespoň tato jízda pohodlná.

Na nástupišti bylo málo lidí. Pondělní klid naplňoval poslední minuty před odjezdem jakýmsi posmutnělým úsměvem a svíravými pocity kolem žaludku. Pavel kouřil pomalu cigaretu, ale na jeho tváři bylo vidět, že mu nechutná. Přítel si ze své jen několikrát potáhnul a zbytek odhodil na zhnědlé pražce. Jako obvykle v tuto dobu, nedaleký dům vypouštěl přebytečný koksárenský kouř proti modré obloze. Mohutný bílý mrak páry dodával tomuto obrazu obřadnou jistotu každodennosti. Pavlova žena postávala opodál a poslouchala tlumený hovor přítele a svého muže. Rychlík přijel tentokrát na čas. — Obvykle, když to není zapotřebí, všechno funguje —, pomyslel si Pavel a stisknul příteli ruku. Poslední polibek s Pavlovou ženou a rychlý nástup do vlaku. Kupé bylo prázdné a vypadalo čisté. Uložili zavazadla a stáhli okýnko, aby ještě chvíli vdechovali nezapomenutelný zápach průmyslu, velkého odhodlávání a zdravého jádra. Ne že by si to nejzdravější jádro neuvědomovali dříve letitou přítomností v tomto městě; jistě to nebyla jen zralost jejich čichového ústrojí a jen atmosféra útlé tržnice v centru města s ovocnými přebytky zahrad a sadů. Jakoby však Pavel chtěl tomu jádru v záchvěvu vteřiny vytknout, že ho zrovna dnes muselo posadit do toho kupé a uvědomit si jeho všudypřítomnou hořkost, pocítit sílu a rozlehlost jeho sadů a zahrad v prázdnotě a čistotě 1. třídy. Ne, ne, Pavel se opravdu necítil nejlip, já jsem to na něm viděl. Až milenecky tisknul přítelovu dlaň, někomu by to mohlo připadnout dojemné a pohoršující, ale ono to pohoršující určitě nebylo. Na okamžik si Pavel uvědomil, že už nestojí na půdě toho města, že stojí pouze v kupé rychlíku jižním směrem. Vlak se pohnul a v uších jim všem doznival pronikavý hvízd píšťaly. — Tak ahoj, — a všichni tři mávali. Přítel zaplňoval celou plochu nástupiště. Nádraží se pomalu začalo zmenšovat, i on se pomalu zmenšoval a Pavel stále držel ruku nad hlavou a mával a mával a průmyslovou zem zalévaly slané perly, které se dopadem měnily v barevné květy tónů a zázraků náhodně osvětlující zhnědlé pražce a ocelové koleje. Zmenšovaly se i nedaleké výškové domy, zmenšovalo se centrum města, zmenšoval se i koksárenský kouř a mohutný mrak

bílé páry, obě jistoty tak obvyklé svou každodenností v podvečerním městě. Přejeli úzkou řeku a perly stále padaly. Pavel se trochu za ně styděl před svou ženou a tak raději stál u otevřeného okna a vdechoval jasný a zmenšující se podvečer. Teprve nyní ho napadlo, že se nikdy nesnažil zjistit či spočítat, kolik je vlastně těch kominů.

O Praze se říká, že je stověžatá, a jistě je tam těch věží daleko víc. A co se říká o Ostravě? Že má zdravé jádro? Ale copak by si všechny ty kominy nezasloužily také více dojetí a lyriky? Těch kominů musí být určitě víc, než sto. Posadil se až u jistebnických rybníků.

II.

Vídeň je krásná jako řada Pavlovy přítelkyně Máji. Dunaj, který městečkem protéká, je vlahá stezka oddělující její dary tepla a bezpečí.

Tato metafora je jen zdařilým vyjádřením obdivné touhy a jejího naplnění, které náš cestovatel cítil cestou tramvají od nádraží Wien — Meidling k Opeře. Ale nakonec, nebyl to jen tento důvod. Průhledy do postranních ulic, poklid sobotního odpoledne, ta zvláštní vteřinová zastavení jízdy, rozptylující myšlenky v kráse, nálady osamocенých ostrůvků, prosby stromů stínící staré domy, letité hospody na nárožích, malebné oázy parků a květin, lavičky a telefonní budky. Pevně objímal tyto mizející obrazy tepla a bezpečí. Byl tu doma ještě před vystoupením na koenečné stanici.

V Parku město osvěžila krátká a vydatná bouřka. Každá kapka dopadající na asfalt silnic, květinové záhony a čtverce chodníků se téměř současně začala vypařovat a vůně těchto chvíli si zcela podmanila jeho první vídeňskou návštěvu. Ano, je to přesně ta zázračná vůně deště a rozpálených letních silnic a chodníků. Jistě každý znáte ten obraz — vrcholné léto a jeho vysoké nebe, napravo kupovité dešťové mraky (nebo nalevo, to záleží na vás), klidná plynulost odpoledních zvonů, dále již slunce, duha a okolo vůně. Pavel navíc ještě v ní cítil kvetoucí růže a pomalu odkvétající lipové květy v malém parku blízko černovic-kého blázince. Tam poprvé do sebe vdechnul zázračno a protože byl tentokrát ještě příliš malý (neuměl ani číst, ani psát, dokonce ani bohatě užívat krás jazyka své maminky) nikomu hloubku zážitku nesdělil a přirozeně si ho ponechal jen pro sebe. Nemohu se proto vůbec divit, že Pavel v tomto městě nedaleko secesní Uranie navždy zdomácněl. Stále ještě slabě poprchávalo, ale kos již vesele propěvoval na křehké větvi starého kaš-

tanu. Když došli ke křižovatce, svítila červená. Uranie byla opět zalita zářem července a nevelké kaluže doprovázely jejich kroky k bezcílným kavárnám.

III.

Plýtvat slovy a snažit se dokázat, že náhody hrají v našich životech důležitou, nenahraditelnou roli, by bylo jistě zbytečné. Hovoří a píše o tom nakonec daleko povolanejší a chytřejší než já. Přesto však i mne výskyt náhod, hlavně během posledního roku, natolik zaujal (abych to upřesnil: osvěžil mou pouť zázračným vůni), že jsem začal tyto projevy sbírat, opravšovat, třídit, zobecňovat (v tomto ohledu mi nejvíce posloužil pyramidální rozklad ekonomického vzorce celkové efektivity socialistického průmyslového podniku) a ukládat je do čistých a naleštěných poliček mého stále ještě slabě zaprášeného vědomí, aby takto — neomylně vědecky klasifikovány — byly přípraveny plnit nezastupitelnou a jedinečnou úlohu ve světě všeobecné jistoty, která se, zjednodušeně řečeno, (řečeno v duchu moderních zvěstovatelů rychlosti, jednoduchosti a vědeckosti) vyskytuje ve dvou téžích přítomného okamžiku: 1) v kanálním pachtu dnes již astmatického dědečka s plnovousem a starou dřevěnou hůlčičkou otlučenou o výkladní skříně přebytků a nejistot a 2) ve stále radostnějších štěbetání zástupů provždy zaopatřených neviňátek, jejichž životní křivky, silící veselí a spirální vývrty náhodných chřípek nahánějí mráz a hrůzu gerontologickým odborníkům i v tak vzdálených místech naší planety, jako jsou Šalamounovy ostrovy či nejzápadnější oblasti tzv. řvoucí čtyřicítky.

Tato barevná paleta jednoznačnosti, jistot a pilířů rozumu tedy nechala Pavla v uplynulé době poněkud třesoucího se a uklidnila hladinu jeho mladého rozbouřeného oceánu teprve vlídnými odstíny náhod a vůní a tmavnoucí cestu kupé 1. třídy mu ukázala odbočku ven z bludiště špatně svázaných knižních hřbetů.

Leč dosti úvodních slov. Autobus se pomalu rozjel od hotelu k přístavu. — Za necelé čtyři hodiny bychom tam měli být. — Nejistě pošeptal Pavel své ženě a rozhlédl se po okolních sedadlech. Ta přikývla a jakoby nepřítomně se dívala oknem ven. V přístavu byl klid, ranní křik racků ještě neprobudil starobylé městečko. Mladí turisté se shromáždili u mola před celnicí. Vedoucí výpravy všem postupně rozdala již dříve sebrané pasy, aby všichni mohli projít klidně a důstojně pasovou kontrolou. Za celnicí stál již připravený námořní důstojník a opět pasy mladým turistům posbíral. Pocit bezpečí a jistoty naplnil přítomná mladá bjičí

srdčka (nejasný výraz jejich tváří je prozrazoval). Malé ranní vlnky dorážely na zakotvené bárky a letité kameny přístavu; hladoví racci nevěnovali této události praždnou pozornost. O to více ji vnímal Pavel.

— Snad podobnou důstojnost nebudu již muset znovu prožívat, — v duchu promluvil a opět se rozhlédl po svém okolí. A vtom ho zaujalo jméno lodi. Ne, určitě se nemohl mýlit. Když za malou chvíli nastoupili na loď, Pavel měl nerušenou možnost procházet lodí od přídě na záď, z jednoho patra do druhého a uvědomovat si neuvěřitelnost setkání jeho a lodi. Vzpomínal a časové zkratky se odrážely od jiskřivého moře.

Jako téměř třináctiletý jel poprvé s rodiči k moři. Jeli vlakem do Splitu zrovna v srpnu toho nadějně tragického roku. Před definitivním probuzením se ještě letně tetelil poslední víkend. A právě tu sobotu ujížděl rychlík jižním směrem. Pavel si dobře pamatoval ubíhající divokou krajinu kolem a krásu nového světa. Viděl jako dnes ten zázračný okamžik, když se před ním otevřel nezapomenutelný pohled na daleké modré moře. Trvalo ještě další hodinu, než vlak zastavil na nádraží. Unaveni ještě museli přenést zavazadla do nedalekého přístavu, kde na ně čekala loď plující na vzdálený ostrov. Jmenovala se Osijek a právě nyní chodil Pavel znovu po její palubě. Po lodi stejného jména. Vzpomínal na sobotní srpnový poedečer a ranní červnový vánek ho navracel do přítomnosti. Bylo mu smutno a krásně a cítil se bezpečný.

Přístav ztrácel své ostré obrysy a jadranské slunce rozdávalo vroucnost svých paprsků silněji. Pavel stál na přídi a díval se na bezbřehou vodní hladinu. Slibovala ještě dlouhou plavbu a slibovala vůni nesmrtného benátského přístavu. A Pavel věděl, že ani tentokrát ho Osijek nepoveze zpátečním směrem.

IV.

Mája ostýchavě v očích, avšak odvážně gestem rozevřela před Pavlovým zrakem svou jedinečnou Vídeň. Mnoho a mnoho o tom městě četl a slyšel vyprávět, viděl ho na mnohých obrázcích a shlédl s ním nesčetné filmy, ale — máloplatně — když člověk může objímat pohledem tuto vznešenost obnaženě a bezprostředně, je to jiná četba, je to jiný obraz.

Zatím se jí nedotknul, trpělivě váhal, jaký aperitiv má nabídnout.

— Jaký aperitiv by sis přála? — zeptal se po chvíli.

— Campari s ledem, a trochu sody, — usmála se s pochopením Mája a pokračovala v odhalování svých ojedinělých krás, zákoutí a tichých náměstí.

Májin klín byl stejně elegantní jako vídeňská ulice směřující (nejprve ja-

koby v kruzích, později již přímo v nepravidelných úhlech) k svatoštěpánskému náměstí. Pavel občas uskrnul vychlazený nápoj a sotva znatelně se procházel kapradím jejího Vídeňského lesíka, jehož klikaté cestičky, jemně dráždivé vůně a blížící se průhled pahorku ho naplňovaly dojemnou poezií. Několikrát překvapením polknul ty verše. Větévky a zelené listí dotekem jeho tváře tiše ševlely a on se nepřestával toulat vlhkým mechem vídeňského příšeří, cítil ty propadající se sekundy zrychlených kroků a byl za ně odměňován tichými vzdechy samoty a rozptylujícími nápoji jara: za chvíli se před nimi rozevřel malebný pohled z vrcholu do vídeňské kotliny.

— Nikdy bych nevěřila, že láska může být jako město, — tlumeně šeptala Mája. Pavel neodpovídal a jen poslouchal zrychlený tlukot jejího mladého pevného řadra.

Dopolední místnost byla naplněna šerem, které uklidňovalo modravý valčík jejich nahých těl. V dále zahoukala siréna a stažené blankytné závěsy se mírně zvlhly květnovým průvanem.

Když dopili teplající nápoj, Mája nechala opět vlídně orat svou brázu Přemyslovým potomkem.

V.

Cesta rychlíkem ubíhala klidně a pohodlně. Letní čas zpomalil stmívání a opuštěné sady podél se choulily do poedečerní rosy. Barvy tmavly a vzduch proudící pootevřeným oknem chladil. Na bezmračné obloze bylo lze číst noční poselství vzdálených vesmírů.

Vlak vyjížděl do předposlední stanice. Ještě necelou hodinu a budou na místě. Když se vlak tento večer naposledy rozjel, vyšel Pavel do uličky, byla zcela prázdná, a díval se do noční tmy. Za zrajícími poli tušil račický zámek, cestu z točny, malý rybník za Valchou a zanedlouho již útulný příbytek svého dobrého učitele. Mnohokrát se společně toulali okolní přírodou, lesními cestičkami podél bublajících potoků, odpočívali na posedech na okrajích lesních pasek.

Zloutnoucí pole byla mezitím vyměněna zahradami malé vesnice, ale Pavel stál a myslel na jejich společnou polní cestu Žlebem, lesními stezkami podél vesnických kominů, kolem dřevěného plotu hájovny a dále stíny ovocných stromů ke křtinskému chrámu.

Vstoupili do ticha a chladu barokní krásy. Uvnitř chrámu se opravovalo. Vysoké lešení se téměř dotýkalo starých stropních fresek. A najednou se chrámem rozezněla, jemně a tklivě, Panova flétna. Její Ave Maria se odráželo od chrámových lodí, znělo oltářem, průhledy barevných oken a jeho tklivost byla tišena starými dře-

věnými lavicemi a jakoby nepřítomnými pohledy světců na vysokém stropě. Maria svou modlitbou naplňovala chrám a srdce obou poutníků.

Tato událost, můžete namítnout, není sama o sobě ničím zvláštním. A já s vámi mohu souhlasit. Hudba byla reprodukována a na flétnu hrál Zamfir.

Ale Pavel stál přikován k její záračné plačtivosti ještě z jiného důvodu. Před několika léty podobně vstoupil do nedostavěného gotického chrámu v malé jihoholandské vesničce Viere. Tato bazilika vévodí okolní rovinaté krajině a jen požárem nedostavěná chrámová věž poněkud tlumí silný dojem velikosti a pokory. Podobně i zde se v chrámu opravovalo, lešení bylo vysoké, snad ještě vyšší než v Křtinách a tklivé Ave Maria hráno Panovou flétnou zastavovalo a spočívalo ve svém poselství jako v křtinském baroku. A Pavel v něm opět zaslechl vůni deště, rozkvetlých růží a odkvétajících lipových květů. Posílněn hudbou svých prvních kroků doprovázel svého dobrého učitele zvlněnou krajinou k hřejícím kamnům častých setkání.

Rychlík nečekané, ale krátce zastavil a v dále již Pavel viděl světla blížícího se velkoměsta.

VI.

Tiché hladiny jistebnických rybníků byly u břehů čeřeny pozdním lovem osamělých čápů. Občas některý vzlétnul a letěl a chvílemi plachtil, letěl nad rákosím a stromy a vznešeným pohybem svých křídel mával pondělnímu podvečeru, rychlíku jižním směrem, mával Pavlovi, mával jistotám, které naplňovaly prázdné a čisté kupé 1. třídy, mával a plachtil. Unaven letem zakroužil a snesl se k vzdálenému břehu rybníka. Opět chodil plytkou vodou břehů a občas sklonil svůj dlouhý zobák k tiché hladině.

Náhle obraz zmizel a s ním i rybník a čáp. Ale Pavel věděl, že lov ještě neskončil. □

Služba čtenářům

Američan českého původu, 32, nekuřák, katolík, absolvent univerzity, pěkného vzhledu, hledá k vážnému seznámení vzdělanou dívku českého, slovenského nebo polského původu. Zn.: "Jihozápad".

Pátrám po horolezci, nekuřákově, lyžaři, který si přes "Kristova léta" nezapomněl hrát, rád by se podíval do hor evropských a pomohl mi nakouknout Zn.: "do hor nepřelidněných".

Dopisy

Další generace prezidenta zapomnění

Odebírám a čtu Západ už pět let, tj. od chvíle, kdy jsem odjela z Československa do Kanady. Ještě nikdy jsem vám nenapsala. Donutil mě k tomu až dopis Ivo Rohana otištěný ve čtvrtém čísle 1986, a to svou neuvěřitelnou nehorázností. Jsem v emigraci teprve pět let, a mohu se tedy také snad počítat k té "další generaci emigrantů", o nichž hovoří pan Rohan. Přesto se musím ohradit proti tomu, aby někdo považoval názory pana Rohana za názory moje nebo jiných mladých lidí z "další generace".

Aniž si to uvědomuje, je pan Rohan přesně takový, jakým mládež — předpokládám, že stařec pan Rohan není — chce mít režim pana Husáka, toho "prezidenta zapomnění", jak ho výstižně nazývá Milan Kundera. Z jeho řádků číší samolibá nadutost smutně proslulé "Me Generation", která se zajímá jen o sebe a zájem o minulost vlastního národa pokládá za hloupé hobby rozhádaných starých emigrantů. Nad jeho dopisem si jistě mnou ruce soudruzi na čs. velvyslanectví v Ottawě. Jejich režim přeče halí pravdu o minulosti do roušky lži a misinterpretací, nebo, kde to jde, zahaluje ji i mlčením, aby se zapomenulo na jeho zločiny a aby vyrostla generace, jež nad články o koncentracích nebo o sovětském přepadení naší vlasti bude zívát a pro niž jméno Milada Horáková bude nicneříkající, a stejně tak iniciály TGM.

Vám, pane Rohan, tedy jméno Lederer "nic neříká", Vy "nejste zvědav na jeho osobní zážitky a pocity z let 1968-69"? Abyste tedy věděl, když to zřejmě nevíte: Jiří Lederer byl český novinář, který spolu s jinými se v letech 1968-69 snažil předělat Československo na takovou zemi, aby Vy a jiní z ní nemuseli "ilegálně" utíkat, zatoužili-li po cizině. Aby z ní v takovém případě mohli odjet, a zase se do ní třeba vrátit, bez policejních a byrokratických postihů a sebeponižující "úpravy vztahu". Za tuto činnost strávil Lederer čtyři roky ve vězení, což Vás ale nezajímá, a na následky věznění v exilu pak zemřel, a to Vás už jistě nezajímá vůbec.

Co Vás vlastně zajímá? O čem má, podle Vás, Západ psát? O (hlavně finančních) úspěších skupiny Kroky, dobře zapsané u téže vlády, která jiné a lepší rockové skupiny rozehnala, protože těm nešlo o prachy a nechodily se klanět k vrbičkám na vnitro? O milenkách (nebo to jsou milenci?) pražského Zlatého slavíka, ochotného sladce pět vždy, všem a o všem? Nebo snad si přejete "přetřásat" Aids či potraty? Až se naučíte anglicky, budete se moci takovou krmí krmít,

co hrdlo ráčí. Od toho Západ není.

A mimochodem pochybuju, že Západ čtete. Snad Vám náhodou padlo do ruky jedno číslo, když jste seděl u českého zubaře. Kdybyste jej četl, zjistil byste, že článků "přetřásajících otázku srpna 1968" je spíš míň než víc. Nevšiml jste si třeba obsáhlých článků o aféře Jazzové sekce, které napsala Vladimíra Burke, a to — pokud Vy o ní vůbec víte — byla nesporně jedna z nejzajímavějších událostí, týkající se mladých, k níž v ČSSR od srpna 1968 došlo, protože se "čas nezastavil". Nebo jste nepostřehl článek téže pisatelky o dnešní Kubě, z něhož se o tom ostrově dozvíte víc než z amerických magazínů? Ušly Vám rozsáhlé reportáže o současnosti všemožných zemí na světě z pera Oty Ulče a jeho politické komentáře k současným událostem? Neříkají Vám nic rozbory dnešních politických problémů od Stanislava Reiniše? Články o současném filmu Jana Uhdeho a Václava Táborského? Interviewy se současnými českými umělci a vědci, ale třeba i úspěšnými modelkami a kuchaři, které Západ přináší v každém čísle? V čísle, kde otiskli Váš dopis, je třeba obsáhlý článek Josefa Škvoreckého o nových literárních slovnících z Prahy. Jenže Váš třeba literatura nezajímá, Vy si o ní nepřejete být informován. Proto Vám asi taky "nic neříká" podrobná Škvoreckého zpráva o letošním Kongresu P.E.N. Clubu v New Yorku. Atd., atd.

Prosím Vás, pane Rohan, napříště mluvit jen za sebe, nikoliv jménem "další generace emigrantů". Nejsme všichni takoví dokonalí odchovanci režimu prezidenta zapomnění, jako jste zřejmě Vy.

Michaela Norris, Kanada

To jim to není blbý?

Každou exilovou tiskovinu, kterou nám pošta doručí, obvykle se ženou přečteme od první do poslední stránky ještě téhož dne, ale po přečtení ji hned nezakládáme. Necháme ji dva tři dny povalovat na lehce dosažitelném místě, aby byla po ruce, když se pak spolu bavíme o staticích a myšlenkách, které nás zvlášť zaujaly. Nejinak tomu bylo i v případě srpnového čísla Západu, které jsme položili v kuchyni na příborník a tam si ho také všimli naši známí, když přišli na návštěvu. Mladý manželský pár (dohromady jim ještě není padesát), který je v emigraci pár měsíců a teprve si všechno okukuje, Západ jsme jim ukazovali už předtím a líbil se jim, taky teď se na něj okamžitě vrhli. Začali listovat, tu a tam se začali nebo se na něco zeptali, až dospěli na poslední stranu a — ztuhli.

"No tohle snad ne," prohlásila ona. On se okamžitě přidal: "To jim to není blbý?" Podívali jsme se, co je tak rozhořčilo a čeho my si do té doby nevšimli. Životní příležitost je v kanadské armádě, hlásal text inzerátu nad fotografií mladého uniformovaného páru, pod snímkem pokračoval sdělením, kam zavolat pro bližší informace, a končil slovy, která naše mladé přátele nejvíce dohrála. Není lepší příležitosti!

"Tak tenhle časopis si teda určitě neobjednáme," prohlásil on rozhodně, jeho žena příkyvovala. "Toho jsme snad měli dost doma," dodal ještě.

Seděli jsme pak s nimi určitě přes hodinu a vykládali jim o tom, že není armáda jako armáda a že hmotná situace našich exilových časopisů je většinou bídná a takovýhle inzerát třeba vynese nějaký ten dolar navíc, ale nevím, zda se nám je podařilo přesvědčit. Spíš jsme sami museli uznat, že dostane-li se exilový časopis s takovým inzerátem do rukou mladým, začínajícím emigrantům, jejichž nezávisť k veškerým uniformám je dosud čerstvá a pochopitelná, sotva je to ten nejlepší způsob, jak z nich udělat své pravidelné čtenáře a odběratele.

Leč jaká pomoc? Uprchlíků, kteří čtou exilové tiskoviny rádi a pravidelně na ně přispívají, je v naší emigraci stále podstatně menší počet než zbohatlíků, pro něž jsou nejmilejší a jedinou četbou cizí vlastních bankovních kont. A pokud se tenhle poměr nezmění, budou muset exilové časopisy v zájmu vlastního zachování otisknout asi ještě nejeden takový inzerát.

Tomáš Novotný, Austrálie

Poznámka redaktora

Mladý manželský pár, který odešel zajisté proto, že trpěl politicko-militantní nesvobodou, můžeme ubezpečit, že vládní inzerát nám není vůbec "blbý" uveřejnit z mnoha důvodů:

1. I když vládní inzerce sama o sobě by jistě Západ finančně nezachránila, přispívá k tomu, že časopis je aspoň černobílý.

2. Nábor do kanadské armády je informací pro nové emigranty, kteří se o vstup do armády přes Západ zajímali (možné ovšem až po získání kanadského občanství po 3 letech), ale také upozorňuje mladé lidi na možnost vesměs bezplatně si zajistit profesionální kvalifikaci prostřednictvím armády.

3. Kanada byla mnohokrát kritizována, že nedostatečně plní své povinnosti vojenského partnera nejen v rámci NATO, ale i pro samotnou obranu Kanady. Je tedy žádoucí, aby současná kanadská vláda podnikala některé kroky k nápravě.

4. V neposlední řadě doufáme, že se nově příšlý manželský pár nedožije okamžiku, kdy jejich nová země bude

ve stejné situaci jako země, z které odešli — jako výsledek nepřipravenosti své armády a názoru voličů typu mladého páru.

Morálka dvou židli

V současné době čeká přibližně 2000 čs. uprchlíků ve Švýcarsku se žádostí o udělení politického azylu (viz Západ č. 4, srpen 86 — Provedení vyvezení, str. 15).

Jejich osud je nejistý vzhledem k neochotě Švýcarů tento azyl udělit. Sám jsem uprchlíkem a dovedu se tedy dokonale vžít do jejich kůže. A člověka zamrazí. Ale divíte se?

V roce 1968 přijalo Švýcarsko po sovětské invazi Československa největší počet uprchlíků ve svých dějinách. A co se stalo? Dnes se mnoho z nich otočilo na podpatku a požádalo komunistický režim o úpravu vztahů. Jsou to tedy podle mého názoru upravení z roku 68, kteří zavinili situaci, v níž se dnes nalézají lidé, kteří si představovali lepší život ve svobodném světě.

Jiří Sobota, Kanada

K chápání Marxe

Pan Ulč se zlobí, že v současné době a po všech trpkých zkušenostech, existují stále ještě mnozí, kteří pokládají Marxe za významného myslitele (viz č. 3/86). Předpokládám, že se pohoršuje zvláště nad příslušníky českého a slovenského exilu, jenže kromě nich, jak musí pan Ulč vědět, existuje řada vážných hodnocení Marxe mezi levicovými i pravicovými badateli.

Marx byl typickým dítětem své doby, a jeho historická analýza konce průmyslové revoluce v Anglii, i téze, že způsob výroby determinuje politickou strukturu, byly naprosto přesné.

Jako pravý viktorián však Marx věřil, že vývoj společnosti je nezastavitelný (i když v jeho interpretaci stimulovaný revolučním zmachem), a v trvalou a neoddiskutovatelnou nadřazenost Evropy a bílé rasy. Zcela se ztotožňoval s pocity Britského impéria, o kterém doufal, že přivede všechny podrobené národy na stejnou úroveň, a tudíž je vystavil vlivu rozvinutého kapitalismu, aby se pak tím snadněji všichni společně propracovali do socialismu.

Marx podporoval násilí, podporoval britskou nadvládu v Indii, a jako Středoevropan, byl antisemita, ačkoliv sám byl Žid.

Uvědomme si: mluvíme o minulém století; Marx sdílel všeobecné nálady a názory své doby. To není omluva, nýbrž vysvětlení, že jakožto osobnost, nevybočil Marx z rámce myšlení kteréhokoliv průměrného vrstevníka.

Co přetrvávalo, jsou jeho analýzy a jeho dialektická metoda. Jak dokázal Milovan Đilas, tato metoda, aplikovaná na komunistickou společnost

dneška, dokazuje, že nadřazenost Nové třídy, a výrobní vztahy, které brzdí vývoj společnosti, přivodí úpadek a rozpad komunismu v SSSR a ostatních státech, kde je aplikován. To je jeden z důvodů, proč zapřemýšlet o Marxovi seriózně neškodí, a proč v tzv. socialistických zemích se polovina Marxova díla nevydává, a dokonce utajuje.

Na druhé straně, kdykoliv se Marx pouštěl do proroctví o budoucnosti, pohořel pod zorným úhlem historie vždycky a naprosto, jak pan Ulč dokládá ve svém článku na četných příkladech.

Marx je nebezpečný pouze proto, protože existuje SSSR, který vyhlásuje marxismus za svou oficiální ideologii. A proto je třeba Marxe vysvětlit a chápat, aby bylo zřejmé, že SSSR si z Marxe nemůže přisvojit s úspěchem vůbec nic, dokonce ani na úrovni hesel pro chátu, jak dokázal pan Ulč. Chápu, že pan Ulč napsal svůj článek s dobrým úmyslem, ale kritika pouze na této úrovni může přinést víc škody než užítku, protože stále ponechává otevřené pole "pravověrným", kteří nepotřebují znát podstatné skutečnosti k odsouzení článku, který Marxe, jakožto myslitele, nebere vůbec v úvahu.

Hana Smithin, Kanada

Poznámka Oty Ulče:

Divím se, aniž bych upíral komukoliv právo milovat naprosto falešného proroka. Nechápu příliš, proč mi autorka připomíná, že Marx byl tvorem své doby, neboť přesně to pravím v kritizovaném článku — jenže dodávám, že na př. Marxův současník J. S. Mill tedy rasistou etc. nebyl.

Paní Smithin uvádí, že Marxova téze o způsobu výroby determinujícím politickou strukturu je "naprosto přesná". Důkaz??

Jen houšť

Jeden čtenář si stěžuje, že někteří přispěvatelé Západu, zejména Ota Ulč a Vl. Burke užívají slova cizí duchu jazyka, převzatá z komunistického slovníku. Samozřejmě že hnutí, které bylo cizí duchu národa, znásilňovalo jak naše smýšlení tak i náš jazyk. Mám ale dojem, že mysl prostého člověka nebyla nikdy oslněna hančivostí jako např. "výdobytky socialismu", "lámání norem", "disidentská desinformace", "kladný poměr", "chuligánština" atd., která byla do nás cpána horem dolem. Tehdy jsme ta slova museli přijímat se smrtelnou vážností, ale teď se jim uvolněně zasmějeme, když je autoři Západu za tím účelem používají.

Jen houšť s takovým humorem, ten nám teprve dává plně vychutnávat naši svobodu tady a je výtečný "gegen heimweh".

R. Schuller, USA

Your **GOOD NEWS**

CANADA PENSION PLAN

Kanadské důchodové pojištění

bude zvýhodněno od 1. ledna 1987

Od prvního ledna 1987 dojde ke změnám v kanadském důchodovém pojištění. Tyto změny dají Vašemu důchodu pevný a dlouhodobý finanční základ. Je důležité vědět, jaké výsady jsou k dispozici, protože Váš důchod bude pro Vás nebo pro Vaši rodinu představovat základní měsíční příjem po odchodu do penze, stanete-li se invalidou, nebo zemřete-li. Nicméně budete muset o tyto nabízené výsady požádat, pokud si myslíte, že na ně máte nárok. Následující informace Vás seznamují s nejdůležitějšími úpravami. Jsou to dobré zprávy!

Finanční zajištění lepší budoucnosti

Nové úpravy uvedou důchodové pojištění do větší finanční jistoty. Právě v této době Vy a Váš zaměstnavatel přispíváte z celkového výdělku 1.8%. Každým rokem (až do r. 1991) se bude tento příspěvek zvyšovat o 0.2% a potom (až do r. 2011) to bude o 0.15%. Bude-li Vám z výdělku odečítán maximální příspěvek, zaplatíte v r. 1987 asi o \$26.00 více.

Širší výběr možností důchodového pojištění

Po 1. lednu 1987 budete oprávněni dostávat důchod již od 60 let. Na toto můžete mít nárok, i když neodcházíte plně do důchodu. Jestliže ale začnete brát důchod dříve než v 65 letech, budete měsíčně dostávat méně, protože jste celkově méně přispěli, a důchod budete pobírat déle. Anebo rozhodnete-li se začít brát důchod až po 65 letech (až do 70), Váš měsíční důchod bude vyšší. Normálně by se Vám měl důchod začít vyplácet v prvním měsíci po 65. narozeninách. Každý následující měsíc pak bude důchod upraven o 0.5%. Tato úprava se bude provádět tak dlouho, dokud budete důchod pobírat.

Zvýšení invalidního důchodu

Máte-li nárok na invalidní důchod, Váš měsíční příjem bude podstatně vyšší. Např. maximální invalidní důchod bude zvýšen z \$487.00 až na \$635.00. Zrovna tak každý, kdo začíná pracovat nebo se vrací do práce, bude oprávněn požádat o invalidní důchod (ocťnete-li se v takové situaci), když platí příspěvky po 2 roky během posledních 3 let.

Vdovský důchod bude nadále vyplácen i po uzavření nového sňatku

Jestliže pobíráte vdovský důchod, od nynějška budete na něj mít nárok i po uzavření nového sňatku. Můžete o něj požádat i zpětně.

Dělení důchodu mezi manželi po rozvodu

Jste-li rozvedeni, každý z manželů má nárok na polovinu důchodu, který si společně předpláceli. Po 1. lednu 1987 se důchod může vyplácet odděleně, došlo-li k rozchodu manželů nebo druhá a družky.

Rozdělení důchodu

Jestliže manželé dostávají důchod, který si společně během života předpláceli, mohou si požádat o jeho oddělené vyplácení.

Další výhody týkající se dětí závislých na rodičích

Dříve byl důchodový příspěvek na děti neměnný, dokonce i v případě, kdy si oba rodiče platili důchod a zemřeli nebo se stali invalidy. Kdyby se toto přihodilo nyní, děti by měly nárok na dvojnásobný důchod.

Zlepšení kombinovaného důchodu

Jestliže máte nárok na invalidní a vdovský důchod zároveň, pak maximální měsíční příjem bude od nynějška zvýšen.

Budování pevného základu

Je odpovědností nás všech, abychom se na budoucí léta finančně připravili. Nové kanadské důchodové pojištění poskytne silnou základnu. Je to zdravý základ a záleží na Vás, zda na něm začnete stavět. Nikdy není příliš brzo nebo příliš pozdě. Doufáme, že začnete dnes!

Máte-li zájem o podrobnější informace o těchto změnách, volejte (zdarma) na níže uvedené tel. číslo nebo vyplňte kupón a zašlete na:

CPP-INFO
P.O.Box 5400
Postal Station "D"
Scarborough, Ontario
M1R 5E8

1-800-387-8600

v Torontě 973-6868

Translated by: Západ

I'd like to know more about my new Canada Pension Plan. Please send me the 'good news' in English in French about

- Retirement Pension
- Disability Pension
- Death & Survivor Benefits
- Pension Credit Splitting
- Flexible Retirement
- Financing your CPP

CANADA PENSION PLAN

*Changing for the better.
Find out.*

Name _____

Address _____

City _____

Province _____

Postal Code _____ 03

Health and Welfare
Canada

Santé et Bien-être social
Canada

Canada